

ഉന്നതരഥചരിതം

ഭാഷാകാവ്യം

ആറന്മുള കൃഷ്ണപ്പിഷാരോടി

ഉത്തര രാമചരിതം

ഭാഷാകാവ്യം

ആറു കൃഷ്ണപിഷാരോടി

പ്രകാശകൻ

കുളിക്കുന്നത്തു രാമൻമേനോൻ

ബി. വി. ബുക്കഡിപ്പോ

തിരുവണ്ണൂർ.

1089

പകർപ്പവകാശം ഗുണമേന്മയാവിനു സ്വായത്തം

തിരുവനന്തപുരം

‘ഭാസ്കര’പ്രസ്സിന്

(അച്ചടിച്ചത്.)

൨-ാം പതിപ്പ്; കോപ്പി ൨൦൦.

1089.

സമുപ്തം.

കുറവുണ്ടിതിലെങ്കിലും പ്രിയത്താൽ
പരിതോഷം പരമാർപ്പിതേകമാറാം
പരലോകനായൊരാഴ്ചിതാവിൻ
തിരുനാമ സ്മരണയ്ക്കിതപ്പണം മേ,

പ്രസ്താവന.

ഈ പുസ്തകം എന്റെ ഉദ്ദേശപ്രകാരം ഉത്തരരാമചരിതം കാവ്യത്തിന്റെ ഒന്നാംഭാഗം മാത്രമാണ്. ഭാഷാസാഹിത്യരസികന്മാർക്ക് ഈ മാതിരിയൊരു പ്രസ്ഥാനം എത്രത്തോളം പിടിക്കുമെന്നറിഞ്ഞതിനുശേഷം ശേഷംഭാഗവും മുഴുവനാക്കി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്താമെന്നാണ് വെച്ചിരിക്കുന്നത്. ഈ ചെറിയ കൃതിയിൽ പലഭാഗങ്ങളും വാല്മീകി, വ്യാസൻ, കാളിദാസൻ മുതലായ മഹാകവികളുടെ ആശയങ്ങൾ മലയാളഭാഷയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുകമാത്രമാണ്. അതിൽ ചിലതു വെറും തജ്ജിമതനെയും ചിലതു ആശയം മാത്രമെടുത്ത് ഇഷ്ടപോലെ കൂട്ടിക്കുറച്ചുമാറിയിട്ടും ചേർത്താപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു. ആവക ഭാഗങ്ങളിൽ എനിക്കു പല ന്യൂനതയുംവന്നിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം. അതിനൊക്കയും വകതള്ളി അല്പം ഒരു ഗുണമെങ്കിലും ഈ പ്രയത്നത്തിന്റെ ഫലമായി ശ്ലേഷിക്കുമെങ്കിൽ അതുകൊണ്ടുതന്നെ എനിക്കു വേണ്ടേടത്തോളം കൃതാർത്ഥത സിദ്ധിക്കുന്നതാണ്.

തിരുവനന്തപുരം. }
 5 — 3 — 89. } ഐ. കേ. പി

ഉത്തരരാമചരിതം

ഭാഷാകാവ്യം.

ഒന്നാംസ്കന്ദം.

സത്യവ്രതൻരഘുനായകൻശ്രീരാമ-
നത്ഭുഗനായ ഭഗവാനെക്കൊന്നുടൻ
ശുദ്ധയാം പത്നിയെക്കയ്ക്കൊണ്ടുലക്ഷ്മണ-
യുക്തനായ് ദിവ്യം വിമാനമേറീടിനാൻ.
മിത്രാത്മജനും വിഭീഷണനും വായു-
പുത്രനും വാനരാക്ഷസസൈന്യവും
മുത്താൻമുന്നിലും പിന്നിലും ചേർന്നു
സതപരം രാഘവൻ പോകും ഭഗവാനുരേ
പലതിമധൃത്തിലുള്ളവിശേഷങ്ങൾ
പത്നിക്കകാട്ടിക്കൊടുത്തുചൊല്ലീടിനാൻ.
രത്നാകരം കാണെങ്കടോ നീ കപീശ്വര
ബലമാം സേതുക്കൊണ്ടേററം മനോഹരം.
ഔവ്യാഗ്നിയെബുദ്ധിക്കുന്നുമെന്നൊകാടി-
പർച്ചതമുച്ചരെക്കാക്കുന്നുനിത്യവും
ദിവ്യരത്നൈഃചസമ്പൂർണ്ണം നദീപതി
ശർവ്വരീനാഥനുണ്ടായതിതിലല്ലോ.

ഘോരങ്ങളാകും തിമികൾ വായുപിള-
 ന്നോരോനടീമുഖം പൂക്കുസതേപാൽക്കരം
 നീരോടുമൊന്നായ് വിഴുങ്ങിശ്ശിരസ്സുടെ
 വാരിപൂരംവിട്ടും ഭംഗികളടീട്ടനീ. 21)
 താളീതമാലങ്ങൾ തിങ്ങും തടത്തിനും
 നീലാംബുധിക്കും നടുക്കൊരുരേഖയായ്
 ചേലുള്ളചന്ദ്രക്കലാകാഞ്ചിയെന്നപോൽ
 നീളെത്തിളങ്ങും മണൽതിട്ടുകാണെങ്കടോ.
 അർച്ചുന്നതും മഹേന്ദ്രാബ്ജമിപ്പവത-
 മരൂവന്നല്ലോ ജഗൽപ്രാണനന്ദനൻ
 മുശാംഗി! നിന്നെത്തിരഞ്ഞുകണ്ടീട്ടുവാൻ
 വിദ്രതം വാരിധി ചാടിക്കടന്നതും.
 അംബരത്തോളമുയന്നുകാണെന്നൊരീ
 വന്മലയല്ലോ പ്രസിദ്ധമാം മാലുവാൻ
 ഇങ്ങു നിൻ വിപ്രയോഗേ ജലദങ്ങളു-
 മെന്മിഴിയും നീർ പൊഴിച്ചിതേരരതഭാ.
 നിന്നെപ്പിരിഞ്ഞെടുപ്പും പൊറുക്കായ്ക്കയാ-
 ലെന്നപോൽ മെഴുനമാന്റോരുനിൻനൂപുരം
 തനപീകുലോത്തംസമേ കണ്ടു മാൾകിത്താൻ
 കണ്ണീരിൽമുക്കിയതിപ്രദേശത്തിലാം.
 വല്ലാത്തരാക്ഷസൻ നിന്നെബുദ്ധാൽനയി-
 ച്ചുള്ളൊരുമാഗ്ഗ്വീവല്ലികളെന്നഹോ
 ചൊല്ലുവാൻ ശക്തിയില്ലാതെ മാൽപുണ്ടിളം-
 പല്ലവക്കൈകളാൽ കാണിച്ചുതന്നുമേ.

ഇപ്രദേശത്തെഴുമേണങ്ങളൊക്കെയും -
 മുൽഖാഷ്ടമോട്ടു തെക്കോട്ടു നോക്കിത്തദാ
 ദർശനം വമിക്കുന്നതുമോരാതെ
 മുൽപാട്ടു നീ പോയടിക്കുകാണിച്ചുമേ.
 പമ്പാസരസ്സിതല്ലോ ദേവീകാണക്കുനീ
 മുമ്പു നാം വാണജനസ്ഥാനമിസ്ഥലം.
 അമ്പോട്ടുകാണെക്കടോ ഗോദാവരീതട-
 മിമ്പമോടനുരമിച്ചഭാഗങ്ങളും.
 ചിത്രകൂടാചലത്തിന്മീതെയെത്തിനാം
 പൂമപീസുതേ ബഹുദൂരത്തുകാണക്കുനീ
 പൂത്തുനിൽക്കും തരുപങ്കിക്കിടയ്ക്കൊരു
 മുത്തമാലയ്ക്കൊത്തു ഗംഗമിന്നുന്നതും.
 യാനവേഗത്താൽ ക്ഷണത്തിലാജ്ഞാപുനവി
 താനേ വലുതായ് വരുന്നതുംകാണക്കുനീ
 മാനിനി! ഗംഗയെക്കൈവണങ്ങീടുക
 കാണെടോശൃംഗീവരാഖ്യമിപ്പത്തനം.
 ആകുലഭൂഷണമെല്ലാം ത്രജിച്ചുനാ-
 മകെജ്ജടധരിക്കുന്നതുകണ്ടുടൻ
 കൈകേയിസാധിച്ചുനിൻമോഹമെന്നതി-
 ശോകാൽ സുമന്ത്രൻ കരഞ്ഞതിഭിക്കിലാം.
 വൈഭവേ! ദിവ്യയാനംതാഴുമിപ്പൊഴീ
 ഭൂദേവിയാം തവ മാതാപുസതപരം
 മോദവാത്സല്യ സംഭ്രാന്തയാർപ്പാനിലെ-
 ക്കാദരാലേറുന്നമടുതോന്നുന്നുമേ

ഏവം മിഥിലാത്മജയോടുരാഘവ-
 ദേവനോരോന്നന്തർചെയ്തിരിക്കെത്തദാ
 പാവനം വാഹനമങ്ങു നന്ദിഗ്രാമ-
 ഭൂവിന്നരികത്തണഞ്ഞിതു വിദൂതം.
 അസ്ഥലത്തല്ലോ വസിക്കുന്നിതു ധർമ്മ-
 തൽപരനായ ഭരതൻമഹാമതി
 നിത്യവും രാമനാം ജ്യേഷ്ഠനേയോർത്തുകൊ-
 ണ്ണത്തൽപൂണ്ണേനാമെവിഞ്ഞദേഹത്തോടും
 ചീരങ്ങളും ജടയും ധരിച്ചെപ്പൊഴും
 ശ്രീരാമവൃത്താന്തമോരോന്നുചൊല്ലിയും
 പാരിച്ചുദുഃഖത്തോടും നെടുവീപ്പിട്ടു-
 മോരോദിനം കഴിച്ചീടുനന്നിമ്ബൻ
 ധർമ്മാത്മകൻ ഭൂജിപ്പീലനമൊന്നുമേ
 ബ്രഹ്മചര്യത്തോടുമനിൽ കിടന്നീടും
 കല്പഷംതീരേണമേ മമയെന്നമാ-
 സ്സന്ധതിഗൽഗദം പൂണ്ടുരചെയ്തിടും
 നിത്യവും ഭാസപാഠിക്കുമ്പൊഴാസ്സാധു-
 വൃത്തൻതൊഴുതുകൊണ്ടത്മിക്കുമിത്തരം.
 ദുഷ്ടതനാശന സ്വാമിൻ ദയാനിയേ
 ദുഷ്ടതം മേ ദൂതം തീർത്തരുളേണമേ.
 കർമ്മസാക്ഷിൻ ജഗൽ പൂജനാം ശ്രീരാമ-
 നെന്മുഖമല്ലോ നടക്കുമാറായ്വനേ
 ഏതുപാപം ഞാനതിന്നുചെയ്തീടിലും
 നീശിരവുളളും കനിഞ്ഞുതീർക്കേണമേ.

പൂമെത്തിൽ ശയിച്ചീടുമെന്നുതൃയാം
 ഭൂമീസുതകൊടുക്കാട്ടിൽ വാണീടുവാൻ
 വാഴ് മനഃകായങ്ങൾകൊണ്ടുഞാൻ ചെയ്തുള്ളൊ-
 രാമവാപാപങ്ങളൊക്കെ തീർക്കണമേ.
 ഭ്രാതൃപ്രിയൻ സുമിത്രാനന്ദവർമ്മൻ
 ചേതോഹരൻ കുമാരൻ മമസോദരൻ
 വേദംകുലസ്തന്നീടുമാറാക്കുമെൻ-
 പാതകജാലങ്ങളൊക്കെ തീർക്കണമേ.
 പ്രത്യേകമിത്ഥം പ്രഭാതത്തിലിരിക്കെ
 പ്രത്യഹം പ്രാർത്ഥിച്ചീടുണാരത്നത്തമൻ
 ഭക്തിയോടും രാമപാദകും പൂജിച്ചു
 പൂർവ്വമിപ്പൊഴിച്ചീടുന്ന ധർമ്മസ്ഥിതൻ
 തുല്യദുഃഖത്തോടെഴും മന്ത്രിമാരോടു-
 മല്ലൽമുഴുത്തോരു പൌരവുന്ദത്തോടു
 വല്ലാഴ് മവനിടാത്തുള്ളവണ്ണം ന്യാസ-
 തുല്യം പ്രശാന്തമായ്ക്കാക്കുന്നു ഭൂതലം.
 എന്നുമേകാശായവസ്ത്രം ധരിച്ചു മ-
 ണ്ഡനതാപാൽ മെലിഞ്ഞും ദിവാനിശം
 ഖിന്നതയോടു വാഴുന്നിതു സർവ്വ-
 മന്ദേന്ദ്രമുള്ളവരാരുമില്ലസ്ഥലേ.
 പുഷ്പകമുഖമെന്നോരുനേരം വായു-
 പുത്രനെനോക്കിപ്പറഞ്ഞാൻ രാജ്യത്തമൻ
 മുൽപ്പാടുപോയുരയ്ക്കേണം ഭരതനോ-
 ണ്ഡേന്ദ്രമെന്നുടെ വൃത്താന്തമിങ്ങനീ.

അന്നേരമായവൻതൻമുഖഭാവവും
 പിന്നെപ്പറയും മൊഴികളുമൊക്കവേ
 നന്നായറിഞ്ഞുവന്നീടണമൈശ്വര്യ-
 സന്നിധൗമാറ്റം മനോഹരമേവനും.
 രാമവാക്യംകേട്ടു മാരുതിവേഗേന
 രാമാനുജാശ്രമംപുക്കുനോക്കുംവിധൗ
 രാമചിന്താശോകചിഹ്നങ്ങൾപൂണ്ടതി-
 ഭീനരും മന്ത്രിമാർതൻനടുവിൽത്തടാ
 രാമന്റെപാദുകം പൂജിച്ചുമുന്നിൽവെ-
 ച്ചാമഹാനിർമാലപുഷ്പം ധരിച്ചുഹോ
 ബ്രഹ്മചീതുല്യതേജസ്സുകലൻകൊ-
 ണ്ടമ്മട്ടെഴും നിജസോദരന്തന്നൊടും
 ധർമ്മശരീരമാർന്നുള്ളതുമ്പോലെ
 നിർമ്മലാത്മാവാം ഭരതനെക്കണ്ടുതേ.
 ചെന്നസാഷ്ടാംഗം നമിച്ചിതുമാരുതി
 പിന്നെത്തൊഴുതു ചൊല്ലീടിനാനിത്തരം
 ആരെയോത്തേവം തിരുമെയ്യപിടുന്നി-
 താരാലെഴുന്നെള്ളിടുന്നിതാരാചവൻ
 ഭാരണമായുള്ള ശോകം തൃജിച്ചിനി
 വീരമൗലേ! തെളിഞ്ഞീടുക സാമ്പ്രതം.
 ദേവിയോടും സുമിത്രാത്മജൻ തന്നൊടും
 ദേവനാം രാമനെത്തീടും ക്ഷണാന്തരേ.
 ഇത്ഥംപറഞ്ഞോരുനേരം ഭരതനു-
 മന്ത്രിന്തഹസ്. മോഹാസ്ഥനായാൻ ക്ഷണം.

രോമാഞ്ചമോട്ടു ഹർഷാശ്രു വർഷിച്ചുമ
 രാമദൂതം മുറുകെപ്പണുങ്ങുന്നതിനാൻ.
 ചൊല്ലുചൊല്ലാരെടോ സൗമ്യ! നീ ലോകത്തി-
 നല്ലതീർപ്പാനായ് ജനിച്ചോരു ദേവനോ 14')
 കല്യാണരാശി ഭവാനനല്ലാൻതക്ക-
 തില്ലൊന്നുമേ തവ ദാസനായേൻ സദാ.
 ജീവിച്ചിരിക്കും നരനൊരുകാലത്തു
 കൈവന്നിടും പരമാനന്ദസംഗമം
 ഏവമോതീടുന്ന ലോകഗാനമഹാ-
 പാവനമെന്നുമേ തോന്നുന്നുമാനസേ.
 ഇതുമോരോന്നുരചെയ്തു വീണ്ടും വായു-
 പുത്രനെജ്വാലഗാലം തഴുകിദൂതം
 ശത്രുക്കളോടു മമാത്മാദികളോടു-
 മൊത്തുപോയാൻ രഘുനാഥനെക്കാണുവാൻ.
 മാരുതിയൊന്നിച്ചൊരഞ്ചൊ വിൽപ്പാടു
 ദൂരംനടന്നനേരത്തുളള ദൂരവേ
 പൂർവാഭിമേൽ പൂണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെയാ-
 ച്ചൊരുയാനെ രാമചന്ദ്രനെക്കണ്ടുടൻ
 ആനന്ദവാരിയെഴുമുണ്ടി വീണ്ടുംമണിൽ
 വീണസാഷ്ടാംഗം നമിച്ചാൻ മഹാശയൻ.
 സേനയെയെല്ലാം പിറകിൽ നിർത്തിക്കൊണ്ടു
 മാനവേന്ദ്രാന്തികേ ചെന്നാനനന്തരം.
 ചീരാദികൾപൂണ്ടു പാരംമെലിഞ്ഞതി
 ഘോരവ്രത ചിഹ്നമാർന്ന ഗാത്രത്തൊട്ടും

ദൂരവേ വീണ വണങ്ങും കുമാരരെ
 ശ്രീരാമനശ്രു തുകിക്കൊണ്ടു കണ്ടുമാ
 സാദരം സൗമിത്രി മുഖായവരൊടും
 മേടനീനന്ദിനിയൊത്തിരങ്ങീടിനാൻ.
 പാദചാരേണ വന്നീടും ഭരതനും
 പാദാന്തികേ പതിച്ചാനതി വിദൂതം.
 എത്രയും പാതകിയാമടിയൻ മൂല—
 മെത്ര ദുഃഖങ്ങൾ സഹിക്കേണ്ടിവന്നിതോ
 ചിത്തത്തിലെല്ലാം ക്ഷമിക്കേണമേ നാഥ
 പൃത്ഥ്വീപതേ രാമചന്ദ്ര ദയാനിയേ
 പാദം പിടിച്ചു കൊണ്ടിത്തര മത്ഥിച്ചു
 രോദനം ചെയ്യുന്ന സോദരനെത്താ
 ആദരഹർഷാശ്രു പൂണ്ടുഴേനേല്പിച്ചു
 സീതാപതി ഗാഢഗാഢം തഴുകിനാൻ.
 സതപരം സീതാപദാന്തികേ വീണമ
 സദൃശത്തനാം ഭരതൻ നമിക്കുംവിധേയ
 ഭക്തിയാൽ രാജ്യാഭിഷേകം നിഷേധിച്ചൊ-
 രത്വുത്തമമാം തദ്വിയോത്തമാംഗവും
 നിത്യം പതിവ്രതനിഷ്ഠയാലോരവും
 ശസ്ത്രമായുളളൊരു ജാനകീപാദവും
 അന്യോന്യ പാവനമായ് തീർന്നുലോകൈക-
 ധന്യമാസ്തന്നുവെന്നേ പറയാവുമേ.
 പിന്നെങ്ങു രതനം തൻപദാന്തേവീണ
 വന്ദിച്ചുരിന്ദ്രാരിവൈരിയെയഞ്ചസാ

പിന്നെയും പിന്നെയുമായിംഗനംചെയ്തു
 തന്മൂലീവർത്തിച്ചു ഹർഷബാഷ്പാമൃതം.
 ആപത്തിലൊന്നുമേ ചെയ്യാൻ കഴിയാത്ത
 പാപിയായ് ഭ്രാന്തഭാവത്തിന്നയോഗ്യനായ്
 ലക്ഷണഹീനനായുള്ളൊരടിയനെ
 രക്ഷിക്കയെന്നു ശത്രുക്കൾ വണങ്ങിനാൻ.
 ഗാഢഗാഢം പുണർന്നാൻ രഘുനാഥനു-
 മൃഗമോദം നുകന്നാൻ ശിരസ്സിൽ ചിരം
 പ്രേമലാസവാത്സല്യസമ്പന്നമാം വാക്കുകൊ-
 ണ്ടായിതീർത്താശ്വസിപ്പിച്ചാനനന്തരം.
 പിന്നെജനകജാലക്ഷണന്മാരെയും
 ചെന്നുവന്ദിച്ചു ശത്രുക്കൾ യഥാക്രമം.
 “വാനരവംശാധിപൻ ഭാനനന്ദന-
 നാണിവനെനെയാപത്തിൽ തൂണച്ചവൻ.
 ഉഴനമെന്ത്യേ പോരിൽ മുന്നണിനിന്നെന്നെ
 മാനിച്ചുകാത്ത പെഴുലസ്ത്രനാണിപ്പമാൻ.” 200
 ഇത്ഥമർക്കാതമജനക്കുടമരേന്ദ്രരെ
 പ്രത്യേകമങ്ങു കാണിച്ചാൻ രഘുത്ഥമൻ.
 അത്യാദരാലവരെച്ചെന്നു വന്ദിച്ചു
 ബലമോദം കമരന്മാരുമക്ഷണം.
 മന്ത്രിമാരും രാമചന്ദ്രപാദേവീണ
 സന്തോഷവാരിയെഴുമഗ്നരായാർ തുലാം, 206

ഭണ്ഡകം.

ഉല്ലാസമോടു പുനരെല്ലാവരും കുശല-
 സല്ലാപമവൊടു തുടർന്നു വിവശതകുടുംബീകൃതം.
 വിപുലമുദമാർന്നു മനുജവരനനുജരോടു-
 മനുപമവിമാനഭൂവി ജനകസുതയൊത്തുടനീകുന്നു.
 ഓരോരമാദികളിലേറിപ്പൂവംഗനിശി-
 ചാരീരൂസേനകുടുംബീകൃതം നരരുമിടചേർന്നു
 പരിചൊടുനടന്നു വരതൂരഗതതികളുടെ
 ഖരജചടചരവമൊടരമരിയപൊടി നിരപടർന്നു.
 എങ്ങും മണിക്കൊടികൾ ഭംഗ്യാ തെളിഞ്ഞുരുചി-
 തിങ്ങുന്നയോജ്യയൊടുത്തു പടകൾപരമാർത്തു
 പടഹാഹതിമുത്തു രഘുപതിയെയൊത്തു ചിര-
 മധികപരിതാപമെഴുമഖിലരുടെയും തനകളുത്തു.
 ഉത്തംഗസൈന്യതലമെത്തിപ്പുരസ്സികളു-
 മത്സ്യസുകം ബത നിറഞ്ഞു വഴികളിലണിഞ്ഞു.
 മലർ നിര ചൊരിഞ്ഞു നരവരനുമനുചരരു-
 മവനിയിലിറങ്ങിയുടനരമനയിൽ മെല്ലവെയണഞ്ഞു.

പുഷ്പകയാനത്തിൽ നിന്നിറങ്ങിപ്പുറപ്പെട്ടു-
 കല്പനാം രാഘവശ്രേഷ്ഠൻ മഹാമതി
 തൽപുരം പ്രാപിച്ചിടുന്നനേരം പൌര-
 രെപ്പേരുമാദരപൂർവ്വം വണങ്ങിനാർ.
 ആനന്ദവാരിത്തിരകൾ പൊങ്ങിടവേ
 പാണിപതമം കൂപ്പി നിന്ന പൌരാംബുയെഴ
 ചേണാൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകിട്ടുകിയാ
 മാനവേദൻ രാമചന്ദ്രൻ വിളങ്ങിനാൻ.
 ഭർതൃപാദാന്തേ നടക്കുന്ന സാധുപിയാം
 പൃഥ്വീസുതയെപ്പരസ്ത്രീകളാകവേ
 എത്രദുഃഖം സഹിച്ചാളുമോ ദേവിയെ-
 ന്നോത്തുകണ്ണീരിൽ കുളിച്ചുകൂപ്പിടിനാർ.
 ഭക്തിസന്തോഷാത്മകതങ്ങളോടേവരും
 വൃത്രാരിവൈരിജിത്തായസൗമിത്രിയെ
 ബലാഞ്ജലിപൂണ്ടുനോക്കിനോക്കിത്തടാ
 ചിത്രങ്ങൾമട്ടനങ്ങാതെ നിന്നീടിനാർ.
 മംഗലവാദ്യമുഷ്ടമംഗല്യവും
 സംഗീതഘോഷവും പൂമലർവഷവും
 ഭംഗിയോടെങ്ങും നിറഞ്ഞു മന്ദം രഘു-
 പുംഗവന്മാരും കടന്നു പുറത്തേറേ.

ധീമാൻ സുമന്ത്രനാം മന്ത്രിതൻ നന്ദനൻ
 3

ശ്രീമാൻ സുമുഖനെന്നുള്ളൊരു ബാലകൻ
 രാമമാതാവരുളുന്ന ഭിജ്യാക്ഷേത്രം-
 ധാമമുൾപ്പുക്കണത്തിച്ചിതു തൽക്ഷണം.
 സ്വാമിനി കാന്നനവാസം കഴിഞ്ഞിങ്ങു
 രാമസീതാലക്ഷ്മണന്മാർ വരുന്നിതാ
 ആമയമെല്ലാമകുന്നു വാണീടുക
 സാമോദമെന്നവൻ ചൊല്ലും ദശാന്തരേ
 നന്ദനൻ കാട്ടിൽ ഗമിച്ചുനാൾതൊട്ടതി-
 ഖിന്നയായ് ശൂന്യാന്തരംഗയായെപ്പൊഴും
 ജന്മയോഗം വെറുത്തും മേൽക്കുമേൽ ശോക
 വഹിയിൽ തന്മയ്യുക കിഷയിച്ചുമേ
 കേവലമാകൃതിമാത്രമെന്നോതേണ്ട
 ഭാവത്തിലെത്തിമേവെന്നൊരാജ്ഞിയും
 താവുന്നഹർഷവേഗം സഹിക്കാതങ്ങു
 ഭൂവിൽ മോഹിച്ചു വീണീടിനാളഞ്ജസാ.
 ദേവിമാതാവേ പ്രസാദിക്കയെന്നവ-
 നാവിലനായ്ച്ചെന്നു താങ്ങീടിനാൻതദാ.
 പിന്നെക്ഷണാലുണർന്നുപുളകാംഗിയായ്
 മന്നിൻമഹേശ്വരീയോരോന്നുചൊല്ലിനാൾ. 40
 എന്തഹോ കേട്ടതു ഞാനെന്നിക്കൈകൾ
 ബന്ധുരഗാത്രനെക്കാഞ്ഞാൻ സുകൃതമോ.
 ഹന്തഞാനെത്രയോനാൾ കൊതിച്ചുണ്ടായ
 സന്തതിയാമവനെനെസ്സരിപ്പിതോ.
 സന്മതേ! ചൊൽക ഞാനാരാമനെപ്പൊരാ-

രമ്മയാണേ നീപറഞ്ഞതു സത്യമോ
 കല്യാണരാശേ! സുമന്ത്രകുമാര! നീ
 ചൊല്ലീടുകെൻ നന്ദനന്മാർക്കു സൗഖ്യമോ
 സാധവീകുലങ്ങളിലുത്തമയാകിയ
 പൃഥ്വീസുതസ്തും കുശലമോ ചൊൽകനി.
 കൈഴസല്പ്രയിത്തരമോരോന്നുജല്ലിച്ചു
 ഹർഷാംബുരാശിയിൽ മുങ്ങി വാഴുംവിധൗ
 കൈഴതുകാനന്ദബാഷ്പാംബു തുകിത്തുകി
 മോദാലവിടെയ്ക്കുവന്നാൾ സുമിത്രയും
 “രാമമാതാവേ ജയിക്കനീലോകാഭി-
 രാമനാം പുത്രനെക്കണ്ടീടുമിപ്പൊഴേ
 രാമതാതൻ രഘുശ്രേഷ്ഠനും സാമ്പ്രത-
 മാമയംതീൻ നാകത്തിൽ മോദിക്കയാം.”
 എന്നിവണ്ണം പലതും സുമിത്രാദേവി
 വന്നങ്ങുകൈഴസല്പ്രയോടു ചൊല്ലീടിനാൾ. 60
 കണ്ണിലാനന്ദവർഷംപൊഴിയുംമാറു
 നന്ദനന്മാരുമഗ്നേഹത്തിലെത്തിനാർ.
 അപ്പോൾ ജനനിമാർക്കുണ്ടായൊരുൾക്കോഭ-
 മിപ്രകാരത്തിലെനോതാവതല്ലമേ.
 ഭർത്തൃപ്രണാശം ഭവിച്ചതു കാരണം
 മറെറാരുമട്ടായൊരമ്മമാരെത്തദാ
 പരദൃഷ്ടിപ്പോയ വള്ളികളെപ്പോലെ
 യത്തലേകുംമാറു കണ്ടാർ കുമാരനും.
 സത്പരം ചെന്നു മാത്രപാദാന്തികേ

ഭക്തിബാഷ്പാകലം വീണാരുടെൻ.
 സന്താപമോദാശ്രമഗന്ധാരായ് ഭേദ-
 ബന്ധമെല്ലാം മറന്നസ്ഥാരായേഹോ
 അന്തരാ ഗർഭം പൂണ്ടുപൂണ്ടമ്മമാർ
 സ്തംഭിച്ചു നിൽപ്പതു കണ്ടാൻ രഘുത്തമൻ.
 ആശ്വാസമങ്ങവർക്കുള്ളിലുണ്ടാംമടു
 വിശ്വവീരൻ മന്ദമന്ദമോതീടിനാൻ.
 അമ്മേ! ബഹുകാലമായ് തവപാദങ്ങൾ
 വന്ദിച്ചു സന്തോഷമേറുകൊണ്ടീടുവാൻ
 പുണ്യമില്ലാത്തനിർഭാഗ്യനായിടീനോ-
 രെന്നപരാധങ്ങൾ നീ ക്ഷമിക്കേണമേ. 80
 എന്തുചെയ്യാം ജനകാജ്ഞയാൽ കാനനേ
 സന്തതം വാഴേണ്ടിവന്നിതു മേ ചിരം
 വൻദുഃഖമങ്ങുവെച്ചും വന്നതാകവേ
 ഹന്ത മേ തീൻ നിൻകാരുണ്യവൈഭവാൽ.
 ദുന്ധൻ രാവണൻ വന്നെന്നെ വഞ്ചിച്ചു
 തപിവൈഭേഹിയെക്കൊണ്ടുപോയിടിനാൻ
 നിന്നനുക്രമമുലംതന്നെ ലങ്കയിൽ
 ചെന്നവനെക്കൊന്നു സീതയെ വീണ്ടുഞാൻ.
 വന്നേൻ സമയം കഴിഞ്ഞിതാ സാമ്പ്രതം
 നിന്നടികൂപ്പുവാനമ്മേ! പ്രസീദമേ.
 എന്നിവണ്ണം രഘുനാഥനോതും വിധൗ
 വന്നിതുബോധം ജനനിമാർക്കഞ്ജസാ.
 നന്നായ് വരിക മേന്മേലെന്നുരച്ചു

നന്ദനന്മാരെയനുഗ്രഹിച്ചു. ചിരം
 തന്മൂലി ബാഷ്പവർഷം ചൊരിഞ്ഞു മദാ
 നന്ദിച്ചുകൊണ്ടാർ മഹാരാജാവിമാർ തുലാം.
 പുത്രഗാത്രത്തിലുള്ള സ്രവടുക്കളെ-
 യാർഭവുണം കണക്കേ തലോടിത്തദാ
 ക്ഷത്രാംഗനമാർ കൊതിക്കുന്ന വീരസു-
 കീർത്തി മേ വേണ്ടെയെന്നോത്താരവരഹോ
 ഭന്താവിനെത്രയും ക്ലേശത്തിനായ് തീർന്നു
 ലക്ഷണംകെട്ടുള്ള സീതകുപ്ലനിതാ.
 ഇതഥ പഠഞ്ഞതിദീനയാം മൈഥിലി
 ഭക്ത്യാ വണങ്ങിനാൾ ശപശ്ശുക്കൾതൻപദേ.
 “വത്സേ! പരിതപിക്കായ് നിൻചാരിത്ര-
 ത്വലിതൻവൈഭവംമൂലമല്ലോ ദുഃഖം
 അത്രനുകൃഷ്ടശ്രമാം കാൽസംസാരോദ-
 നൊത്ത നിൻവല്ലഭൻ സാധിച്ചതോക്കിലോ.”
 സത്യമായ്ത്താൻ പ്രിയമിത്തരം ചൊല്ലിയാ-
 സ്സാധപിയെയമ്മമാരും പുണർന്നാർ ചിരം
 പിന്നെജനകജാ സോദരന്മാരൊത്തു
 മന്ദമന്ദം നടന്നാരവ്യനന്ദനൻ
 ഖിന്നനായ്, ചിത്രത്തിൽമാത്രമായ്തീർന്നാരു
 വന്ദ്യനാംതാതന്റെ മന്ദിരം പൂകിനാൻ.
 നന്ദനന്മാർക്കും തനിക്കും കലത്തിന്നു-
 മൊന്നായ്തിപത്തിന്നു താൻചെയ്തുകൃഷ്ണതം
 പിന്നെയുംപിന്നെയുമൊത്തുപശ്ചാത്താപ-

100

ഭിന്നയായാരെയും കാണാതെ നിത്യവും
 മന്നിൽകിടന്നു നാമംജപിച്ചുംപൂവ്-
 ജന്മകർമ്മത്തെയെല്ലാം വെറുത്തും പരം
 ഉന്നതമായ താപം പുടപാകാഗ്നി-
 യെന്നവണ്ണം ജപിച്ചുള്ളു വെറും സഭാ
 ആയുസ്സു വേഗം നശിപ്പിച്ചിടേണമേ
 മായാപതേ ദേവയെന്നിരുന്നോതിയും
 ഘോരപാപംചെയ്തപോയതിനുള്ളൊരു
 നാരകംചിന്തിച്ചുപാരംനടുങ്ങിയും
 ഭക്തചിത്രത്തെനോക്കിത്തൊഴുതുംകൊണ്ടു
 വിശുദ്ധനായശ്രദ്ധാർക്കൾ തുകിയും
 തത്ര വാണീടും ഭരതമാതാവിനെ-
 ചിത്തശോകേനകണ്ടാരവരേവരും.
 ഭക്തിയോടും തൽ പദാന്തികേ വീണമ
 സതപരം സാഷ്ടാംഗമായ് നമിച്ചീടിനാർ.
 മുക്തകണ്ഠം കരയുന്ന മാതാവിനെ-
 യിത്ഥം സമാശ്വസിപ്പിച്ചാൻ രഘുത്തമൻ
 വദ്യനാം താതനീലോകം ത്രജിപ്പതിൻ
 മുന്നമേ തൻ സത്യപൂർത്തി സാധിക്കയാൽ
 വിണ്ണിൽ വാഴുന്നിതിപ്പോളതുമിരിക്കി-
 ലമ്മേ! ഭവതിതൻ സൽകർമ്മവൈഭവം.
 എന്നുരചെയ്തവീണ്ടും മാതൃപാദങ്ങൾ
 വന്ദിച്ചുനിന്നാൻ മഹാമതിരാഘവൻ.
 ഖിന്നയായ്യിത്തൂ വീർത്തൊട്ടുതെളിഞ്ഞുടൻ

120

140

നന്നായ്ക്കരികെന്നു ചൊന്നാൾ ജനനിയും.
 പിന്നെയുമോരോന്നുരച്ചു മാതാവിനെ
 മന്ദം സമാശ്വസിപ്പിച്ചാക്കുമാരകർ
 നന്ദിച്ചുടൻ വസിപ്പാത്തതികം പ്രാപിച്ചു
 ദണ്ഡപാതം നമിച്ചീടിനാർ തൽക്ഷണം.
 ആശിസ്സു മേന്മേലുരച്ചുകൊണ്ടുസ്തു-
 വംശോത്തമന്മാരെയൊ ചാർച്ചുനാദരാൽ
 അഹ്വപാദ്യാദി നൽകിപ്പുറമാനിച്ച്
 സൽക്കരിച്ചാതു ചോദിച്ചാനനാമയം.
 ജാനകിയും ഗുരുപത്നിതന്നന്തികേ
 മാനസഭക്ത്യാ പ്രവേശിച്ചു കൂപ്പിനാൾ.
 അന്നേരമാ മുനിപത്നിതൻ സന്നിധൗ
 തന്നനുജത്തിയാ മുമ്മിളാദേവിയെ
 രമ്യമാം പൂമെഴുപ്പിഞ്ഞസ്ഥി മാത്രമായ്
 ഗണ്ഡങ്ങളൊട്ടിയെങ്ങും വിളഞ്ഞത്രയും
 ഭീനയാജ്ഞാഹ്വാനംഗിയായേക-
 വേണിയും പാരം മുഷിഞ്ഞ വസ്ത്രങ്ങളും
 ഏറെ നാളായതിഹോരപ്രതമെന്നു
 നേരേ തെളിയിച്ചിടുന്ന ചിഹ്നങ്ങളും
 കാണും ജനങ്ങളെല്ലാം കരയുംമാറു
 ഭൂനമാമാനനപതമവും പൂണ്ടുഹോ
 വാടിത്തളന്നോരിളംവല്ലി പോലതി-
 ശോചനീയസ്ഥിതിയിൽ സീത കണ്ടുതേ.
 സീതയാമാർച്ചയെഴുന്നള്ളിടുന്നതു

മോദാംബുധൗ മുഴുകുംമാറു കണ്ടുടൻ
 ആദരഹർഷസംഭ്രാന്തയായുമ്മിള
 പാദാന്തികേ വന്നു കമ്പിട്ടുച്ഛിനാൾ.
 സന്തോഷശോകാശ്രുവന്തിയേന്തി ക്ഷണം
 ചിന്താജഡീഭൂതയായ്നിന്ന സീതയെ
 അന്തരാനന്ദം വരുമാറരുന്ധതി
 സ്ഥാനനം ചെയ്തുമോദിച്ചിതേറവും.
 പാവനശീലേ! നിനക്കു ചേർന്നുള്ളൊരീ-
 ത്താവകയാതാവിനെക്കണ്ടുകൊൾകെടോ
 ദേവനാം രാമനിൽ ഭക്തയാമിപ്പതി-
 ദേവതയെപ്പാർത്തനുഗ്രഹിച്ചീട്ടു നീ.
 ഇത്തരം സാക്ഷാലരുന്ധതിതാൻ ചൊൽകെ
 ഹത്തടം തിങ്ങി നിറഞ്ഞ ഹർഷത്തൊട്ടും
 ഉത്തമയാകുമസ്സാധപിയെ വൈദേഹി
 ചിത്തേന വന്ദിച്ചു മാനിച്ചു പുൽകിനാൾ.
 പിന്നെപ്പലതും കനിഞ്ഞുപറഞ്ഞവർ
 നന്ദിച്ചുകൊണ്ടഥ രാഘവാനുജന്തയാ
 അന്തഃപുരം പൂക്കനേരമങ്ങുണ്ടായ
 സന്തോഷഘോഷം പറയാവതല്ല മേ
 രാഘവന്മാരുമാദിത്വവംശാചാര്യ-
 നാകുമാമാമുനിയൊന്നിച്ചുനന്തരം
 ലോകേശനൊത്തമരന്മാർ സുധർമ്മയിൽ
 പൂകുംവിധം ചെന്നിതാസ്ഥാനമണ്ഡപേ
 വിശ്വവിഖ്യാതനാം താതൻ വസിച്ഛോരു

ശാശ്വതധർമ്മാസനം പാർത്തു രാഘവൻ
 അശ്രുചിന്താകലനായ്ക്കണങ്ങിട്ടഥ
 സത്ഗുരുവയ്ക്കുനമൊത്തിരുന്നീടിനാൻ.
 സൽകൃതന്മാരായ വാനരരാക്ഷസ-
 മുഖ്യരും മന്ത്രിമാരും മുനിപ്രൗഢരും
 ചൊൽക്കൊണ്ടു പെഴുരരും സാമന്തഭൂപ-
 മൊക്കവേ വന്നു നിറഞ്ഞു സഭാന്തരേ
 ഭക്തിയോടും ഭരതൻ രാമപാദുക-
 മുത്തമാംഗേ ധരിച്ചിത്തരും ചൊല്ലിനാൻ
 ശ്രീരാമപാദുകത്തിൻകീഴിലിങ്ങു ഞാ-
 നീരേഴു വത്സരം കാഞ്ഞൊരീ ഭൂതലം
 ശ്രീരാമദേവന്റെ പാദാംബുജങ്ങളി-
 ലാരാലിതാ സമർപ്പിക്കുന്നു സാമ്പ്രതം.
 ഇതഥ പറഞ്ഞു സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരി-
 ച്ചുത്തമന്മാരിലത്രുത്തമനാമവൻ
 ചിത്തഹർഷത്തൊടൊപ്പാദുകം രാവണ-
 ശത്രുവിൻ തൃപ്തഭേദേ ചേർത്തു നിന്നീടിനാൻ.
 അനേരമങ്ങു വാഴുന്നവരാകവേ
 കണ്ണീരിൽ മുങ്ങിയൊന്നായ് തൊഴുതീടിനാർ
 നന്നു നന്നെത്ര യുദ്ധമന്ത്രമന്ത്ര-
 മെന്നു ചോഷത്താൽ മുഴങ്ങീ സഭാന്തലം

200

210

ദണ്ഡകം

പിന്നെക്കകൽസ്ഥ കലമാന്ത്യാഭിഷേകമഹ-
 സന്നാഹധോരണി തുടങ്ങി, കൊടികളിടതിങ്ങി,

കടതൃകൾ പൊങ്ങി, പടകളൊടുമഖിലഗുപ-
പടലികൾ വരുന്നപട്ടപടഹരതി ദിശിദിശിമുഴങ്ങി.

പുണ്യാംബു സർവ്വപി ചെന്നാനയിച്ചുകവി-
വൃന്ദം കടങ്ങളിൽ നിരത്തി, കസുമനിരചാത്തി,
ശുഭസമയമെത്തി, വിധിതനയമുഖമനികൾ
വിധിവഴിയുടൻ മഹിതവിധി സകലമെമ്പാടു നടത്തി.

ഭൂഗോളചിത്രമെഴുമാകുമ്പീർഭൂവി
ലോകാഭിരാമസ്തപഹീരം രഘുപതി സദാരം
മരുവിയതുനേരം സ്തീതമുദമാൻ മുനി-
നാമനതികൂകുമൊടു ചെഴ്ത്തിഭീഷണകമതുടാരം.
രാജൽക്കീരീടമഥ രാജേന്ദ്രമെഴുലി മൃഗ-
രാജാസനോപരിയിരുന്തു, സഹജരൊടുചേർന്നു,
സചിവരണിനിന്നു, ക്ഷിതിപരസന്ദനൈ യുപ-
ഹൃതിയൊടധിരാജനുടെ പദതളിർ നമിച്ചുനമിരുന്നു.

മുന്നംസകം.

രാജരാജേന്ദ്രനായ രാഘവൻ മഹാമതി
രാജാക്കന്മാരെയെല്ലാം വഴിപോൽ മാനിച്ചുടൻ
രാജമാനമാം മഹാനഗരം ദർശിച്ചുകൊ-
ണ്ടാദരാൽ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തതിന്നൊരുങ്ങിനാൻ.
വെൺതിങ്കളൊക്കും രുചിയെങ്ങുമേ ചിന്നീടുന്ന
വെൺകൊററക്കുടതഴുതാലവൃത്തങ്ങളോടും
വെഞ്ചാമരങ്ങൾ മന്ദം വീയിടുന്നഴുകോടും
കാഞ്ചനരഥേ വിളങ്ങിയിനാൻ രഘുത്തമൻ.
താപസവേഷം ധരിച്ചീടിനപോതും നിജ-
ശോഭകൊണ്ടേറ്റം മനോഹരനായിരുന്നവൻ
ഭൂപതിവേഷം പൂണ്ടനേരമങ്ങുണ്ടാണു
ശ്ലോഭയെക്കുറിച്ചെന്നൊന്നുചെയ്തീടേണ്ടു ഞാൻ.
വീഥികളെല്ലാമതിചിത്രമായ് വിതാനിച്ചു
ചാതുർയ്യമേറും പലശില്പകൗശലങ്ങളും
ദീപമാല്യാദികളും സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളും
മാദരപൂവ് നിറച്ചീടിനാൻ പുരജനം.
ആനന്തേർതുരഗാദിവാഹനസമൂഹവും
മാനുഷനിശാചരവാനരസൈന്യങ്ങളും
ആനന്ദത്തിരതിങ്ങും മാറുവാഹിനി പോലെ
മാനവേന്ദ്രന്റെ മുന്നിൽ കാണായി തടഞ്ഞു.
സംഗീതമോഷങ്ങളും മംഗലവാദ്യങ്ങളും

സമ്മദമാൻ പെഴരമുഖ്യരുമമാത്യരും
 മന്നവന്മാരുമക്കാരുമജപെഴുലസ്ത്രന്മാരും.
 മുന്നണിയിച്ചെഴുന്നെള്ളിനാൻ തുപേശപരൻ.
 അന്നേരം സെഴയങ്ങളിൽനിന്നുടനടൻ പെഴര-
 കന്യമാരെല്ലാം മദാ പൂമുഴു തുകീടിനാൻ.
 സുന്ദരിമാരും സവ്വം മറന്നു സസംഭ്രമം
 വന്നുടൻ വാതായന പംക്തികൾ തിങ്ങി തുലോം.
 കൂത്തൽ ചീകുന്ന മധ്യേ ഘോഷം കേട്ടൊരു നാരി
 കൂത്തലും താങ്ങി വന്നു നിന്നിതു ചിത്രംപോലെ.
 അഞ്ചനമൊരുകണ്ണിലണിഞ്ഞു മറോതിലെ-
 കഞ്ചനമെടുത്തുംകൊണ്ടങ്ങിനെ നിന്നാൻ ചിലർ.
 സംഭ്രമാലുറയ്ക്കാത്ത പൊന്മണിക്കാഞ്ചി നെൻറ
 തുമ്പുകൾ പിടിച്ചതിലൊന്നു വിട്ടിഴഞ്ഞുവോ
 അന്തരാ രത്നമെല്ലാം കൊഴിഞ്ഞു തടഞ്ഞു മ-
 പ്പന്മാവിൽ പതറിക്കൊണ്ടുനൃത്യമെത്തിടിനാൾ.
 ഇത്തരമോരോവിധമണഞ്ഞു നിറഞ്ഞൊരു
 മുഖാംഗിമാരും പെഴരകന്യകാവൃന്ദങ്ങളും
 ഉത്തമോത്തമം രാമകീർത്തനം പാടുന്നതു
 ഹൃത്തടം കളുക്കുമാറെങ്ങുമേ കേൾക്കാ യ് വന്നു. 40
 രാമദേവനും സുമിത്രാത്മജർ വീഴീടുന്ന
 ചാമരങ്ങൾതൻ ചാരുചന്ദ്രികാവിളസിതം
 കോമളമന്ദഹാസപ്രഭയാൽ വളർത്തിക്കൊ-
 ണ്ടാമോദമാമ്മാറെഴുന്നെള്ളിനാൻ മന്ദം മന്ദം.
 പട്ടണപ്രദക്ഷിണം കുഴിഞ്ഞാക്ഷിതീശപരൻ

തൃഷ്ണായ് ബഹുവിധം ഭാഗവും ചെയ്യാദരാൽ
 മിത്രൈശ്വത്തിനും നരപാലക്കും സമ്മാനങ്ങ-
 ളെത്രയും നൽകിരാജധാനിതന്നകം വുകാൻ.
 അന്നേരം മുതൽ മന്നിലാകവേ സമൃദ്ധിതൻ
 ചിഹ്നങ്ങൾ കാണായ്ക്കുന്നു മേൽക്കുമേലോരോവിധം.
 മന്നോർമന്നനാം രാമചന്ദ്രൻതന്നുടയത്തി-
 ലൊന്നാകെ പ്രകൃതികളോറവും രഞ്ജിച്ചതേ
 ധാർമികന്മാരിലഗ്രേസരനാം രഘുത്തമൻ
 കല്പശാപഫൻ മഹാരാജനായ്ക്കാണീടവേ
 നിമ്ബലന്മാരായുള്ള മുനിമാർ പലരുമ-
 സ്സന്ദതിതന്നെക്കണ്ടു നന്ദിപ്പാനെത്തിടിനാർ.
 സൽകൃതന്മാരാമവരൊത്തു രാജേന്ദ്രനോരോ
 സൽകഥയുരചെയ്തുകൊണ്ടു സോദരരോടും
 സുഗ്രീവമരുത്സുതപൈലസ്ത്യാദികളോടും
 പൃഥ്വീശരോടും ചേർന്നു വസിച്ചാൻ പലദിനം.
 ശത്രുവായിരുന്നോരു രാവണൻതന്റെ ജന്മ-
 വൃത്തവും വീർച്ചാദിയുമൊക്കവേ രഘുനാഥൻ
 കെട്ടെഴും സ്വപൈശ്വര്യസൂചകമെന്നാകിലു-
 മത്തുതമാമ്മാറഗസ്ത്യാദികൾ ചൊല്ലിക്കേട്ടാൻ
 പിന്നെയമ്മുനീന്ദ്രന്മാരെഴുന്നള്ളിയ ശേഷം
 മന്നവൻ വിദേഹാധിനാഥനെ വന്ദിച്ചുടൻ
 മന്ദമായേവം പറഞ്ഞീടിനാൻ വിഭോ ഭവാൻ-
 തന്നനുഗ്രഹമല്ലോ ഞങ്ങൾക്കുശ്രയം സദാ
 നിന്തിരുവുള്ളമേറും ഞങ്ങളിലുണ്ടാകയാൽ

സന്താപമെല്ലാം തീർന്നു വന്നിതു സുമംഗളം.
 മന്നിമിത്തമായനുഷ്ഠാനങ്ങൾ മുടങ്ങുന്ന-
 തിന്നിയും കൂടുന്നതു കഷ്ടമായ്തരമല്ലോ
 എന്നതുമൂലം ഗൃഹസ്ഥവ്രതാചരണത്തി-
 നിന്നേരും നന്ദിച്ചെഴുന്നെള്ളുക മഹാമതേ.
 സ്വപ്നത്തോടിയോടുകൂടെ നിന്തിരുവടി-
 യൊന്നിച്ചു പോരും സൈന്യാവൃന്ദവും ഭരതനും.
 രാഘവവചസ്സേവം കേട്ടതിസത്തുഷ്ടനാ-
 യാഗമതതപജ്ഞനാം മൈഥിലൻ ചൊല്ലീടിനാൻ
 ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തോടു ബന്ധമുള്ളവരിത്ഥ-
 മുത്തമവചസ്സു താൻ കേൾക്കുമേ ധരാപതേ 80
 ഇത്തരം പറഞ്ഞശ്രുപൂർണ്ണനേത്രനായ് രഘു
 സത്തമൻതന്നെയനുഗ്രഹിച്ചാൻ മിഥിലേശൻ
 പിന്നെ നന്ദിനിമാരൊഴാപ്പിപ്പിച്ചും വീണ്ടും
 മന്നവനോടുയാത്രചൊല്ലിയും പുറപ്പെട്ടാൻ
 രാഘവഗുണമോരോന്നോത്തോത്തു കൃതാർത്ഥനായ്
 രാഘവശപതുരനും സ്വപുരം പ്രാപിച്ചുടൻ
 രാകേന്ദു മുഖിമാരാം പുത്രിമാക്കേകീടുവാൻ
 സ്വാകേതപുരത്തിലെക്കയച്ചാൻ ബഹുധനം.
 രാമചന്ദ്രനും മറ്റു ഭൂപതിമാരെയെല്ലാം
 സാമോദം മാനിച്ചയച്ചീടിനോരനന്തരം
 മിത്രവർത്തനാം മിത്രാത്മജനെപ്പണൺകൊ-
 ണ്ടിത്തരമുള്ളിച്ചെയ്തീടിനാനൊരുദിനം.
 സന്മതേ സൗമ്യ മിത്രനന്ദന സഖേ ഭുവാൻ

രമ്യയാം കിഷ്കിന്ധയിൽ പോയിനി വാണീടണം
 അന്നന്നു സംഭവിച്ചീടുനൊരു വൃത്താന്തങ്ങ-
 ളൊന്നൊഴിയാതെയറിയിക്കുവൻ ഭവാനെ ഞാൻ.
 ശത്രുഹീനമായുള്ള രാജ്യത്തെല്ലാം മന്ത്രി-
 സത്തമരൊത്തു കാത്തു വാൾക നീ വഴിപോലെ.
 ഉത്തമോത്തമനാകമംഗദന്തനെപ്പരം
 ചിത്തമോദനേ നോക്കി രക്ഷിച്ചീടണം ഭവാൻ.
 മാരുതിയായ വീരന്തന്നെയുമഴലേതും
 ചേരാതവണ്ണം പരിപാലിച്ചീടണം സദാ.
 ജാംബവാൻ മുതലായ മാനുഷന്മാരെയുമേറും
 സമ്മോദമോടു കാത്തുകൊള്ളണം യഥാസുഖം.
 ഉഴനമെന്നിയേ മൽകാശ്ചാത്ഥമായഹോ നിജ-
 പ്രാണനെപ്പോലും കളയുന്നൊരീ വീരന്മാരെ
 മാനിച്ചീടണം വഴിപോലെയങ്ങൊരുവർക്കും
 മാനസേ സുഖക്കേടിന്നിടയാക്കരുതേതും.
 മാനവശ്രേഷ്ഠൻ വീണ്ടുമിത്തരമുൾചെയ്തു
 വാനരകുലേന്ദ്രനെപ്പുൽക്കിനാൻ ബാഷ്പാകലം.
 ഭാനുപുത്രനും രഘുനായകപദാംബുജേ
 വീണസാഷ്ടാംഗം നമിച്ചീടിനാൻ സഗൽഗദം.
 പിന്നെ രാജേന്ദ്രൻ മഹാത്മാവായ വിഭീഷണൻ-
 തന്നുടെ കയ്യും പിടിച്ചാദരാൽ ചൊല്ലീടിനാൻ.
 നിമ്ബലമതേ ധർമ്മജ്ഞാത്തമ ഭവാനുള്ള
 ധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾക്കു സമ്മതം നൽകീടുണേൻ.
 ഭ്രാതാവാകിയ വിത്തനാഥനുമധർമ്മത്തിൽ

100

ചേതസ്സു പോകാതെഴും മട്ടു നിൻസദാചാരം
ലോകത്തിലെല്ലാം ചേത്തു ലങ്കയിൽ ചിരം വാൾക
പാകശാസനനമരാലയേ വാഴുംപോലെ.

120

എന്നെയുമക്കാത്തജൻതന്നെയും ദിനംതോറും
മൊന്നകതാരിൽ സ്മരിക്കേണമേ മുദാ ഭവാൻ.
ഇത്തരം പറഞ്ഞവർ നിൽക്കുന്നനേരം വായു-
പുത്രൻ വന്നവനീശൻതൻപദേ വീണീടിനാൻ.
ഗൽഗദം പൂണ്ടു കാക്കൽ കിടക്കുമവൻതന്റെ
മൂർത്തി വീണ രാമബാഷ്പവുമേറും തദാ.
മോദവുമാശ്വാസവും വരുമാരെഴുന്നേൽപ്പി-
ച്ചാദരാലുടനടൻ പുൽകിനോരനന്തരം
ചാരവാരാഡ്വരതാമലൂതെക്കഴുത്തിൽനി-
ന്നുരി രാഘവൻ ഹനുമത്ഗളേ ചേർത്തീടിനാൻ.
ശരഭത്തിങ്കളൊത്ത താരകാഗണംകൊണ്ടു
ചാരതചേരം വിണ്ണുപദമെന്നതുപോലെ
ഹാരഭൂഷിതവൈരമാലകൊണ്ടതുനേരം
പാരം ശോഭിച്ചു മാരുതാത്മജവക്ഷസ്ഥലം.
വന്ദിച്ചു കയ്യുംകൂപ്പി നിന്നീടുമവനോടു
മന്നവേശ്വരൻ പിന്നെയരുളിച്ചെയ്യാനിടം.
സന്മതേ! ജഗൽപ്രാണനന്ദന! ഭവാനെനി-
ക്കുന്നനു ചെയ്ക്കാരുപകാരങ്ങളോരോന്നിനും
പുണ്യാംബുരാശേ കവിവീര മത്പ്രാണങ്ങളെ-
ത്തന്നെ ഞാൻ നൽകീടിലുമേതുമേ മതി വരാ.
നിന്നുപകാരമെന്നുമെന്നിൽതാനിരുന്നങ്ങു

140

ജിണ്ണമാകുവാൻ മമ സംഗതി വന്നീടണം.
 പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യാനോർത്തിടും നരനാപ-
 തെത്തുന്നകാലം പാർത്തുകൊണ്ടല്ലോ വസിപ്പതും
 മിത്രമേ ഭവാനാവതെത്തുകയെന്നുള്ളതു
 ചിത്തത്തിലോർക്കുവോലും പൊറുക്കാവതല്ല മേ.
 ദീനമാർക്കുവമുപകാരങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടു
 ക്ഷോണിയിൽ നീണാൾ വാണീടുക നീ മഹാമതേ.
 കാരുണ്യബാഷ്പം പൊഴിഞ്ഞിങ്ങിനെയൊരും രഘു-
 വീരനെത്തൊഴുതാഞ്ഞുനേയനു മുണർത്തിച്ചാൻ.
 നാഥ നിൻചരിതങ്ങളുള്ള കാലത്തോളം ഞാ-
 നാദരാലതു കേട്ടു മോദിച്ചു വാണീടണം
 ആയതിന്നനുഗ്രഹിച്ചീടുക വിഭോ! സീതാ
 നായക! മറെറാന്നിലുമില്ലെന്നിരിക്കിലാപ്പം.
 ഏവമാമഹാത്മാക്കൾ ചൊല്ലീടുന്നതുനേര-
 മേവരും നന്നു നന്നെന്നുചൂത്തിലാർത്തിടീനാർ.
 മാനവേന്ദ്രനെപ്പിരിയുന്നതു ചിന്തിച്ചശുൽ
 മാനസേ തിങ്ങി മുഖം വാടിയങ്ങനത്തരം
 വാനരനിശാചരവൃന്ദങ്ങളെല്ലാമതി-
 ദീനരായ് ശിരസ്സികലഞ്ഞു പിടിപ്പിടീനാർ
 മനോർമനന്ദം കാരുണ്യാശ്രുക്കൾ പൊഴിച്ചുകൊ-
 ണെന്നുമേ മറക്കാതമട്ടവരെല്ലാരെയും
 നന്ദിച്ചു കടാക്ഷിച്ചു പുഞ്ചിരി തുകീടിനാ-
 നൊന്നിച്ചു സാഷ്ടാംഗമായ് നമിച്ചാരവർകളും.

160

ഭണ്ഡകം.

സീമാവിഹീനഗുണധാമാ നയാംബുനിധി
 രാമാവനീശനമ പേത്തും കരുണയൊടു പാത്തും
 വിരതകൾ കൊടുത്തു ഹിതവചനമനുനയമൊ-
 ടതിസരസമരുളിയവർഹി പെരുകമുഖതു കെടുത്തും
 ഭ്രാതാക്കളൊത്തു ഹരിനാമാശരൈഃപ്രപതി-
 വാതാത്മജാഭ്യരെയശേഷം പുനരതിവിശേഷം
 ഹൃതനിഖിലഭോഷം സൽകൃതികൾ ചെയ്തു നിജ-
 സഖ്യവരചിഹ്നമണിയിച്ചുടനയച്ചു ശുഭഭോഷം.
 കണ്ണീരു വാത്ത്വരുമണ്ണോജപോചനനെ
 വന്ദിച്ചു തെല്ലിട ഗമിച്ചു, മുഹൂരപി തിരിച്ചു,
 പഥി പഥി നമിച്ചു, തങ്ങളിലൊരക്ഷരവു-
 മെന്നിയെയധോമുഖമൊടങ്ങിനെ ചിരം പരിതപിച്ചു.
 നിശ്ചാസവേഗമൊടു വിശ്വാഭിരാമനുടെ-
 യാശ്ചാസവാക്കുകൾ നിനച്ചു, മനമതു പിടിച്ചു;
 വിവശതകൾ വാച്ചു, ഭേദഗതി വിട്ട ബഹു-
 ഭേദികൾകണക്കു നിജഭേദമതിലേക്കഭിചലിച്ചു. 180

നാലാംസഗ.

വാനരനിശാചരപുംഗവന്മാരെയെല്ലാം
മാനിച്ച് പറഞ്ഞയച്ചിടീനോരനന്തരം
മാനവേശ്വരൻ നിജസോദരന്മാരുമായി
ക്ഷോണിയെക്കാത്തുകൊണ്ടു സസുഖം വാണീടിനാൻ.
രാമരാജേന്ദ്രൻ രാജ്യം രക്ഷിച്ചു വാഴുംകാല-
മാമയമകന്നിതു ജീവികൾക്കെല്ലാം ദുതം
ഭൂമിയും ജാമാതാവിൽ പ്രീതികൊണ്ടെന്നപോലെ
സീമയില്ലാതെ വർദ്ധിച്ചിതു ഫലോദയം.
മാരുതിസേവ്യനെന്നു ചിന്തിച്ചിട്ടെന്നപോലെ
മാരുതൻതാനും സദാ സുഖമായ് വീയിടിനാൻ.
സുരനും പുത്രസ്തേഹമോത്തു തൻകരംവഴി-
ക്കാരാലേകിനാൻ വർഷതോയവും വഴിപോലെ.
ചോരന്മാരെന്ന വാൽത്തപോലുദമ കേൾപ്പാനില്ല
നാരിമാർക്കില്ല പാതിവ്രത്യഭംഗവും തദാ.
വൈരവുമില്ല തമ്മിലാർക്കുമെന്നോരോടത്തു-
മീതികളില്ല ബാലമൃത്യുവുമില്ലെങ്ങുമേ.
ദുർഗ്ഗണതമോവൃന്ദമൊക്കവേ നക്തംചര-
വർഗ്ഗവൈരിയാം മിത്രവംശ്യന്റെ മഹോദയേ
തൽക്ഷണം നശിച്ചിതു സർഗ്ഗണം നവപദം
സിദ്ധിച്ചുപോലെ മേന്മേൽ വർദ്ധിച്ചു തദന്തരേ.

ഉത്തമന്മാരായുള്ള സോദരരൊത്തു വാഴും
 പൂമീപാലകനായ രാഘവനരേശപരൻ
 ശക്തികൾ മൂന്നിനൊട്ടും ചേർന്നൊരു നയം സാക്ഷാൽ
 മൂർത്തിമത്തായതാണെന്നോർത്തിതങ്ങല്ലാവരും.
 ഉൽക്കടമാകും പ്രതാപോജ്ജിതംകൊണ്ടുമേറ്റ-
 മഗ്രശീലാദികൊണ്ടുമാരഘവംശാധിപൻ
 ഉഗ്രസന്തപഃപുരുഷാത്മപൂർണ്ണമാം കടൽപോലെ
 യത്നം ഭീമകാന്തനായിതു സകലർക്കും.
 മന്നവനെന്നപോലെ ധർമ്മിഷ്ഠനായിടണം
 മന്നവനെന്നപോലെ വിജ്ഞാനമുണ്ടാകേണം
 എന്നേവമെല്ലാജ്ഞമാശംസിച്ച് ടിടുമ്പൊഴും
 മന്നവനായിത്തീർന്നു ദൃഷ്ടാന്തമേവർക്കുമേ.
 നിവ്യാജസ്തോഹവാത്സല്യാദികൾകൊണ്ടും പരം
 സമുദാ സമാഗ്നത്തിൽ നയിക്കുന്നതുകൊണ്ടും
 ഉച്ഛരാപതിയായ രാഘവനരേന്ദ്രനെ-
 സ്സുഖരും ജഗൽപിതാവെന്നുതാനോർത്തിടിനാർ.
 ഇഷ്ടനായതു ഞാൻ താൻ ഭൂപതിക്കെന്നൊറ്റവും
 ഹൃഷ്ടരായ് പ്രജകളിലേവരുമോർത്തിടിനാർ.
 പുഷ്ടനാം ചന്ദ്രന്നാമ്പൽവർത്തിലെന്നപോലെ
 ശിഷ്ടനാം നൃപേന്ദ്രനുഭേദമില്ലൊരാളിലും.
 നിത്യവും ധർമ്മാസനേ വാണുകൊണ്ടുവനീശ-
 നത്തമന്മാരാമമാത്രന്മാരുമായിച്ചിരും
 ഇത്തരം ലോകകാർയ്യമാകവേ വീക്ഷിച്ചു

പൂമപീനദിനിയൊത്തു സുഖമായ് രമിച്ചതേ.
 ജാനകിതാനം മാതുവർത്തേട്ടിനംതോറും
 മാനിച്ച ഭക്ത്യാ കൂപ്പിത്തുശ്ശുഷിച്ചനന്തരം
 നാനാരത്നാലംകൃതഭൂഷണമോരോന്നണി-
 ണ്ണാനതഗാത്രി ദിവ്യചന്ദനം ചാത്തിക്കൊണ്ടും
 കഞ്ചുകികളെവെല്ലും കുഞ്ചിതപൂഞ്ചായലി-
 ലഞ്ചിതപുഷ്പമാലാസഞ്ചയം ചൂടിക്കൊണ്ടും
 പഞ്ചബാണന്റെ നെഞ്ചുമഞ്ചിടും വിലാസങ്ങ-
 ളഞ്ചാതെ ചിത്തുംമാറു സഞ്ചാരമാനുംകൊണ്ടും
 ചഞ്ചലാളകങ്ങളാം ചഞ്ചളീകാളിദ്വുതി
 തഞ്ചിടും മുഖാഞ്ജത്തിൽ പൂഞ്ചിരി തൂകിക്കൊണ്ടും
 കാഞ്ചനമയമായ കാഞ്ചിതന്നൊളികൊണ്ടു
 പൂഞ്ചേലഞ്ജേഴും ഭംഗി കിഞ്ചന കൂടിക്കൊണ്ടും
 രാമനോടൊത്തു രമിച്ചീടുവാനൽകണ്ഠയാൽ
 കാമരൂപത്തെപ്പൂണ്ടു രാജലക്ഷ്മിയെപ്പോലെ
 നാമസന്നിയെഴു ഗമിച്ചീടിനാൾ സുരലോക-
 നാമപാശപത്തിൽ ശചീദേവി ചെന്നീടുംവിധം

60

സങ്കടകാലങ്ങളിലെന്നു ഹൃദന്തരേ
 സങ്കല്പിച്ചുള്ളപോലെ രമിക്കുമവർക്കുവോ,
 അന്തമെന്നിയേ വനവാസഭുജങ്ങളെല്ലാം
 ചിന്തയിൽ തേറിപ്പരം സുഖമായ് തീർന്നു തുലോം.
 അതുതചരിത്രമാരാകിയോരവരോരോ-
 ചിത്രമന്ദിരങ്ങളിൽ സുചിരം ക്രീഡിച്ചുടൻ
 കൃത്രിമശൈലാരാമനദ്വാദിഭേദങ്ങളി-

ലുപ്തക്കോരോരോ കേളിലേഭേദന വാണീടിനാർ.
 കണ്ണികാരൈഃ ഫലങ്ങളും ചന്ദനമരങ്ങളും
 കണ്ണിണയ്ക്കാനന്ദമാം കടമ്പിൻനിരകളും
 ചമ്പകാശോകചൂതപുന്നാഗജാലങ്ങളും-
 മിവമേറീടും തഗരാജ്ജനസമൂഹവും
 നാരികേളങ്ങൾ നല്ല കൊന്നകൾ തമാലങ്ങൾ
 ചാരതകുടും പനസങ്ങൾ നൽപ്രിയാളങ്ങൾ
 മുല്ലകളിലഞ്ഞികൾ ജാതികൾ ബന്ധുക്കൾ
 മുല്ലികാസമൂഹങ്ങൾ കേതകീനികരങ്ങൾ
 മറ്റുമിങ്ങിനെയോരോ വൃക്ഷവല്ലികൾകൊണ്ടു
 മറ്റുമുജ്വലമായിത്തെയ്യും വനങ്ങളും
 എന്നുമേ ശുദ്ധസ്സദികാഭമാം ജലമേറും
 പൂണ്ണമായ് നിൽക്കും മഹാവാപികൾസമൂഹവും
 നാനാജാതികളായ പക്ഷികൾ സദാകാല-
 മാനന്ദമോടു വാഴും പൊയ്ക്കുതൻ പംക്തികളും
 വൈദ്യുതരത്നാഞ്ചിതകംബളം വിരിച്ചുപോൽ
 കൈതുകമേകീടുന്ന ശാഭപലഭാഗങ്ങളും
 നിമ്ബലപുഷ്പമെങ്ങും വീണഹോ താരാഗണം
 മിന്നമാകാശദ്വീതി തേടീടും ശിലകളും
 വണ്ടുകൾ മുണ്ടീടുമുല്ലസൽക്കഞ്ചങ്ങളും
 കണ്ടുകണ്ടവരേറമാനന്ദം പൂണ്ടീടിനാർ.
 അക്കാലമദുംപതിമാർക്കുപഭോഗൈശ്വര്യം
 മുൾക്കാമ്പിലേററുവിധമുതുലക്ഷിയും ക്രമാൽ
 പുഷ്പിയോടോരോതരമുപചാരങ്ങൾ കയ്ക്കും-

ണ്ടിഷ്ടതോഴിയെപ്പോലെ വന്നിതുല്ലാസത്തോടും.
 നാഥനാം മധുവെത്തിട്ടനിതെന്നിളംതെന്നൽ-
 ഭൂതിവന്നറിയിക്കെ പ്ലമുദിമാസത്തോടും
 മോദാശ്രമാധപി തുകി മാധവീലത ചുറ്റ-
 മാദരാലയച്ചു കാർവണോളിനേത്രാഞ്ചലം.
 പല്ലവായരാഗം ചിന്തവേ വണ്ടാർകൃത്
 മെല്ലെന്നു വിതഞ്ഞു നൽതിലകപ്രഭയോടും
 ഉല്ലസൽപ്രസൂനൈഃ ഫലഭൂഷണങ്ങളുമണി-
 ണ്ണുല്ലാസം പൂണ്ടിതേറ്റമുദ്യാനശ്രീയും തദാ.
 ഫല്ലകഡം മളോത്തംസമണ്ഡിതമായിപ്പിക-
 സല്ലാപമാൻ ചേൻ നിന്നിടും തേന്മാവിന്മേൽ
 വേല്ലിതങ്ങളാമിളംശാവകൾ ചുറ്റീടവേ
 മല്ലിക തൻപൂക്കുലക്കൊക്കകളണച്ചതേ.
 ചാരുവാം ബാലചന്ദ്രക്കലപോൽ വളഞ്ഞേറ്റ-
 മാദരക്കങ്ങളാം പ്ലാശിൻമൊട്ടുകൾ തദന്തരേ
 നേരോട്ട കാണായന്നു മധുസംഗതയായോ-
 രാരാമലക്ഷ്മിക്കുള്ള നഖരക്ഷതങ്ങൾപോൽ.
 മാധവമാസലീലാചാതുര്യംകൊണ്ടേറ്റവും
 മോദമാൻള്ള സീതാദേവിതൻ മുഖേന്ദുവിൽ
 സേപദവീയുഷം പൊടിഞ്ഞുൽഗതകാന്ത്യാരാമ-
 ചേതസ്സു ലയിക്കുമാറെത്തി നൽഘമോൽഗമം.
 ചഞ്ചലശരീരീഷപുഷ്പോത്തംസത്തോടും പര-
 മഞ്ചിതചക്രവാകസുസ്തനലാസ്യത്തോടും
 ഹുല്ലാഞ്ജങ്ങളാമീക്ഷണങ്ങൾതന്നൊളിയോടും

കല്ലോലങ്ങളായുള്ള ചില്ലിചില്ലാട്ടത്തോടും
 ചാരുശൈവലഭകേശസംപ്ലവത്തോടും നല്ല
 സാരസസ്ഥനങ്ങളാം മണിതോൽഗമത്തോടും
 പൂമ്പൊടിയാകുമംഗലേപത്തിൻ പരപ്പോടും
 കമ്പിതമായ സൽഫേനാംശുകച്ഛവിയോടും
 വിസ്താരമേറീടുന്ന സൈകതശ്രോണിയോടും
 മൊത്തുശബ്ദിക്കും ഹംസപംക്തിമേഖലയോടും
 ഉള്ളിലത്രന്തമാനന്ദോദയമവർക്കകി-
 യല്ലസിചിതു പാരം സൗയ്യനദി തദാ.
 താരകോല്ലാസമല്ലാം മൂടിയും ചിന്നീടുന്ന
 കാരകൾക്കുള്ളിൽ മിന്നൽകൊടിമെണ്ണിമുങ്ങിയും
 മാരുതവേഗം പാരമേറിയുമുള്ളകാല-
 മാരാൽ വന്നഥ കളുപ്പിച്ചിതങ്ങവർമനം.
 സ്വപ്നസുന്ദരീജനകേളികേശലങ്ങളി-
 ലററു പോയോരു മുത്തുമാലതൻ മണിപോലെ
 ചുറ്റുമേ ചിന്നി വെള്ളത്തുള്ളികൾ കാണായ്ക്കുന്നു.
 മുറ്റംതാൻ പരന്നിതു മാലതീപുഷ്പങ്ങളും
 രാജീവനേത്രൻ നിദ്രാവശനാമക്കാലത്തു
 രാജീവവൃന്ദമെല്ലാം പത്മിനിതന്നുള്ളിലും
 രാജഹംസങ്ങൾ നല്ല മാനസസൗന്ദര്യവും
 രാജേന്ദ്രദന്ദപമഞ്ജു തമ്മിലും ലയിച്ചുതേ.
 ശാരദശശാങ്കൻതന്നഞ്ചിതകരമേററു
 താരകൾ മന്ദം തെളിഞ്ഞീടുമക്കാലാന്തരേ
 ആരക്കൈകൈരവാക്ഷി തുറന്നാക്കുമുദിനി
 ചാരുചക്രികാസ്മിതവീചിയിൽ മുങ്ങി തുലോം

ബന്ധുരതമഃകചഭാരത്തെക്കരംകൊണ്ടു
 ചിത്തുന്ന രാഗത്തോടും നീക്കിയസ്സുധാകരൻ
 ബന്ധു കപുഷ്പദന്തശ്ചകാന്തിയാലേററം
 ചന്തമാന്ദ്യം യാമിനീമുഖം ഗ്രഹിക്കവേ
 വെണ്ണിലാവാകമംഗരാഗത്തിൽ പുരണ്ടേറെ
 മിന്നീടും കാശാങ്കുരപുളകോൽഗമത്തോടും
 വെള്ളവാസസ്സു താണു തിങ്ങിയ ചെന്താർമൊട്ടും
 തെല്ലൊന്നു നട്ടീപുളിനാഭയും കാണായ്ക്കുന്നു.
 ഉത്തംഗസൈന്യകുംഭമസ്തകമാന്ദ്യംകൊണ്ടു
 മുശേന്ദ്രരസം ചകോരാധിപൻ പ്രിയാനപിതം
 അത്യാത്തിയോടും നരകനീട്ടമക്കാലം ലീലാ-
 സക്തിയാലറിയാതെ പോയിതങ്ങവക്കുഹോ.
 താമരത്താർമൊട്ടുകൾ മദ്യം ചെയ്ത പാരം
 രോമാഞ്ചത്തോടുമധരക്ഷതമേകിക്കൊണ്ടും
 കാമവേപമുവോടും സീൽകാരമോഷത്തോടും
 ഹേമന്തം വന്നു മോടിപ്പിച്ചിതങ്ങനന്തരം.
 രാത്രിയും രാത്രിശരണം സുചിരം ഹിമാവൃത-
 മുത്തിയാഴ്ന്നൊഴ്ക്കപ്പകൽ ദൈന്യ മാന്ദ്യം തദാ.
 മാന്താണുനഗ്നികോണം പ്രാപിച്ചു കാമാനല-
 പൂത്തിയിൽ സുഖാവൃതരായിതാദപന്ദങ്ങളും.
 ഇങ്ങിനെയോരോ കേളിഭേദേന വാഴുംകാല-
 മംഗനാമണിയായ ദേവിതൻ തിരുമുഖം
 മംഗളഗർഭം വൃഞ്ചിച്ചാനന്ദസാരരമു-
 പുംഗവനേകുംമാറു വിളരിക്കാണായഹോ.
 ശുദ്ധസത്വതെയ്യുള്ളിൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടും മനു-

160

സത്തമപ്രിയസിദ്ധിമൂലമായ്തീർന്നു പരം
 പൂമപീനദിനിധായ ഭേദവിതൻ കളേബര-
 മുത്തമവേദംപോലെ യുല്ലസിപ്പിച്ചു തടാ.
 വേദവേദാംഗവൈദ്യ കശലമാരെക്കൊണ്ടു
 മേദിനീശപരനപക്രമണം ചെയ്തീടവേ
 മാതുവഴുത്തിൻ പരിതോഷമോടൊന്നിച്ചു
 സീതതന്നുടെ ഗർഭചിഹ്നവും വളർത്തേ.

172

ദണ്ഡകം

ഏണാക്ഷിതന്നടയ ശോണാഭ ചേന്ന് മിഴി
 ചേണാൻ തെല്ലമതളർന്നു, ത്രിവലികൾ നിവർന്നു,
 തിരുവയർ വളർന്നു, തരളതരബഹിഗള-
 ഭൂമിയുടെ ലോമവരി വിരവിനൊട്ടു വിശദത കലർന്നു.
 പീനസ്തനങ്ങൾ മുഖമാനീലമായ്കുഴപ്പ-
 ലീനാബ്ജകോശമൊടിഞ്ഞു, കലവകൾ വെടിഞ്ഞു,
 കളമൊഴി കുഴഞ്ഞു, കളഭകുസുമാദിയിലു-
 മഭിരുചി കുറഞ്ഞു പുനരളികബരിയാൾ ബതവലഞ്ഞു.
 അളീജനങ്ങളുടെ തോളിൽ പിടിച്ചു മുദു-
 ലോലാംഗി മെല്ലവെ നടക്കും, ഇടയിടയിൽ നില്ക്കും,
 തിരുവുടൽ വിയർക്കും, പരവശതപെരുങ്കിയുട-
 നധികപരിവേദമൊട്ടു കുഴലിന്നു കുഴഞ്ഞുവളിരിക്കും.
 വീക്കം പരം വയറു നോക്കും സദാ വിധിയെ-
 യോക്കും ശുഭോദയമിരിക്കും, രഹസി വിലപിക്കും,
 വ്രതവിധി ചരിക്കും, ഭേദിയുടെ ഗർഭര-
 മീവിധമുദിച്ചു ഹൃദി പാവി പരിതോഷമമരക്കും.

188

അക്കാലമേകദാ രാജേന്ദ്രനാം രഘു-
 മുഖനും ദേവിയെയങ്കത്തിൽ വെച്ചുടൻ
 ലജ്ജയാ വക്ത്രാംബുജം താറുത്തി മേവുമാ-
 മുദ്ധാംഗിയെത്തലോടിപ്പറഞ്ഞീടിനാൻ.
 എന്തൊരു കാമം നിനക്കു ചെന്തേണ്ടു ഞാ-
 നെന്തൊന്നു നീ കൊതിക്കുന്നിതു സാസ്ത്രം
 ബന്ധുരഗാത്രിയാളേ പറഞ്ഞീടേണ-
 മന്തഃകരണമഴിഞ്ഞതെന്നോടു നീ.
 കാന്തനീവണ്ണം പറയുന്ന നേരത്തു
 പൂന്തേൻമൊഴി മന്ദമന്ദമോതീടിനാൻ.
 പുണ്യങ്ങളാകും തപോവന ദേശങ്ങൾ
 ചെന്നുകണ്ടീടുവാനുള്ളിലുണ്ടാഗ്രഹം.
 ഗംഗാനദിതൻ സമീപേ വസിക്കുന്ന
 തുംഗതേജസ്സുഴും താപസന്മാരെയും
 എന്നും ഫലമുലമാത്രം ഭുജിക്കുന്ന
 ധന്യമാരായുള്ള താപസിമാരെയും
 വന്ദിച്ചു തൽപാദനുശ്രൂഷ ചെയ്തുകൊ-
 ണ്ടുനിദ്രമോദാലൊരു നാളിലെങ്കിലും
 ഉന്നതസൗഹൃദമാർദ്ദമാൻ വൈഖാനസ-
 കന്യമാരെത്തു വാഴാനിച്ഛ യുണ്ടു മേ.
 പുല്ലും സമിത്തുമായ് ബാലകരാശ്രമേ

ചെല്ലുന്ന കാഞ്ചതിന്നുണ്ടുമേ കെഴുതുകും
 അല്ലാതെ മറെറാന്നിലും കൊതി തോന്നുന്ന-
 തില്ലേതുമേ മമ നാമാ ദയാനിയേ!
 എന്നതു കേട്ടു തെളിഞ്ഞരുൾ ചെയ്തിതു
 മന്നവൻതാനും മധുരാക്ഷരം തദാ.
 നാളികേലോചനേ പുണ്യാശ്രമങ്ങളിൽ
 നാളെറ്റമിക്കാമതിനില്ല സംശയം
 നിമ്ബവസ്ത്രങ്ങൾ കാഴ്ചവെച്ചുറവും
 നിമ്ബന്മാരാമവരെ വന്ദിച്ചുടൻ
 കല്പശ്ചം തീരുമനുഗ്രഹമേറുകൊ-
 ണ്ടുന്മേയ്ക്കുമോട്ടു പോന്നീടാം യഥാസുഖം.
 ഭന്താവിവണ്ണം കനിഞ്ഞു ചൊല്ലുംവിയെഴ
 ഭന്തുപ്രതയായ ദേവിതന്നാനനം
 മിത്രോദയേ നവപുണ്ഡരീകം പോലെ-
 യുദ്ധതാമോദാൽ തെളിഞ്ഞു കാണായിതേ.
 ഗർഭാരശ്രാന്തയായൊരപ്പതിയെ-
 യുൾപ്രേമമോടാശപസിപ്പിച്ചനന്തരം
 തൽപുരമൊക്കവേ കാഞ്ചതിനായുട-
 നഭ്രംഖിഹസൈഴയമേറിനാൻ മന്നവൻ.
 വാണിജ്യസന്ധ്യുണ്ണമാം രാജവീഥിയും
 തോണികളെങ്ങുമേ തിങ്ങും സരയുവും
 നാനാവിഭാസികൾ വാഴമാരാമവും
 ചേണാൻ കണ്ടു മോദിച്ചാൻ നൃപോത്തമൻ.
 അന്നേരമങ്ങു രാജേന്ദ്രന്റെ സന്നിയെഴ

വന്നു വന്ദിച്ച ഭദ്രൻ ചാരസത്തമൻ
 മന്നവശ്രേഷ്ഠനുമപ്പോളവനോടു
 മന്ദസ്ഥിതം ചെയ്തു ചൊല്ലിനാനിത്തരം.
 എന്തുളളു വാത്ത്യാവിശേഷങ്ങൾ നാട്ടിലു-
 മെന്തുവൃത്താന്തമിപ്പട്ടണം തന്നിലും
 എന്നെക്കുറിച്ചെന്തുരയ്ക്കുന്നുവെന്നതു-
 മൊന്നൊഴിയാതെ ചൊല്ലിടുക ഭദ്ര നീ.
 എന്നതു കേട്ടവനേറ്റം വിനീതനാ-
 യഞ്ചലി ബന്ധിച്ചുണർത്തിച്ച മെല്ലവേ.
 പത്തനത്തിങ്കലും നാട്ടിലുമുള്ളൊരു
 വൃത്താന്തമോത്തോളമേറ്റം സുമംഗളം.
 രാവണനെക്കൊന്നു നേടിയ സൽകീർത്തി-
 യാവിർമ്മുദാ പുരവാസികളേവരും
 നാനാവിഷയങ്ങൾതോറും വസിക്കുന്ന
 മാനുഷരും പുകൾത്തീട്ടനിതേറ്റവും.
 ഇതഥം പറയുന്ന ഭദ്രന്റെ ഭാവങ്ങൾ-
 ഭൂതയും സൂക്ഷിച്ചുരൾചെയ്തു മന്നവൻ
 ഭദ്ര നീ ചൊൽകെടോ നമ്മെക്കുറിച്ചിഹ
 മത്സ്യരോതും ഗുണഭോഷങ്ങളൊക്കയും
 സത്യാമായൊന്നും വിടാതെകണ്ടെന്നോടു
 നിസ്സംശയം പറഞ്ഞീടുക സന്മതേ.
 എന്നാലതുകേട്ടു നന്മകൾ ചെയ്തിടാം
 പിന്നീടശുഭങ്ങൾ ചെയ്യാതിരുന്നിടാം.
 രാജ്യം പരമോത്തമമെന്നിരിക്കിലും

രാജാവിനെക്കുറിച്ചുരൊന്നു ചൊല്ലുമേ
 പ്രാജമന്ത്രേ ചാരദൃഷ്ടികൊണ്ടല്ലയോ
 രാജാവതെല്ലാമറിഞ്ഞു ചെയ്യേണ്ടതും.
 മൂഢരാം പൌരരും നാട്ടുകാരും ചൊല്ലു-
 മീടറവാക്കുകളും വഴിപോലെ നീ
 ആടലുമേതും വിഷാദവും പേടിയും
 കൂടാതെ വിശ്വാസമാന്ദരമെന്തൊക്കോ.
 ഇങ്ങിനെ നിബ്ബന്ധമായ് നൃപൻ ചൊന്നതു
 തിങ്ങും വിഷാദേന കേട്ടോരനന്തരം
 അഞ്ചുപി കൂപ്പിസ്സുമാഹിതനായ് രാജ-
 കഞ്ജരൻതന്നോടുണർത്തിച്ചു ഭദ്രനും.
 മാനവദേവ പ്രസാദിക്ക സാന്ദ്രതം
 മാനുഷരേവമോതുന്നിതോരോതരം.
 ദുഷ്ടരകർമ്മം രഘുവരൻ ചെയ്തിതു
 തെക്കേക്കടലിൽ ചിറകെട്ടിനാൻ വിള.
 പണ്ടുള്ളവരാരുമെന്നല്ലസാര-
 മണ്ടർകോനും ചെയ്തുകേൾപ്പതില്ലീവിധം.
 ദുർദ്ധ്വനായുള്ള രാത്രിഞ്ചരേന്ദ്രനെ
 ഭൂതവക്ത്രത്തൊടും കൊന്നിതു രാഘവൻ
 വാനരരാക്ഷസവക്ത്രത്തെയൊക്കയും
 മാനവായീശപരൻ തൻപാട്ടിലാക്കിനാൻ.
 പോരിൽ ദശാനനനെക്കൊന്നു ഭൂപതി-
 വീരൻ മിഥിലേന്ദ്രപുത്രിയെ വീണ്ടുഹോ
 വന്നോരമഷ്ടത്തെയാകവേ തീർത്തമ

പിന്നെയും തൻഗൃഹേ കൊണ്ടു വന്നീടിനാൻ.

രക്ഷോവശയായിരുന്ന വൈഭേമിയെ-
യിക്ഷിതീശൻ നിരസിക്കാഞ്ഞതെന്തൊ

പണ്ടുവളഞ്ഞെന്നയല്ലേ ബലാൽ ദശ-
കണ്ഠൻ മടിയിൽ വെച്ചാരാൽ ഹരിച്ചതും

ലങ്കാനഗരിതന്നിൽ കൊണ്ടുപോയതും

പൂക്കാവിനുള്ളിൽ ചിരം വസിച്ചിട്ടതും.

100

രാജാവു ചെയ്യുന്ന കർമ്മമല്ലോ പാർത്തു

രാജപ്രജകളനുസരിക്കേണ്ടതും

ആകയാൽ തങ്ങളെ പത്നിമാർ തെറ്റുകൾ

ചെയ്തിലെല്ലാം സഹിച്ചീടണം സർവരും.

ഇത്തരമോരോവിധം വചനങ്ങളെ-

പ്പത്തനസീന്ധി വാഴും ചിലമാനുഷർ

നാട്ടിലുമോരോ നഗരത്തിലും മഹാ-

ധാർഷ്ട്യമോടും പറഞ്ഞീടുന്നു ഭൂപതേ.

വജ്രതുല്യാക്ഷരവൃഹങ്ങളാകിയ

ഭദ്രന്റെ വാക്കുകളിത്തരം കേൾക്കവേ

വീർത്തുവീഞ്ഞോറം വിവശനായ് മന്നവൻ

മുച്ചിച്ചു വിഷുരേ ചാഞ്ഞു വീണീടിനാൻ.

വമ്പിച്ചൊരായാസകൂടാഹതിയേറ്റു

സന്തപ്തലോഹം പിളരും കണക്കേഹോ

ഹന്ത വൻദുഷ്ടീർത്തിവന്നേറ്റു വൈഭേമി-

ബന്ധുവിൻചിത്തം പിളന്നിതേററം തദാ.

സതപവാനാം ഗുപതംഗമെല്ലാം വിയ-
 ത്തത്വാത്തനായൊട്ടനേരം കഴിഞ്ഞുടൻ
 സ്തിഭസനാം ഭൂനെയാരാലയച്ചുതൻ-
 ബുദ്ധാപരം ചിന്തയാന്റിരുനീടിനാൻ.
 ഉഗ്രമാം ഭയ്ക്കീർത്തി നിസ്സാരമാക്കയോ
 നിർദ്ദയമസ്സതിയെ തൃജിക്കയോ
 ഇതഥം വിവർമായങ്ങുമിങ്ങും ഭൂപ-
 ചിത്തം ചിരം ഡോള പോലെയാടി തുലോം.
 കണ്ണീർ പൊഴിഞ്ഞുപൊഴിഞ്ഞതിവിന്നനാം
 മന്നിൻ മഹേശ്വരൻ ധീരൻ രമ്യവരൻ
 ഭൂനീരം താൻ ഗതി കാണാഞ്ഞു നാഗേന്ദ്ര-
 നെന്ന പോൽ നിശപസിച്ഛീടിനാനേരവും
 ചന്ദനവൃക്ഷം പ്രചണ്ഡേശ്വരഗവിഷ-
 വഹ്നിയാലേറാം ഭയിക്കുന്നവണ്ണമേ
 ഉന്നതമായുള്ള സൂര്യവംശത്തിന്
 മന്നിമിത്തം മഹാഭയുൾക്കേടേ.
 ഇതഥം വിചാരിച്ചു മരൊരു മാർഗ്ഗവും
 ചിത്തേനകാണാഞ്ഞൊടുവിൽ ക്ഷിതീശ്വരൻ
 ഉത്തമയാം നിജപതിയെ സ്സന്തുജി-
 ച്ചുൽഗതഭയ്ക്കീർത്തി തീർപ്പാനറച്ചതേ.
 പിന്നെയും പിന്നെയും ഭദ്രം പോരുകൊണ്ടു
 മന്നവൻ ബാഷ്പവർഷം ചൊരിഞ്ഞീടിനാൻ.
 പുണ്യാത്മികേ! ദേവി! കാട്ടുജന്തുക്കൾക്കു
 നിന്നെബലികഴിച്ചീടുന്നു ഞാനിതാ

ഇന്നു വന്തു തവ രാമനെ സ്നേഹിച്ചു-
 പോന്നതിനുള്ള ഫലം പതിഭേവതേ.
 ഹന്ത ശോകത്തിനായ് തന്നെയല്ലോ ജീവ-
 ബന്ധമീരാമഭേദേ നിലനില്പതും
 എന്തതാത്തതെനിക്കേവമോരോന്നു
 ചിത്തം വിഷാദേന ചിന്തിച്ചുനന്തരം
 തന്നുടെ സോദരന്മാരെ വരുത്തുവാ-
 നന്നതാത്മാ നിത്യോഗിച്ചയച്ചീടിനാൻ.
 ത്രേതാഗ്നിതുല്യരാധോരക്ഷമാരരും
 മേദിനീപാലനിയോഗമറിഞ്ഞുടൻ
 എത്രയും വേഗാൽ പുറപ്പെട്ടു വന്നഥ
 ഹസ്തജലം കൂപ്പിത്തൊഴുതു നോക്കുംവിധെ
 ഗ്രസ്തമാം ചന്ദ്രബിംബം പോലെയും പര-
 മസ്തംഗതസ്തുർമണ്ഡലം പോലെയും
 രക്തമായ് ചൈതന്യമേറും ക്ഷയിച്ചുണ്ടു
 പൃഥ്വിശ്ചരാകനം ഭൂതമായ്ക്കുണ്ടുതേ.
 നിശ്ചാസവേഗാലയർ വരണ്ടതും
 നിശ്ശേഷഗാത്രവും പാരം വിയർത്തതും
 ഇറ്റിററുധാരയായശ്രു വീഴുന്നതും
 തെറ്ററന്നു കണ്ടവരാൽക്കരയാർ തുലോം.
 അംഭോധിഗംഭീരനാം രാമഭേവനിൽ
 മുന്മാരു നാളുമേ കാണാത്ത വൈകൃതം
 സംഭവിച്ചുള്ളതു കണ്ടനേരത്തവർ
 കമ്പിതമാനസന്മാരായ് നടുങ്ങിനാർ.

വന്ദിച്ചു നിൽക്കുന്നവരോടിരിക്കുവി-
 നെന്നു സഗൽഗദം ചൊന്നാൻ നരേന്ദ്രനും.
 എന്തുവാനായ്കുൻ വികാരമാന്റിടുവാൻ
 ബന്ധമെന്നോത്തു പിടയ്ക്കും മനസ്സൊടും
 ധീരരായോരവർ മൂവരും രാഘവ-
 വീരനെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൻ തദാ.
 സോദരന്മാരെ നോക്കിപ്പരിചിന്നനാം
 മേടിനീനാഥൻ പറഞ്ഞീടിനാനിദം.
 കേൾപ്പിൻ ദയയോടിതു നിങ്ങളേവരും
 മൽപരരായ് മറുത്തൊന്നുമോതായുവിൻ
 വാഴ്ത്തേഴും സൂര്യവംശത്തിങ്കലെയുല-
 മല്ലേതരമാം കളങ്കം ഭവിച്ചുതേ.
 പൂതമാകും സദാചാരസ്ഥിതിയിങ്ക-
 ലേതുമേ തെറ്റാത്തൊരെന്നെക്കുറിച്ചുവോ
 സീതാവിഷയേ പുരത്തിലും നാട്ടിലു-
 മോതുന്ന വൃത്താന്തമേറ്റം കറോരമാം.
 വൈഭവേഹിതനുടെ ചാരിത്രമാമാത്മ്യ-
 മേതും തിരിയാത്ത മൂലരാം മാനുഷർ
 പാടേ പരത്തുന്ന ഓഷ്ഠീർത്തിയാലതി-
 ബീഭത്സയായ് മയി വാഴുന്നു സാധപിയാൾ.
 നിർദ്വേഷയാണസ്സതിയെന്നതു നല്ല
 നിശ്ചയമുണ്ടെന്നിരിക്കെന്തു ചെയ്യാവതും
 ശുദ്ധനാം ചന്ദ്രനിലുള്ള ഭൂപ്തായയെ-
 ട്ടുഷ്ടമാമകമാക്കുന്നു മുഖോക്തികൾ.

ലക്ഷ്മണ നീയും സുരവർഗ്ഗവും കണ്ടു
 നിൽക്കെയല്ലോ സീത ചാടിയതഗ്നിയിൽ.
 മൈഥിലി നിദ്ദോഷയാണെന്നു പാവക-
 നോതിനാൻ മാരുതദേവൻ മോതിനാൻ
 ജ്ഞാനമേറും മനീവുന്ദവും ചൊല്ലിനാൻ
 ജാനകി നിദ്ദോഷയാണെന്നുടൻ.
 ഏവം പരിശുദ്ധ ചാരിത്രയാകിയ
 ദേവിയല്ലോ യജ്ഞഭൂജാത ജാനകി.
 അർക്കവംശത്തിലന്ത്രായമായിവിധം
 ഭുഷ്മീർത്തിവന്നതിങ്ങത്രയും ഭുസ്സഹം
 വെള്ളത്തിൽ വീണ തൈലം പോൽ പരക്കുമീ-
 വല്ലാത്ത ലോകാപവാദത്തെ നീക്കുവാൻ
 സന്തതിലാഭമടുത്തതു മോക്കാതെ
 സന്തുജിക്കുന്നുണ്ടു സീതയെയിപ്പൊഴേ
 ആയതിന്നാരെങ്കിലും മറുത്തോതുകി-
 ലായവെന്നുടെ വൈരിയാം നിണ്ണയം.
 ഞാനിദ്ദുരപവാദം ശമിപ്പിക്കുവാൻ
 പ്രാണനെയും നിങ്ങളെയും സമസ്തവും
 മാനസേ ചിന്തയെന്ത്രേ കളഞ്ഞീടുവൻ
 ജാനകിയെപ്പിന്നെയെന്തു ചൊല്ലേണമോ.
 നക്തം ചരേന്ദ്രനെക്കൊൽവതിന്നത്രയും
 യത്നിച്ചതോ പകുപോക്കുവാൻ തന്നെഞാൻ
 രക്ഷേച്ഛുകൊണ്ടല്ല ചെന്നു ചവിട്ടിയാൽ
 കത്തും രക്ഷാ കടിക്കുന്നതു പന്നഗം.

ഒട്ടനാൾ ജീവിച്ചിരുത്തേണമെന്നെയെ-
 ന്നാൽത്താരിൽ നിങ്ങൾക്കുപേക്ഷയുണ്ടെങ്കിലോ
 മുറുമെന്നിൽ കനിവാൻിതിന്നാരുമി-
 നൊട്ടും വിരോധമോതാതിരുന്നീടണം.
 ഇത്തരം ചൊല്ലിജനകാത്മജതന്നി-
 ലത്വന്ത്രക്ഷനായ് തീൻ രാജേന്ദ്രനെ
 ചൊറും തടയുന്നതിന്നവരാരുമേ
 ശക്തരായിലരുമോദിച്ചമില്ലവർ.

220

ശോകാഗ്നിയാലുരുകി ബ്ലാഷ്ടധാര പൂ-
 ണ്ഡകുലരായവരേവരും വാഴുവേ
 രാഘവൻ ലക്ഷ്മണനെപ്പൊതു ഗൽഗദ-
 വേഗത്തൊടേവം പറഞ്ഞിതു പിന്നെയും.
 സെഴുമ്പു! സെഴുമിത്രേ! കമാര! നിന്നാൽച്ചായം
 നിമ്ബലശീലയ്ക്കു ദോഹദം മൂലമായ്
 രമ്യഗംഗാനദീതീര തപോവനം
 കാഞ്ചതിന്നേററം കൊതിയുണ്ടു മാനസേ.
 ആകയാൽ നാളെ പ്രഭാതേ സുമന്ത്രനൊ-
 ത്താകുലശ്ശന്യമാം തേരിൽ കരേററി നീ
 ലോകൈകപാവനിയെക്കൊണ്ടുപോയഥ
 വൈകാതെ കാട്ടിൽ കളഞ്ഞു പോന്നീടണം.
 ജഹനുനഗ്നാനദിയ്ക്കു കരയങ്ങതി-
 പുണ്യമായിട്ടും തമസാതടാന്തികേ
 വന്ദ്യൻ മഹാമുനി വാല്മീകിവാഴുന്ന
 ധന്യമാം ദിവ്യാശ്രമസ്ഥലമില്ലയോ

തത്സമീപേ ജനശൂന്യപ്രദേശത്തു
നിസ്സംശയമസ്സതിയെ തൃജിച്ചു നീ
ശീഘ്രം വരിക തേ നന്മയുണ്ടാമെന്റെ
വാക്കു കേട്ടീടുക രാഘവനന്ദന.

240

വൈഭേരിയെക്കുറിച്ചീവിഷയത്തിൽ നീ-
യേതും മറ്റുതു ചൊല്ലീടരുതൊന്നുമേ
ആകയാൽ പൊയ്ക്കാൾക തെല്ലമിട്കാർത്തു-
ലാകലം വേണ്ട വിചാരവും വേണ്ട തേ.
ഇന്നിതിന്നല്ല വിരോധമായ് ചെയ്യിലോ
നിന്നിലത്രയും പരാഭവമുണ്ടുമേ
എന്നുടെ ശാസനം കേൾക്കുന്നവനെങ്കി-
ലിന്നു ഞാൻ ചൊന്നതു നീ നടത്തിടണം.
എന്നു ചൊല്ലിജാരധാരയാജ്ഞീകൃണ
കണ്ണനീരാലേ മുഖം കഴുകിത്തദാ
മന്നവൻ ധർമ്മരൂപൻ രഘുനായക-
നിശ്രിയമെല്ലാം തളന്നു മാൾകീ തുലോം
താതാജ്ഞയാ മാതൃകയും ഭൂതൃത്തമൻ
ഹേദിച്ചതും ധരിച്ചുള്ള സൗമിത്രിയും
ഏതുമൊന്നോതാതെ യഗ്രജശാസനം
ചേതസാ കയ്ക്കൊണ്ടു കൂപ്പി നിന്നീടിനാൻ.

256

ദണ്ഡകം

അക്കാലമക്കുറിനകൃത്യോദ്യമേ രവിയു-
മെല്ലെഴ പതിപ്പതിനൊരുങ്ങി, ദിനരചിമയങ്ങി,

ദിശകളടിമങ്ങീ, ദിവസകരകരനികര-
 മുടന്തനോഹോ ദഹനപരിപതനവിദ്വൃതി തുടങ്ങീ.
 ഭൂദേവി തന്മുദയവേദാനലപ്പകക-
 ക്കൂതുന്നപോലെ യിരുൾ പൊങ്ങീ, ജഗതിയതിൽമുങ്ങീ.
 ജനതതി പരങ്ങീ, സപദി ബഹു തീപ്പൊരികൾ
 തുരുതുരെ നിറഞ്ഞ വിധമുപരിയുദ്ധപാവലി വിളങ്ങീ.
 പൃഥ്വീസുതാദയിതൊത്തും മഹാകദന-
 ഗർത്തതിലന്ധത കലർന്നു, സഹജരമുഴന്നു,
 കനമുലിയന്നു, വിധിഗതിയിതെന്നരുളി-
 യനുജരെയച്ചു നൃപനണിനിലയനം പ്രതി നടന്നു.
 സൽപത്തിസീത ചിലതുൾപ്രേമമാന്തരുള-
 മപ്പോളവൻ ബത ദഹിച്ചു, ധൂതിയതു മറച്ചു,
 പുനരപി ചലിച്ചു, ഗർഭഭരവേദമൊടു
 നിദ്ര പെടുമവളെ മുഹൂർത്തശരീ പെണ്ണഥ നമിച്ചു.

ആറാംസർഗ്ഗം

രാത്രിയും പോയി പ്രഭാതമായ് ലക്ഷ്മണ-
നാത്തിയുമേററം മുഴുത്തിതു മാനസേ
ഭാസപാണിപ്പതിൻ മണമേ താൻപരി-
ശുഷ്ഠനുമഖം സുതനോടവൻ ചൊല്ലിനാൻ.
ആർച്ച! ഞാൻ കൊണ്ടുപോകേണം ധ്വജായാ-
ലാർച്ചയാം സീതയെപ്പണുശ്രമാന്തികേ
ആയതിന്നേതുമേ വൈകാതിഹയുക്ത-
മായുള്ളതേർ വരുത്തിടുക സന്ദതേ.
എന്നതു കേട്ടാശു സംബാധഹീനമാം
സുന്ദനേ നന്മുദുമെത്ത വിരിച്ചുടൻ
നന്നായിണങ്ങിയ വാഹങ്ങളെപ്പുട്ടി
വന്നീതസ്സുതനും സെഴുമിത്രിസന്നിയെഴ.
ധീരനാം ലക്ഷ്മണൻ തേരിലേറിഭൃതം
ശ്രീരാമമന്ദിരം പ്രാപിച്ചനന്തരം
സീതതന്നന്തികേ ചെന്നു വന്ദിച്ചിത്ഥ-
മോതീടിനാൻരുകീടും മനസ്സൊടും.
ആർച്ച! ജനകാത്മജേ! നിന്തിരുവടി-
യാർച്ചനോടിനലെ യാചിച്ചുവണ്ണമേ
സുശ്യാന്ധയാധിപനെന്നോടു കല്പിച്ചി-
താർച്ചയെയാശ്രമഭേദേ നയിക്കുവാൻ.

സൗമിത്രിഭാഷിതം കേട്ടു സത്തുഷ്ടയാം
 ഭൂമീസുതയും പുറപ്പെട്ടു തൽക്ഷണം.
 തുമയേറും ബഹുപട്ടാംബരാദികൾ
 മാമുനിപത്രിമാക്കേകുന്നതിനഹോ
 സതപരം തേരിൽ വെപ്പിച്ചുകൊണ്ടുതൃപ്ത-
 വിഹാപയായാളിമാരോടനന്തരം
 ലക്ഷ്മണചിത്തം പിളർന്നീടുമാറേവ-
 മുൽഗതസന്തോഷമോടു ചൊല്ലീടിനാൾ.
 ഗംഗാതടാനന്ത വസിക്കും മുനീന്ദ്രരെ
 വന്ദിച്ചതിന്നു ഞാൻ പോകുന്നു സാമ്പ്രതം
 പുണ്യം വളർക്കുമനുഗ്രഹം സിദ്ധിച്ചു
 വന്നീടുവൻ രണ്ടുനാൾക്കുള്ളിലാദരാൽ.
 നിങ്ങൾ നോക്കീടേണമെന്നുടയാക്കിളി-
 ക്കുണ്ടുകൾ രണ്ടിനേയും കനിഞ്ഞൊപ്പൊഴും
 പ്രാണങ്ങൾ പോലാണെന്നിരിക്കവെന്നതു
 മാനസേ നിങ്ങളറിഞ്ഞതല്ലോ പരം.
 ഇതഥമോതിജ്ജ്വലമന്ദഗാമിനി
 ധാത്രീതന്മജ മന്ദം തേരിലേറിനാൾ.
 ലക്ഷ്മണനും ശോകവേഗം ബലാൽ തട-
 ണ്തക്ഷണമേറിപ്പുറപ്പെട്ടു മെല്ലവേ.
 പിന്നെസ്സുമിത്രാത്മജാജ്ഞയാ സാരഥി,
 മന്ദമന്തേർ നടത്തീടും ദശാന്തരേ
 രമ്യങ്ങളാമിഷ്ടദേശങ്ങളിൽ ചെന്നു
 തന്മനോവാഞ്ചര സാധിപ്പതോന്തോന്തഹോ

മൽപ്രിയനെൻപ്രിയം ചെയ്ക്കാൻനിതാനമെ-
 ന്നാർപ്പുവിലേറമാനദിച്ചു ജാനകി
 കല്ലഭൃമട്ടവൻ വിട്ടവളിൽഖൾഗ
 വൃക്ഷമായ്തീൻതറഞ്ഞീലസാധപിയാൾ.
 സൌമിത്രിയേതും പുറത്തു കാട്ടാത്തോരു
 ഭീമമാം ഭാവിവൃസ്തനും തടന്തരേ
 സീമയററുണ്ടായ ഭുല്പുഷ്പങ്ങളൊ-
 ഭൂമീസുതയോടു ശംസിച്ചിതഞ്ജസാ.
 ദക്ഷിണനേത്രം ചലിച്ചിതു-ദേവിഷ
 തൽക്ഷണം ഗാത്രമെല്ലാം വിറച്ചു ഭൂശം
 ചിത്തവുമൊന്നിലുംതാൻ നിന്നിടാതെക-
 ണ്ടത്രമപ്പോൾ പിടച്ചിതു വിഭൃതം.
 ശ്രീരാഘവദേഹമുള്ളിൽനിന്നേതുമേ
 മാറാത്ത മട്ടോർമ്മ വന്നിതത്യാക്ഷലം
 പാരമയൈതും വളർന്നിതെന്നല്ലയോ
 പാരൊക്കവേ ശൂന്യമെന്നു തോന്നീ തദാ.
 ഭുന്ന്മിത്തങ്ങളോരോന്നു കണ്ടേറവും
 പിന്നയായാനനം വാടിത്തളർവൾ
 മന്നവന്നും സഹജാർക്കു ശുഭം നൽക-
 കെന്നു ദൈവത്തോടിരന്നിതു ചേതസാ
 എന്നുടെ കാനനം തത്സോദരയാർക്കു-
 മെന്നുമേ നന്മകളുണ്ടായ്തരേണമേ
 എന്മാതുവർത്തിനും വിപത്തൊന്നുമേ
 വന്നു ചേരാതിരിക്കേണമേ ദൈവമേ.

പത്തനം തന്നിലും നാട്ടിലും വാഴുന്ന
 മന്ത്രിയുടേമേറ്റം ശുഭം ഭവിക്കേണമേ
 ഇതഥം പലവട്ടമീശപരമാരോടു
 സാധപീകലോത്തമയാളിരന്നീടിനാൾ.
 ഭർപ്പുക്കുണങ്ങൽ കാണുന്നതെന്താക്കുമൊ-
 രല്ല ലില്ലല്ലീ പരമെന്നവൾ തദാ
 ചൊല്ലുംവിധൗ ശുഭം താനെന്നു ധൃഷ്ടനായ്
 ചൊല്ലിനാൻ ലക്ഷ്മണൻനീറും മനസ്സൊടും.
 ഗോമതീതീരം പ്രവേശിച്ചിരുന്നങ്ങു
 സീമയില്ലാത ശോകേന സൗമിത്രിയും
 കാമിതസിദ്ധിയോത്തോത്തു വൈഭവിയും
 യാമിനി നിദ്രയന്ത്രേ കഴിച്ചീടിനാൻ.
 പിറൊറ്റിനം പ്രഭാതേ ദേവിയേത്തേരി-
 ലേറി മധ്യാഹ്നംവരെ ശ്ലീച്ചീടവേ
 ജ്യേഷ്ഠന്റെശാസനം മൂലമസ്സാധിയെ-
 കാട്ടിൽ കുളവാൻ തുടങ്ങുന്ന കണ്ടുടൻ
 ഉത്ഗതാരാവമോടും തരംഗക്കൈകൾ
 പൊക്കി വീണ്ടുംവീണ്ടുമുൾഭ്രമം പൂണ്ടുഹോ
 തൽക്ഷണം തന്നെത്തടയുന്നപോൽ മൂന്നി-
 ലീക്ഷിച്ച ഭാഗീരഥിയെ രാമാനുജൻ.
 ചാരവാം ഗംഗാനദിതൻ ജലാശയം
 ചാരത്തു കണ്ടു മോദിക്കുന്ന സീതയെ
 നേരോട്ടു കണ്ടോരു നേരത്തു ലക്ഷ്മണൻ
 പാരമായ് ദീപ്തദീപ്തം ശപസിച്ച്ഈടിനാൻ.

സെഴമിത്രീതൻമുഖം മ്ലാനമായ്ക്കണ്ടാശു
 ഭൂമീസുത സംഭ്രമിച്ചു ചൊന്നാൾ തദാ.
 സന്തോഷകാലത്തിലെത്തുമ്പും ഭവാൻ
 സന്തപിച്ചീടുന്നു ഹാഹന്ത ലക്ഷ്മണ!
 എന്നുമേ രാഘവദേവാന്തികേ തന്നെ
 നന്ദാ വസിച്ചു ശീലിച്ചവൻ നീയഹോ
 രണ്ടുനാൾ വേറിട്ടു വാഴുന്നതോത്തുകൊ-
 ണ്ടിണ്ടൽ പൂണ്ടേവം തപിക്കയോ ലക്ഷ്മണ!
 എന്നാലെന്നിക്കുമെൻജീവനത്തേക്കാള-
 മെന്നുടെ വല്ലഭനേരം പ്രിയതമൻ
 ഞാനിവണ്ണം വ്യസനിക്കുന്നതില്ലിഹ
 മാനിയാം നീ മുശനാകൊലാ ലക്ഷ്മണ!
 ഗംഗാനദിയെക്കടത്തീടുകെന്നെ നീ-
 യങ്ങു കാണിക്കുക താപസന്മാരെയും
 എന്നാൽ നമുക്കഥ മാമുനീവൃന്ദത്തെ
 നന്നായി വന്ദിച്ചുനഗ്രഹമേററഹോ
 അങ്ങൊരു രാത്രിയിൽ മാത്രം വസിച്ചിട്ടു
 മങ്ങാതെ ചെന്നു ചേന്നീടാമയോധ്യയിൽ.
 എന്നുടെ ചിത്തത്തിലും തപരയുണ്ടേറ-
 മണ്ണോജനേത്രൻ നരേന്ദ്രനെക്കാണുവാൻ.
 ഇത്തരം ജാനകി ചൊന്നതു കേട്ടപ്പൊ-
 ളാത്തി മുഴുത്തൊന്നുമോതാതെ ലക്ഷ്മണൻ
 ധാരയാഴ്ചിഴുന്ന കണ്ണീർ തുടച്ചു
 ധീരനാഭ്യേവിയെത്തോണിയിലേറിനാൻ

100

തേരോടു നിൽക്കുന്ന സാരമിയെപ്പാത്തു
 നീറുന്നശോകമടക്കിസ്സുഗൽഗദം
 പോകയെന്നും പിന്നെ നാവികനെപ്പാത്തു
 നെഴുക നീക്കീടുകെന്നും പറഞ്ഞാനവൻ.
 പിന്നെയജ്ജാഹനവിയെക്കടന്നുഗ്രമാം
 വന്യപ്രദേശത്തു. ചെന്നോരനന്തരം
 കണ്ണീരിൽ മുങ്ങി തൊഴുതഹോ സൗമിത്രി
 മന്നിൻമകളെ നോക്കിക്കരഞ്ഞീടിനാൻ.
 എന്തുപാപം ചെയ്തു ഞാൻ മഹാദുഃഖമി-
 തന്തരംഗം പിളർന്നിതു ഹന്ത മേ.
 പുണ്യമില്ലാത്ത നരാധമനാമെനി-
 ക്കിന്നിമേലെന്നു ഗതിയുള്ള ദൈവമേ.
 ഇന്നിതിനേക്കാൾ മരിക്കയാണത്തമം
 വന്നിടുന്നില്ലഹോ മൃത്യുവുമിങ്ങുമേ.
 ഇങ്ങിനെയുള്ളൊരു നിന്ദ്രകർമ്മത്തിനാ-
 യെന്നുമേ സംഗതിയാകരുതാർക്കുമേ.
 ദേവി പ്രസീദ പ്രസീദ മേ പാപിയെ-
 നേവമെന്നെശ്ശപിച്ചീടരുതേ ഞ്ഞേ
 ഇത്തരം ചൊല്ലിത്തൊഴുതു കൂപ്പിക്കൊണ്ടു
 പൃഥ്വിയിൽ വീണീടിനാൻ സുമിത്രാത്മജൻ.
 മൃത്യുവെക്കാംക്ഷിച്ചുകൊണ്ടതിവിനനായ്
 ധാത്രിയിൽ വീണു കേഴുന്ന സൗമിത്രിയെ
 സാധപികലോത്തമയാം സീത കണ്ടോറ-
 മാത്തായായ് വീണ്ടുവീന്തേവമോതീടിനാൾ.

120

I40

എന്തിനെയും ഞാനറിയുന്നതില്ലേതു-
 മെന്താകിലും പരമാത്മം പറക നീ
 എന്നുള്ളവേവുന്നിതേറ്റവും ചൊല്ലുക
 മനവനു ക്ഷേമമല്ലയോ ലക്ഷ്യം
 എന്നുസെന്നിയെഴ ചൊല്ലുന്നതിനിങ്ങ
 നിന്നോടു ഞാൻ നിയോഗിക്കുന്നു രാഘവ
 മനവനാണു സത്യം പറയേണമേ
 ഹിന്നനായ് നീ കരയുന്നതിൻ കാരണം.
 ഇത്ഥം പറഞ്ഞു നിർബ്ബന്ധിച്ച സീത-
 നഗ്രേ കിടന്നു തേങ്ങിത്തേങ്ങിലക്ഷ്യം
 ഉൽപാതമേഘം കനൽ ചൊരിയും മടു
 പൂഥപീശശാസനമുദമിച്ചീടിനാൻ.
 ഘോരാഭിഷംഗക്കൊടുക്കാററിയിരു
 ചാരുഭൂഷാപുഷ്പമെല്ലാം കൊഴിഞ്ഞുവോ
 വേരറ്റ വള്ളിപോൽ വീണിതു തന്മൂല-
 കാരണമാം ഭൂവി വൈഭവഹിതജനാ.
 ധന്യശീലൻ രഘുവംശജൻ ഭർത്താവു
 നിന്നെ നിർമൂലമേവം തൃജിച്ചീടുമോ
 എന്നിവണ്ണം നിനച്ചെന്നുപോലക്ഷിതി
 തന്മൂലംകേകീലഹോ പ്രവേശം തദാ.
 ബോധക്ഷയത്താലറിഞ്ഞീല മാലവൾ
 ബോധാഗമേ സന്തപിച്ചിതുള്ളിൽ പരം
 മോഹത്തിനേക്കാൾ ദയനീയമാം മടു
 ചേതസ്സുണൻ സൗമിത്രിതന്നുമാൽ.

ഹാഹാ രഘുത്തമ മാമെന്നു രോദിച്ചു
 മോഹം കലർന്നിതു പിന്നെയുമഞ്ജസാ
 വാവിട്ടറക്കക്കരഞ്ഞു സൗമിത്രിയു-
 മാവുന്ന മടുണത്തിടിനാൻ പിന്നെയും.
 ഉൽബുദ്ധയായേറെ വാടിത്തളർന്ന
 ബാഷ്പങ്ങൾ തുകിച്ചിരും കിടന്നാളവൾ.
 ഉൾക്കാമ്പു വെന്തുരുകിക്കൊണ്ടിടയ്ക്കിട-
 യ്ക്കു പാസമോടു തേങ്ങിക്കരഞ്ഞീടിനാൾ.
 കുറമില്ലാതെതാൻ ധിക്കരിച്ചെങ്കിലും
 ചെറു പതിയെ നിന്ദിച്ചീല സാധപിയാൾ.
 നിത്യദുഃഖം കലരും തന്റെ ദുഷ്ടത-
 ശക്തിയെത്താൻ പഴിച്ചാൾ പലവട്ടവും.
 സൗമിത്രിയുമപ്പതിവ്രതയെച്ചിരാൽ
 സാമവാക്യങ്ങളാലാശ്വസിപ്പിച്ചുടൻ
 ഭൂമീശനിഷ്ഠനാമെൻ കടുംഭൂത
 സപാമിനി നീ പൊറുക്കെന്നു വീണീടിനാൻ.
 വൈഭേരി മന്ദം പറഞ്ഞിതു നിന്നിൽത്താൻ
 പ്രീതയായേൻ ചിരം ജീവിക്ക സൗമ്യ നീ
 ചേതസി ബോധമുണ്ടിങ്ങു മേ നീ തവ
 ഭ്രാതാവിനാൽ പരാധീനനെന്നുള്ളതും.
 കല്പനപോലഹോ ചെയ്ത ദുഃഖാബ്ധിയിൽ
 കീൾപ്പൊട്ടൊഴുകീടുമെന്നെ തൃജിക്ക നീ
 ഇപ്പോളിഹ ഞാനരയ്ക്കു നവസാന-
 വാക്കു കൂടിക്കേട്ടിടേണമേ സൗമ്യ നീ.

എന്നമ്മമാരെയെല്ലാം ഞാൻ വിനയേന
 വന്ദിച്ചിടുന്നതാവാമുണർത്തിച്ചുടൻ
 എന്നിലെഗ്ഗഭം സുതനാകുവാൻ ദൈവ-
 സന്നിധൗ പ്രാർത്ഥിച്ചതിന്നപേക്ഷിക്കനീ.
 വന്ദ്യരാം മററുള്ളവരോടുമെന്നുടെ
 വന്ദനം ചൊൽക നീ രാഘവനന്ദന
 ധർമ്മത്തിലേററവും ശ്രദ്ധയാ വാഴുന്നൊ-
 രമ്മന്നനോടെന്റെ വാക്കിതോതീടു നീ.
 വഹ്നിയിൽച്ചാടിത്തവ മുനിൽവെച്ചു താൻ
 നിർമ്മലയെന്നറിയിച്ചൊരെന്നെഞ്ചു വാൻ
 ഇന്നിഹ ലോകവാദത്താൽ തൃജിച്ചതു
 ധർമ്മത്തിനോ യുക്തമോത്താൽ കലത്തിനോ. 200
 അല്ലെങ്കിലിന്നിതേററം ശുഭശീലനാ-
 യുള്ള ഭവാൻ സ്വയം ചെയ്തതാവില്ലിഹ
 വല്ലാത്തൊരെൻപൂർവ്വജന്മപാപങ്ങൾ താൻ
 കൊല്ലുന്നു ദാരുണമായ് ഫലിച്ചീവിധം.
 ചിത്തവാക്കായകർമ്മങ്ങളിലൊക്കയും
 നിത്യം ഭവാനു ഭവ്യം ഭവിക്കേണമേ
 ഞാനോ ഭവച്ചുരണങ്ങളെയൊത്തു മത്-
 പ്രാണങ്ങളുള്ള കാലം കഴിച്ചീടുവൻ.
 ഹന്ത തേ വംശബീജം മമ ഗർഭത്തി-
 നന്തരേ വാൾവതു നോക്കേണ്ടതാകയാൽ
 അന്തമില്ലാതൊരീ വിപ്രയോഗേ ജീവ-
 ബന്ധംതൃജിച്ചതിന്നും കഴിവില്ല ഹാ.

ഇമ്മട്ടു വൻപാപിയായ ഞാൻ പെററതിൽ
 പിന്നെക്കരോരതപസ്സു ചെയ്തീടുവൻ
 ജന്മജന്മങ്ങളിലും മൽപതി ഭവാൻ
 തന്നെയാകേണം വിധോഗം വരായ്ക്കണം.
 വണ്ണാശ്രമങ്ങളെക്കാത്തുരക്ഷിക്കു താൻ
 മന്നവനുള്ള ധർമ്മം പരമാകയാൽ
 ഇമ്മട്ടു തള്ളീടിലും താപസിമാരി-
 ലൊന്നെന്നമട്ടിൽ നോക്കേണമെന്നെപ്പൂവാൻ.

221

എന്നിവണ്ണം ചൊൽക പോക രഘുത്തമ-
 സന്നിയോഗ മാഗ്ഗം ശിവമായ്ക്കുകതേ.
 എന്നെയങ്ങോർമ്മയുണ്ടാം നേരമൊക്കെയും
 മെനിൽ കൃപവേണമേ തവ രാഘവ!
 ഇത്ഥമാവൈദേഹി ചൊല്ലുന്ന നേരത്തി-
 ലെത്രയും ഭീനാന്തരംഗനാം ലക്ഷ്മണൻ
 പൃഥ്വിയിൽ വീണ വന്ദിച്ചൊന്നുമോതുവാൻ
 ശക്തിയില്ലാതെക്കിടന്നു തേങ്ങീ തുലോം.
 വാവിട്ടു രോദനം ചെയ്തുകൊണ്ടായവൻ
 ദേവിയെക്കൂപ്പി പ്രദക്ഷിണം വെച്ചുടൻ
 സ്വാമിനി! ഞാനുണർത്തിപ്പനെല്ലാമങ്ങു
 വാല്മീകിതന്നാശ്രമമടുത്താണിഹ.
 എന്നേവമങ്ങിടനെത്തു മട്ടി സ്വരം
 മങ്ങവേ കഷ്ടിച്ചുരച്ചുക്കുമാരകൻ
 പിന്നെയും പിന്നെയും സാഷ്ടാംഗമാശ്വിണ
 വന്ദിച്ചു കൂപ്പിജമിപ്പാൻ തുനിഞ്ഞുതേ.

236

ഭണ്ഡകം

അന്നേരമാവിപിനമൊന്നായ് മഹാകദന-
 മുന്നിച്ചുപോൽ ബത ചമഞ്ഞു, വിശദത കുറഞ്ഞു,
 ശപസനനമൊഴിഞ്ഞു, വിഹഗമൃഗഗണവുമുട-
 നയികപരിതാപമൊട്ടു വിഹരണസുഖാദികൾ വെടിഞ്ഞു.
 ബാഷ്പാകലം ശിരസി കുപ്പിക്കുമാരന്ദമ
 മേൽപ്പോട്ടു ദൃഷ്ടികൾ പതിച്ചു, തുടരെ വിലപിച്ചു,
 കിടങ്കിടെ വിറച്ചു, ഗളമിടറിയിടറിവ-
 നലകിന്ദ്രടെ നാമരൊട്ടു ചിലതുടനിരുന്നനുചലിച്ചു.
 വാച്ചു വിഷാദഭരമുൾച്ചൂട്ടുകൊണ്ടു പര-
 മശ്ലാസവേഗവുമിയന്നു, കരയിട നടന്നു,
 ജഡനിലകലർന്നു, ജനകസുത മേവുമിട-
 മവശമവലോക്യ ധൂതിയഖിലവുമഴിഞ്ഞവിടെ നിന്നു.
 ഒട്ടുണ്ടു പോയിയുടനൊട്ടിണ്ടു പാഞ്ഞഹര
 പൊട്ടിക്കുറഞ്ഞു തിരിച്ചു, വിധിഗതി നിനച്ചു,
 പഥി ബഹു നമിച്ചു, ഉന്മദമിയന്നവിധ-
 മങ്ങൊട്ടുവിലോടി വരനിമുഗ്ധയണഞ്ഞതു തരിച്ചു. 252

ഏഴാം സർഗ്ഗം

ദേവൻ ലക്ഷ്മണൻ പോകുന്ന നേരത്തു
ദേവിയും ശോകാതിരേകം മുഴുത്തുടൻ
കേവലമെന്നെപ്പരിഹസിപ്പാനിവ-
നേവമെല്ലാം ചൊല്ലിയെന്നായ് ഭവിക്കുമോ.
പുണ്യശീലൻ പ്രാണവല്ലഭൻ ശുദ്ധയാ-
മെന്നെയിത്ഥം തൃജിച്ചീടുന്നതെങ്ങിനെ
ഏതേവമെഴുത്തുകുമാൻ സൗമിത്രിയെ-
ക്കണ്ണിമയ്ക്കാതെ താൻ നോക്കി നിന്നീടിനാൾ.
ലക്ഷ്മണൻ ദുഷ്ടിമാർഗ്ഗാൽ മറയുംവിയെഴ
തൽക്ഷണം വലോഹതിയേറ്റപോലവൾ
പ്രക്ഷീണഗാത്രിയായാശു മുളിച്ചുകൊ-
ണ്ടക്ഷിതിയിൽ പതിച്ചീടിനാൾ പിന്നെയും.
ഭൂദേവിതൻ മകളുണ്ടു ബോധം ക്ഷയി-
ച്ചാധാരമേതുമെന്തേ കിടക്കും വിധൗ
ഭൂതഹൈമവേങ്ങൾ കണ്ണീർ ചൊരിയുംപോലെ
പാരം പൊഴിച്ചിതു പുഷ്പങ്ങളുഞ്ജസാ.
ഏണീകലങ്ങളുമോരോന്നണഞ്ഞതി-
ദീനതയോടു ചുറ്റും നിറഞ്ഞാകലാൽ
ക്ഷോണീസുതയെ നോക്കിക്കൊണ്ടു ചൊല്ലുങ്ങ-
ളനമെന്തേ വാൽനന്ദാതെ നിന്നതേ.
തോയാശയം പൂക്കു ഹസ്തികൾ തുമ്പികൊ-

ജായാസമാനൊഴിക്കും ജലശീകരം
 വായുദേവൻ ദൈത്യമോടഥ കൊണ്ടുവ-
 നായവണ്ണം തളിച്ചുണ്ടു വീയിടിനാൻ.
 പിന്നെച്ചിരേണ ബോധം വീണനേരത്തു
 വന്നശോഭകന പൊട്ടിക്കരഞ്ഞാളവൾ.
 ഖിന്നയായ് ഭിഷകർ സാസ്രമീക്ഷിച്ചുവോ
 ക്രന്ദനം ചെയ്താൾ കുരിപോലെച്ചിരും
 പുല്ലും സമിത്തും ഹരിപ്പതിനാവഴി
 മെല്ലെറ്റുമിടുന്ന വാല്മീകിശിഷ്യരും
 വല്ലാത്ത ദീനസ്വരമതു കേട്ടപ്പൊ-
 ഉല്ലുലോടും തത്സമീപത്തിലെത്തിനാർ.
 രാഘവപത്നി രോദിപ്പതു കണ്ടവർ
 വേഗേന താപസേന്ദ്രാന്തികേ ചെന്നുടൻ
 ശോകം മുഴുത്തവൾ കേഴും പ്രകാരങ്ങ-
 ളാകവേ ചൊന്നാർ സസംഭ്രമമഞ്ജസാ.
 ഏതോമഹാനാമൊരാളുടെ പത്തിയെ-
 ന്നോതാമവൾ ഞങ്ങൾ മുമ്പു കാണാത്തവൾ
 ലേദം കലൻ തളൻ വക്ത്രംവര-
 ണ്ഘാധിയോടും കരയുന്നിതു കാനനേ.
 മാമനേ ചെന്നു നോക്കീടുക തെല്ലുമേ
 താമസിക്കാതെഴുനെള്ളുക വേണമേ
 ഭാഗീരഥീതൻ സമീപേ കിടക്കുന്നു
 ശോകം പൊറാതെ രോദിച്ചു രോദിച്ചുവോ.
 ഏവമാണ്ണാലകർ ചൊല്ലുന്നതു കേട്ടു

പാവനനാം മുനിവർണ്ണം തൽക്ഷണം
 ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടെല്ലാമറിഞ്ഞു-
 നവീതനയാന്തികേ ഗമിച്ചാൻ ഭൃതം.
 മാർകന്നതിയ്ക്കിനെക്കണ്ടുളവായ
 ശോകവും ശ്ലോകമായോരമുനിക്കുവോ
 രാഘവദേവിയെയമ്മട്ടു കണ്ടപ്പൊ-
 ളാഗതമാം ഭുവമെന്തൊന്നു ചൊൽവു ഞാൻ.
 രോദനം നിൽനി വൈദേഹി കണ്ണീർതുട-
 ച്ചാതകമോട്ടു വന്ദിച്ചാളനന്തരം
 സീതതൻ ഗർഭിഹനം കണ്ടു വാല്മീകി-
 ജാതനം സത്സുതാശിസ്സു നൽകീടിനാൻ.
 അത്പ്രതീനയാം ദേവിയെപ്പാത്തുകൊ-
 ണ്ടിത്തരം ചൊല്ലീടിനാൻ മുനിനായകൻ.
 വത്സേ! വിദേഹേന്ദ്രനന്ദിനി! സാധപികൾ
 കേതംസമേ! വാർത്തയെല്ലാമറിഞ്ഞു ഞാൻ.
 മിഥ്യാപവാദംനിമിത്തം ക്ഷുഭിതനാം
 ഭർതാവു നിന്നെ തൃജിച്ചിതെന്നാകിലും
 അത്തൽപടായ്ക്കുവേദശത്തിലെത്താ-
 സത്വമിതാൻ വന്നിതെന്നറിഞ്ഞീട്ടു യീ.
 മിത്രമാണേററം തവ ശപത്തുന്നു ഞാൻ
 സത്തുകൾക്കാലംബനമാണു നിൻപിതാ
 ഉത്തമസാധപിയല്ലോനീ മമ നിന്നി-
 ലെത്രയും വാത്സല്യമുണ്ടുതുമടിച്ചും.
 ത്രൈലോക്യകളെകൈക്കൊന്നു സമജനം

പാലനം ചെയ്ത സത്യവ്രതനെങ്കിലും
 നിന്നിലീവണ്ണം കഠിനം പ്രവർത്തിച്ചു
 മന്നവനിൽ പരം മത്സ്യവുണ്ടത്ര മേ
 ശാന്തസതപാധ്യമായോരീത്തപോവനേ
 സപാനേ ഭയം വിനാ വാൾക നീ ശോഭനേ.
 സന്തതം പുണ്യദമാമിങ്ങു നീ പെരും-
 സന്തതിതൻ ശുഭകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തിടാം.
 നന്മയേറും പണ്ണശാലകൾ തീരത്തു
 തിങ്ങും തമസാനദിയിൽ കളിച്ചുടൻ
 വെണ്മണൽതിട്ടിൽ സുരാച്ഛനം ചെയ്യുമ്പൊ-
 ള്ളുമേഷമുണ്ടായ്തരം തവ മാനസേ.
 ഓരോതരം സൽഫലങ്ങളും പൂക്കളും-
 മാരാൽ ഹരിച്ചുകൊണ്ടൊശ്രമേ വന്നടൻ
 ചാരുവാക്യങ്ങൾ ചൊല്ലും മനികന്യമാർ
 പാരമാശ്വാസമേകും തവ സാദരം.
 ഇത്തരം വാല്മീകീമാമുനി ചൊല്ലീട്ടു-
 മുത്തമവാക്യങ്ങൾ കേട്ടു വൈഭേരവിയും
 വിശ്വാസപൂർവ്വകം സമ്മതിച്ചിട്ടഥ
 തച്ചരണങ്ങളിൽ താണു കൂപ്പിടിനാൾ.
 ഭൂരേണവെങ്ങും പുറങ്ങു ഗാന്ത്രത്തൊട്ടു-
 മേറയും വാടി വരണ്ടു വക്ത്രത്തൊട്ടും
 പാരം കലങ്ങിത്തളന്ന് നേത്രത്തൊട്ടും
 നാരീകുലോത്തമയാൾ നടന്നാളുവോ.
 പാവനനാം മൂനീനാഥന്റെ പിമ്പു

സാവധാനം വരും വൈദേഹിയെത്താ
 ജീവനെപ്പിന്തുടന്നീടുന്നാരശപതീ-
 ദേവിയെപ്പോലെകണ്ടാർ വന്ദവാസികൾ.
 അഹ്വപാദ്രാദികൾ കയ്യാണ്ടെതിരേറു
 സൽകരിച്ചാർ ശിഷ്യവർഗ്ഗങ്ങളക്ഷണം.
 ഉൾക്കുറിവോടുമോരോന്നുരച്ചാശ്രമം
 പൂക്കാൻ വിദേഹജയൊത്തമുനീന്ദ്രനും.
 ശോകാൽത്തയാം സീതതന്നുടെ വൃത്താന്ത
 മകവേ താപസിമാരോടു ചൊല്ലിനാൻ
 ആക്ഷമെന്നിയേ സമുദാ സംരക്ഷ
 ചെയ്യുന്നവരെയേല്പിച്ചാനന്തരം.
 ശ്രീമാൻ ദശരഥൻതൻ വധുവൈദേഹ-
 ഭൂമീരൂപുത്രി സാധപീക്ഷമെഴുതിയാൾ
 നിദ്ദോഷയാമിവളെ തൃജിച്ചാൻ പതി
 ശ്രദ്ധയാ രക്ഷിച്ചിടേണം സദാപി ഞാൻ.
 നിങ്ങളെല്ലാവരുംതന്നെയും സ്നേഹത്തൊ-
 ടിങ്ങിവളെപ്പരം പാലിച്ചുകൊള്ളണം.
 ഇത്തരം പിന്നെയും പിന്നെയും ചൊല്ലിയ
 ക്ലൃപ്തമീസുതയെപ്പിച്ചാൻ മുനീശപരൻ.
 സീതയെക്കണ്ടുരുകമ്പകൊണ്ടോറവും
 ചേതസ്സലിഞ്ഞുള്ള താപസീവൃന്ദവും
 വേദം കുറയുമാറസ്സതീരത്തത്തെ-
 യാദരവുവകം സൽകരിച്ചീടിനാൻ.
 ഇംഗുളീതൈലപ്രസ്തമാം ഭീപവും

നന്ദനായുള്ള മേന്മാജിനതലവം
 പുണ്യപൂജാവിധാനങ്ങളും ചേർന്നാരു
 പണ്ഡിതരും ജാനകീക്കവരേകിനാർ.
 നിത്യം തമസയിൽ സ്നാനങ്ങൾ ചെയ്തതി-
 ശുദ്ധയാസ്സല്ലഭം പൂജകൃശാംഗിയാർ
 ഭക്തസന്താനലാഭത്തിനായ്ക്കൊണ്ടു തൻ-
 ഗാത്രം വഹിച്ചു വാണാളത്തപോവനേ.
 വൈഭവിയേയുമീ ലോകകാർയ്യങ്ങളിൽ
 ചേതോഗതിയെയും വിട്ട സൗമിത്രിയും
 സീതാവിലാപംവരെയുള്ള വാർത്തകൾ
 മേടിനീനാമാന്തികേ ചെന്നു ചൊല്ലിനാൻ.
 ദീനനായ്ക്കുവിട്ടു വാഴുന്ന രാഘവ-
 ക്ഷോണീസ്രനോടവനോതിനാൻ പിന്നെയും
 ദേവിയെക്കാട്ടിൽ കളഞ്ഞു ഞാൻ തപത്പാദ-
 സേവയ്ക്കു വീണ്ടുമിങ്ങത്തീടിനേൻ വിഭോ.
 ഭേദിയായ്ക്കേതും പുരുഷോത്തമ ഭവാ-
 നീദൃശമാണു കാലത്തിൻഗതി ദൃഢം.
 നീതിമാന്മാരായനിശം വശികളാം
 തപാദൃശന്മാരൊരനാളുമേ മാർകിടാ.
 എല്ലാം ക്ഷയാന്തമാണോത്താൽ സമൃദ്ധിക-
 ളെല്ലാം പതനാന്തമോക്കിലെഴുന്നത്രയും
 എല്ലാം വിധോഗാന്തമാണു സംയോഗങ്ങ-
 ളെല്ലാം മരണാന്തമാണു ജീവൈശ്വര്യവും.
 എന്നതുമൂലം സുതകളത്രാദികൾ

120

140

തന്നിലും മിത്രങ്ങളിലും ധനത്തിലും
 തന്നുള്ളിലാസത്തിവെക്കായ്ക്കവയോടു
 വന്നിടും വേർപാടു മന്ത്രിയൻ നിണ്ണയം.
 ഭർബലമാമീ വിചാരം തൃജിഷ്ക
 കർബുരശത്രോ! വൃസനിയായ്ക്കേതുമേ
 നിത്യമാതമാവെയാതമാവാലൊതുകുവാൻ
 സതപമേദം ഭവാൻ ശക്തനല്ലോ വിഭോ.
 ഇത്ഥം മഹാത്മാ കമാരൻ പറയുമ്പൊ-
 ളെത്രയും ദീർഘം ശപസിച്ചാൻ രഘുത്തമൻ
 ഭൃഷ്ടീത്തിപേടിച്ചു നാട്ടിൽനിന്നല്ലാതെ-
 യുൾക്കാമ്പിൽനിന്നവളെക്കളഞ്ഞീലവൻ.
 ഓരോ പുരാവൃത്തതപങ്ങൾ നിത്യവു-
 മാരാൽ സുമിത്രാസുതൻ കഥിച്ചീടിനാൻ.
 ധീരൻ നരേന്ദ്രനമേരം പണിപ്പെട്ടു
 നീറുന്ന ശോകമടക്കി വാണീടിനാൻ.
 അത്തരമങ്ങുടയാസ്തംഗമനങ്ങ-
 ഉദ്ധാ കഴിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു വന്നീടവേ
 ശൈത്യവും ചൂടുമില്ലാത വസന്തതു-
 രാത്രികാലങ്ങളുണഞ്ഞിതു പിന്നെയും.

160

അക്കാലമങ്ങുഴയെള്ളിനാൻ രാഘവ-
 മുഖ്യാതികേ ചുവതാഖ്യൻ മഹാമുനി.
 അഹ്വപാദ്യാസനാദ്യങ്ങളാൽ പൂജിച്ചു
 സൽക്കരിച്ചാൻ രാമരാജനും സാദരം,
 തന്നുടെ സകല്പശക്തിയാലത്തു-

കമ്മം പുരാ പലതും ചെയ്ത പുണ്യവാൻ
 വന്ദ്യൻ തപോധനൻ വന്നോരു നേരത്തു
 മന്നവന്നേററം തെളിഞ്ഞിതു മാനസം.
 ധാരാവെഴുതെള്ളി വാഴും സുധർമ്മൻ
 ശോഭ തേടിടുന്നൊരാസ്ഥാനമണ്ഡപേ
 താപസേന്ദ്രാജ്ഞയാ ശക്രോപമൻ രാമ-
 ഭൂപതി ധർമ്മാസനേ മരുവീടിനാൻ.
 പിന്നെയത്രയും വിനീതനായ് മാമുനി-
 തന്നോടു ചൊന്നാനിവണ്ണം നരോത്തമൻ.
 ധന്യനായേനധുനാ നിന്തിരുവിടി-
 യിങ്ങെഴുന്നെള്ളുവാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടാകയാൽ.
 എന്നുടെ രാജ്യവും മിത്രവർഗ്ഗങ്ങളും
 മെന്നനുജയോരുമെൻജീവനുമിതാ
 ഇന്നിവയാൽ ഭവദത്ഥമെന്തൊന്നു ഞാൻ
 നന്ദിച്ചു ചെയ്യേണ്ടതെന്നരുൾ ചെയ്യണം.
 ഇത്ഥം ദശകണ്ഠവൈരിതൻ ഭാഷിതം
 ചിത്തമോദാൽ കേട്ടു മാമുനിശ്രേഷ്ഠനും
 യുക്തരൂപം രഘുവംശേന്ദ്രനിത്തര-
 മുക്തിയെന്നോതിപ്പറഞ്ഞാനനന്തരം.
 മൂന്നും മധുവെന്നു നീളവേ പേർകൊണ്ടു
 സന്ധതിമാൻ ജനിച്ചാനൊരു ദാനവൻ
 വെണ്മതി ചൂട്ടുന്ന ദേവനെസ്സേവിച്ചു
 തന്നുടെവാഞ്ഛപോലുള്ള വരങ്ങളും
 കാളിടും തീജപാലപോലെ മിന്നുന്നൊരു

ശുഭവും തത്പ്രസാദേ ലഭിച്ചാനവൻ.
 കാലക്രമാലവന്നുണ്ടായ നന്ദനൻ
 കാലോപമൻ ലവണൻ മഹാദാരുണൻ.
 ഭൂപതേ ബാല്യം മുതൽക്കു താനെത്രയും
 പാപകർമ്മങ്ങൾതാൻ ചെയ്യുന്നു നിഷ്ഠുരൻ.
 സദൃശത്തനാം താതനെത്തുചെയ്തിട്ടുമാ-
 ദൃഷ്ടതയ്ക്കേതും കുറവു വന്നീലഹോ.
 പുത്രന്റെ ദൃഷ്ടിനിതപങ്ങൾ കണ്ടതി-
 ഹതാപമോടും മധുവാം മഹാസുരൻ
 ചിത്രമാകുംതൻപുരവുമാശ്ചുലവും
 തൃക്തപാഗമിച്ചീടിനാൻ വരണാലയേ.
 ശുഭം ധരിച്ചുകൊണ്ടാലവണാസുരൻ
 മാലോകരെപ്പീഡ ചെയ്യുന്നു നിത്യവും
 കാലാന്തകപ്രഭാവോലവൻതൻ കരേ
 ശുഭമുള്ളപ്പോൾ വധിക്കരുതാക്കുമേ.
 യാമനമാം പുണ്യദേശേ വസിക്കുന്ന
 മാമുനിമാർ ചെയ്തപോരും മഖങ്ങളും
 താമിസ്രനാമവൻ നിത്യം മുടക്കുന്നു
 ഭൂമീപതേ കാത്തുകൊൾക നീ സാമ്പ്രതം.
 ഇന്നിങ്ങു ലോകൈകരക്ഷിതാവായുള്ള
 മന്നവനായ് ഭവാൻ വാണുകൊള്ളും വിധേയ
 ഭുങ്ഗനെശ്ശപിച്ഛേരും തപോവ്രതം
 വന്നാലതേറവും നിന്ദ്രമല്ലോ വിഭോ.
 ഉഗ്രസംഹാരകാലങ്ങളിൽ ഭീഷണ-

വക്ത്രം പിളർന്നീടുമന്തകനെന്നപോൽ
 നിത്യവും മന്ത്രിമൃഗാദികളാം ജീവ-
 സുതപങ്ങളെക്കൊന്നു തിന്നുന്നിതങ്ങവൻ.
 പൃഥ്വിയും സ്വർഗ്ഗവും തൻപാട്ടിലാക്കിയ
 ശക്തൻ ദശാസ്ത്രദുർദ്ധന് നരോത്തമൻ
 തപസ്സുവന്നായ മാന്ധാതാ നൃപനമാ-
 ളെ തൃശുലത്തിനാൽ ഭഗനായാൻ പൂരാ.
 ഇത്ഥം മഹാമുനിതൻഗിരം കേട്ടപ്പൊ-
 ള്ളതമധർമ്മാത്മകൻ രഘുനായകൻ
 സുതപരം താനെഴുനേറ്റുകൊണ്ടൊടുങ്ങി-
 ളൈത്യസംഹാരം പ്രതിജ്ഞചെയ്തീടിനാൻ.
 പിന്നെസ്സഹോദരന്മാരെ നോക്കിക്കൊണ്ടു
 മനവവീരോത്തമൻ പറഞ്ഞാനിടം.
 ഹന്ത കേൾ വന്നുചേരുന്നിതു ഭൃഷ്ണരാ-
 ലന്തരായം ശുഭകർമ്മത്തിനിപ്പൊഴും.
 മിത്രഗോത്രേശപരനാം രാമഭൂമീദ്ര-
 നിത്രമാത്രം കമിച്ചുങ്ങിരുന്നാൻ തദാ
 മിത്രദേവൻതാനുദിച്ചയരുംപോലെ
 ശത്രുഷ്ടവീരനെണ്ണീററുനിന്നീടിനാൻ.
 ഉദ്യൽപ്രഭാവനാമസ്സിഹർവിക്രമൻ
 പൃഥ്വീപതീദ്രനെപ്പാർത്തു വന്ദിച്ചുടൻ
 ഉജ്ജ്വലതോത്സാഹം സഭ മുഴങ്ങുംവിധം
 സ്തിശ്ലാഗംഭീരാക്ഷരം പറഞ്ഞാനിടം.
 ഇഷ്ടപാകവംശമുഖ്യവൃതം ഭൃഷ്ണരെ-

220

ശ്ലീഷിച്ചു സൽക്കർമ്മരക്ഷതാനെങ്കിലോ
 ഇക്ഷണമീദൃഷ്ടദൈത്യസംഹാരത്തി-
 നഗ്രജനാജ്ഞ നൽകീടേണമിങ്ങു മേ.
 നിത്യവും തൻപ്രഭുക്കൾക്കും ഹരിക്കാൻ
 ഭൂതൃക്കൾക്കും ദുഷ്ടധർമ്മമെന്നാകിലോ
 അത്യുഗ്രനാമീലവണനെക്കൊല്ലുവാ-
 നത്ര മാം കല്പിച്ചയക്കേണമഗ്രജൻ.
 സൂര്യവംശാചാര്യനാം വിധിപുത്രനാ-
 ണാർച്ചമാമസ്രുത്തിൽ മേ ഗുരുവെങ്കിലോ
 ക്രൗഢ്യോദ്ധമായ ദൈത്യനെക്കൊൽവതി-
 നാർച്ചൻ നിയോഗിച്ചയക്കേണമിന്നു മാം.
 ദൈത്യാരിതുല്യനാം സാക്ഷാൽ യുവനാശാ-
 പുത്രനണഞ്ഞ ദൈവായത്തമൃത്യുവിൽ
 ദൈത്യനാലുണ്ടായ വംശദൃഷ്ടേരതു
 തീർത്തീടുവാൻ മാമയക്കേണമഗ്രജൻ
 ഇതഥം പറഞ്ഞമിത്രാനന്തൻ ശത്രുഹ്നു-
 നൽകാപുഷ്പഭാവേന നില്ക്കുംവിധേയ
 അത്യുജ്വലമാം തദീയതേജസ്സിനാൽ
 സ്തബ്ധമായ്ത്തീൻ പെട്ടെന്നസ്സഭാരഥം.
 വീരാഗ്രനാമവനെപ്പാർത്തു പാത്ഥീവ-
 നേറെത്തെളിഞ്ഞരികേ വിളിച്ചാദരാൽ
 നാരായണാഖ്യമാമസ്രും കൊടുത്തഥ
 ഗൗരവം കൂട്ടമാറേവമോതീടിനാൻ.
 ദിവ്യമാമീബാണമെങ്ങും ഫലിച്ചിടും

240

260

നിവിവാദം വൈരിസഞ്ചയനാശനം
 സർവ്വതാദൃശ്യനായോരു വിഷ്ണുവാം
 സർവേശ്വരൻ രചിച്ചുള്ളതാണിശ്ശരം.
 നശിതഞ്ചരനാഥനാമദശാസ്ത്രനെ
 നിഗ്രഹിപ്പാൻ ഞാൻ തുനിഞ്ഞൊരുനേരവും
 ഉഗ്രമാമീശ്ശരം വിട്ടീല ഭൂതങ്ങൾ-
 ഓളക്കവേ പേടിക്കുമെന്നു ചിന്തിക്കയാൽ.
 ശത്രുപ്ലനോടിത്ഥമോതിദശാനന-
 ശാത്രവൻ മന്ത്രിമാരെപ്പാർത്തു ചൊല്ലിനാൻ.
 ഉത്തമരാജ്യാഭിഷേക സംഭാരങ്ങൾ-
 ഉത്രയുമിപ്പോൾ വരുത്തണമഞ്ജസാ.
 ശത്രുരാജ്യാഭിഷേകം കഴിച്ചാണു ഞാൻ
 മത്സോദരനെ യുദ്ധത്തിന്നയപ്പതും.
 ഇത്ഥം നൃപേന്ദ്രൻ നിയോഗിച്ചതു കേട്ടു
 സരൂപനായാൻ കുമാരനും തൽക്ഷണം.
 പിന്നെശ്ശഭമാം മുഹൂർത്തേ നൃപേശ്വരൻ
 തന്നാലഭിഷിക്തനായ വീരോത്തമൻ
 മൂന്നും സുരേന്ദ്രാഭിഷിക്തനാം ശ്രീഗുഹ-
 നെന്നപോൽ നിസ്തല്ലനാഴ്ത്തിയുജ്ജീടിനാൻ.
 അഗ്രജന്മാരെ വെല്ലേറെ വന്ദിച്ചുട-
 നക്തപ്രതാപനാം ശത്രുപ്ലമന്നവൻ
 അഗ്രാന്മാഭാവത്തിനാൽ താൻ പുരജന-
 വ്യഗ്രത പോംമാറു നിശ്ചയിച്ചാനഹോ.
 ഉത്തംഗകേതനമാം രഥത്തിൽ ശത്രു-

കത്തനൻ വീരാതിവീരനേറുംവിയെഴ
 ഉജ്ജ്വലോദ്യമേവമോഷ്ടമേ-
 ലതൃച്ചമങ്ങു കേൾക്കായി മഹാപുരേ.

288

ദണ്ഡകം

ഉദണ്ഡഭേരിയുടെ നിബാണമാശു ബല-
 മധ്യത്തിൽ നിന്നു തുടർന്നു, ഉജ്ജ്വലമാശുപരി-
 ണലവരയോധനദധിത്തിരകൾപോലണിനിന്നു.
 വട്ടക്കുളമ്പടികൾ തട്ടം രജസ്സാല-
 യിട്ടിട്ടു ഹേഷകളുയർന്നു, രാജ്യതമുതുകുട-
 നിശാപസിതയുമിളഭട്ടഹസിതോപമകലർന്നു.
 ഗംഭീരകല്ലുരടഭംഭോദധംഭഹര-
 കംഭീരവമ്പടപരന്നു, സംഭ്രമിതവല്ലഭ-
 സംഭ്രതടിന്നിചയജംഭിതമിയന്നണിയിൽനിന്നു.
 ശസ്ത്രാസ്ത്രപൂർണ്ണമസാത്മാന്തരേ തദനു
 ശത്രുപ്ലഗംഖതു മുദങ്ങീ, അത്തുതഭരണമുഹ-
 രഭ്രചരൻനോക്കിയെഴുമപ്പടയുടൻ നടതുടങ്ങീ.

300

എട്ടാം സർഗ്ഗം

ചതുരമഥ വിബുധഗുരുതുല്യൻ. ചുവനഷി
 ചൊല്ലും വഴിക്കു ദൈതേയനെക്കൊല്ലുവാൻ
 മഹിതരത്നബലമൊട്ടു ഗമിക്കുമുൾത്തൂല-
 മാനവേദ്രൻ നവേദ്രൻപോൽ വിളങ്ങിനാൻ.
 ദിവസകരകുലവിമലകീർത്തിസംവർധനൻ
 ദിക്പാലതുല്യപ്രഭാവൻ ഗമിക്കവേ
 പരമമരകസുമമൃ പെഴ്ത്തിതാഴ്ന്നുനന്തൻ
 പിന്നിലും മുന്നിലും മുട്ടുമാറങ്ങസാ.
 തുരഗഗജഭടരുടയൊരുത്തമാംഗാംശുക-
 ത്തന്മുകൾ തുള്ളിച്ചരകുലവായുവും
 പരിവിലസി വരരഥപതാകകളാട്ടമാ
 ന്തങ്ങളിൽ തങ്ങളിൽ ചേർന്നരുമ്മവേ.
 പുനരമിതനിനടമതു മുമ്പിൽ ഗമിച്ചിതു
 പിന്നെപ്പൊടികൾ പിന്നീടാപ്പടകളും
 വരസ്തവരചമുവിനിൽ മൂന്നുവട്ടം നിജ-
 വന്ധിക്കുവന്ധിക്കുണ്ടായ് ഗുണോദയം.
 നവകസുമപരിമളമിണങ്ങി വിളങ്ങിടും
 നാനാവനപ്രദേശങ്ങൾ കടന്നുടൻ
 നൃപതികുലമകുടമണി കണ്ടിതു സായാഹ്ന-
 നേരത്തു ചാരത്തു ചാരനദീതടം.
 അതിപലപലമൊഴുകിയുമടിച്ചൊട്ടു മാറിയു-

മാടിയലച്ചു മടങ്ങിയൊതുങ്ങിയും
 വിവിധഗതിയൊട്ടു സപദി വീക്ഷിച്ചിതങ്ങോറ-
 മുന്നടിക്കുന്നടിക്കുളുക്കുളുതം.
 വിഹഗഗണമതിരസമൊടങ്ങു കൂകിക്കൊണ്ടു
 വെണ്മണൽതിട്ടിൽ കളിക്കുന്നിതെങ്ങുമേ
 സുപരിണതരവികിരണമേററു നീന്തുനീതു
 സാരസെഴുമ്പും രസെഴുമ്പത്തിലേതുംമുദാ.
 പടകളടനതുലകതുകേത തൽസീമനി
 പാടേ പടകടീരങ്ങൾ നിർമ്മിക്കവേ
 സിരജലദിരകൾ പെട്ടമാകാശഗംഗതൽ
 സാദൃശ്യമാദൃശ്യമായുന്നിതാറതിൽ.
 വിമലതരസലിലമതിലേററുമുസാഹേയ
 വീണ്ടുമിറങ്ങിക്കളിച്ചു മടിച്ചുടൻ.
 പ്രഥിതബലമിയലുമുരുസേനകളാകവേ
 പാർത്തിരങ്ങാർത്തിരങ്ങാതമോദത്തൊട്ടും
 മനുജവരനഥ ലവണടൈത്രേയ വൃത്തികൾ
 മാമുനീന്ദ്രാണികേ ചോദിച്ചുറിഞ്ഞുടൻ
 ഉഷസി നിജബലപതിയൊടാജ്ഞചെയ്തീടിനാൻ
 യീമാനവൻ മാനവവെഴും വീഴ്ചവാൻ.
 അയി വിജയ! ലവണതവനെന്ത മോരോതരം
 ഹിംസചെയ്താൻ പ്രഭാതേ പോകമാകയാൽ
 വരുമളച്ചു സപദി നിഹനിച്ചിടാം ഗോപുരേ
 രോയിച്ചു ബാധിച്ചു ബാലിശനെശ്ശുവം
 കുടിലമതി രണശിരസി പിന്തിരിഞ്ഞൊടാതെ

കാത്തിട്ടുവാൻ സമയേ നിങ്ങളെത്തണം
 പടകളെയുമഥ നഗരപീഡയങ്ങേതുമേ
 തട്ടാത്തമട്ടാത്തമണ്ഡലം നിൽത്തണം.
 അതിന്നു പരമഹമവിടെ മുഖെഴുതിക്കുവ-
 നങ്ങീപ്പടകളോരോന്നായിരിഞ്ഞുതാൻ
 പലവഴിയുമുടനണക ബഹുനടികളാഴിയിൽ
 പൂകെയൊന്നാകെയൊന്നായ്ക്കൂവണ്ണമേ.
 വചനമിദമളിമുനിയൊത്തുടൻതേരേറി
 വാജികൾതൻ കടിഞ്ഞായച്ചാനവൻ.
 വരഹരിതഹയഗണവുമഞ്ചുംവിധം പാഞ്ഞു
 പാടവമോടവമോടമോടമോറിത്തടാ.
 പുനരമലസുരതടിനിതൻ തിര തട്ടിയ
 പുണ്യാനിലനാൽ സുസേവിതനായ് ക്ഷണം
 പരമമുനിജനവസതിയെങ്ങും വിളങ്ങിട്ടും
 പാവനമാം വനമാണ്ടാൻ മഹാശയൻ,
 പാവകളുമതിമിഹിതരാമമുനീന്ദ്രരും
 പാരം ഹരിച്ചു ശേഷിച്ചു ഫലാഭിയാൽ.
 വിനതതരുനിരകൾ വനലക്ഷ്മിയെച്ചിരിച്ചു
 തിക്കിത്തിരക്കിത്തിരളുന്ന കാന്തിയും
 കളർമയെഴുമിളയതുണപംക്തിക്കിടയ്ക്കിടെ-
 കാണം ശിലമേൽ കിടക്കുന്ന മാൻകലം
 രഥഗതിയിലൊരു ചലനമെന്നേ ശിശുക്കൾതൻ-
 ചാട്ടവും നോട്ടവും നോക്കുന്നഭംഗിയും
 തളിരൊളികളെഴുമരിയ മാമരക്കൊമ്പത്തു

60

തൂക്കിയിട്ടോരാർദ്രവല്ലഭശ്രേണിയിൽ
 പരിപതിതരവികിരണമെങ്ങും പതിച്ചുനൽ
 പൊൻതൂകിലേതൂകിലേൽക്കുന്ന ശോഭയും
 മനുജപതി കുതുകമൊട്ടു കണ്ടുകണ്ടങ്ങിനെ
 മാമുനിയൊത്തു മന്ദം ഗമിച്ചീടിനാൻ.
 തദനു ഹൃതപരിമളമൊടങ്ങുവീയിക്കൊണ്ടു
 സായം സമയം സമത്ഥിച്ചു വായുവും.
 കൂതിരകളെ യുടജളവി നിൽത്തി ചുവന്നൊ-
 ത്തുഴിപൻ നിൽക്കുമ്പൊളുണ്ടു വാല്മീകിയും
 അരികിലതിരഭസമണയുന്നതു ദുഷ്ടമാ-
 യാരാലവരാലവണ്ണഹർഷാകലം.

80

അഥ കുശലവചനവുമനാമയവും ചൊല്ലി-
 യത്യാദരം സൽക്കരിച്ചാൻ മുനീശ്വരൻ.
 മധുരതരകഥ പലതുമോതി വാണാരങ്ങു
 മുവരുമേ വരുമേകാന്തമുത്തൊട്ടും.
 സുഖമൊടവരവിടെയെഴുമനൽരാത്രിതാ-
 നശപിനിക്കശപിനീദേവകളെന്നപോൽ.
 ദശരഥജവരമഹിഷിയാൾക്കളുവാഴ് രണ്ടു
 ദാരകന്മാരകും മാൾകുന്നതാറുവോർ.
 മുനിതനയർ കലപതിയൊടോതുമൊ വൃത്താന്ത-
 മൽനിദ്രാവശനായിരിക്കുംവിധെയ്
 കളർമയൊട്ടു ചെവിയിണയിലേററു ശതൃഷ്ണനാം
 ശ്രീസുധാമാ സുധാമാരി തൂകുംവിധം.
 നയനജലസ്ഥരിയൊടവനേറെശ്ചസിച്ചുകൊ-

ഞമ്മേ പ്രസീദ മേ യെന്നു കൂപ്പീടിനാൻ.
 മുനിയുമതിമുടിതമനസാ ചെന്നു ബാലക-
 രക്ഷണമക്ഷണമങ്ങു ചെഴ്യിടിനാൻ.
 പരമമൃതമയസലിലരാഗിയിൽ മുങ്ങിയും
 പാരം വിചാരങ്ങൾ മാനസേ തിങ്ങിയും
 രഘുനൃപതിസഹജനരരുണനിധി യറിഞ്ഞീല
 രാവതു പോവതു പോലുമനേതുമേ.
 പുതുതുമിനജലമുടനെയെങ്ങും തളിച്ചതി-
 പൃതമാമ്മാറു വീഴീടും മരുത്തൊടും
 ബഹുലതരസുരഭിമണമാവനദേശത്തി-
 ലവെപ്പുലവെപ്പുലർവേല വന്നതേ.
 നവകസുമലർനീചയമേററും നിറച്ചു നൽ
 പൊൽത്താരെഴും ഭംഗനാളം തെളിച്ചുഹോ
 പുലർവനിതയുകൊടുമണച്ചിതോതാൻ ലാജ-
 നീരാജനം രാജനന്ദനക്കാഴ് തദാ.
 വിഭുതനയജനനശുഭകേമത്തിനെന്നപോൽ
 വണ്ടാർമയി ശ്രീവനലക്ഷ്മി തൽക്ഷണേ
 സരസഭമിയൊടു ബത നിറച്ചിതു വെണ്മണി-
 ചെപ്പുകൾ തൻപുകൾ തങ്കന്നപൂക്കളിൽ.
 കുളർപവനപരികലിതവേണശ്ശുതിയോടും
 ക്രൗഞ്ചനിസപാനമാം ചാരവാദ്യത്തൊടും
 ശുഭസമയമതിൽ മധുരനാദങ്ങളെങ്ങുമേ
 ചേർത്തുകൊണ്ടാത്തുകൊണ്ടാടി ദപിജെഘംഘവും.
 ജഗതിയതിനിയലുമുരുസംഭ്രമേ ചിന്നിയ

വെണ്മത്തുപോലായ് ചമഞ്ഞ താരങ്ങളും
 ഉടനന്തനകരനിരഹരിക്കയാലോരോന്നു
 നീങ്ങിത്തുടങ്ങിത്തുടരെ ക്ഷയിച്ചുതേ.
 ജനകന്യപമകളുടെയൊരുണ്ണികൾതൻ മുഖ-
 നിമ്ബത്തിങ്കളുടിക്കുകൊണ്ടെന്നപോൽ
 ശശിയിൽ മിഴിപെട്ടമളവില്ലാമ്പിലിവല-
 യിടോരു മട്ടോരുമാറായ് ചമഞ്ഞുപോയ്.
 കനകരചിലസിതകരമെങ്ങും പരത്തിയും
 കാമം തുഷാരഹർഷാശ്രുക്കൾ തൂകിയും
 കലതനയമുഖസുഷമ കാഞ്ചിതിന്നെന്നപോ-
 ലംശുമാനാശു മാനത്തിലെത്താറുമായ്.
 തദനു നരപതിയുമതിവിനയമൊട്ടു വാല്മീകി-
 തൻപദം വന്ദിച്ചുനഗ്രഹമേററഹോ
 തരുണരവിസമനമ പുറപ്പെട്ടു ഭാഗ്ഗവൻ
 താനുമായന്നു മായം വിട്ട തേജസാ.
 ജനകന്യപമകൾ മരുവുമപ്പണ്ണദേശത്തെ
 നോക്കിനോക്കി പ്രണമിച്ചു വീണ്ടും തദാ
 ഗളയമിതബഹുലതരബാഷ്പപൂരത്തൊട്ടും
 പോയാനവൻ യാനവർച്ചമേറി ഭൂതം.
 ഭൂതതനയമനിതിലകനരുളിയൊരുമാറ്റേണ
 നേരെപ്പടിഞ്ഞാട്ടു പോയവനെത്തിനാൻ
 നിബിഡതരുനിരയിലിരുൾവാച്ചിട്ടും കാളീദി-
 തൻകാളിമ കാളി മങ്ങും വനാന്തരേ.
 രഘുവരസഹജരഥഘോഷങ്ങൾ കേൾക്കാതി

120

I40

യാമനതീരസ്ഥരാം മുനികൾക്കുടൻ
 സുചിരമതികഠിനതപതപ്തരാം ലോകകു
 ജീവനദം വനഭയാനമെന്നപോൽ.
 അഥ വിവിധബഹുമതിയൊടവനെയവർ സൽകരി-
 ച്ചുനു രാവങ്ങു വസിപ്പിച്ചിതാദരാൽ
 ഭിതിജനരെ കടുത പരമോരോന്നുമോതിനാ-
 രത്താപസർ താപസംഹാരിസ്സന്നിയെഴ
 ഉഷസി പുനരധികശുഭകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തവ-
 രേകം ജയാശിസ്സു പിൻതുണയായുടൻ
 നൃപനലസദൃശഭൂമി പോയിതു ദൈത്യനെ-
 ക്കൊത്വാനവൻ വാനവന്മാർ പുകൾത്തുവോൻ.
 ദൃഢകവചനിഹിതവരശസ്ത്രങ്ങളിൽ ബാല-
 സൂത്രാഭ തട്ടി ദപിഗുണദ്യുതിയൊടും
 മഹിതതരഹയമതിൽ മഹാത്മാ ഗമിച്ചു കണ്-
 ചിന്നമാറന്നു മാറാതവർ പാർക്കവേ.
 മധുനഗരസവിധഭൂവി ചെന്നുനേടുഷ്ട-
 ദൈത്യൻ പുറത്തു ഗമിച്ചതറിഞ്ഞവൻ
 സപദി പുരവരവിപുലഗോപുരം പ്രാപിച്ചി-
 തക്കോപമൻ കോപമന്ദീകൃതാഹിതൻ.
 കലചിലയൊടരചന്ദ്രതേജസാ ഗോപുര-
 ദപാരമാരാൽ തടഞ്ഞങ്ങു നിൽക്കും വിധയ
 അസുരഭേദരഖിലമതിഭീതി പൂണ്ടൊന്നിനു-
 മാകാതെ ചാകാതെചത്തമട്ടായമോ.
 നൃപനടയഭേദമതിവേഗേന തൽപുര-

സീമനി നാലുപാടും ചെന്നണഞ്ഞുടൻ
 ദിതിജകുലപതി ലവണനെയ്തും മഹാപഥ-
 പ്രാന്തമേകാന്തമേ കാത്തു നിന്നീടിനാർ.
 രഘുവരഭരവരൊരോതരം വൃഹാജ്ഞം
 ശുദ്ധമായങ്ങുറപ്പിച്ചു ചുറ്റുംവിധേയ
 മൃഗപതികളൊളിവിനൊട്ടു സഞ്ചരിക്കും കൊട്ടം-
 കാട്ടുമന്നാട്ടുമനസ്സുനമായ് തുലോം.

172

ദണ്ഡകം

ഒട്ടെങ്ങു ചെന്നളവു പെട്ടെന്നു കേട്ടിതൊരു
 ശൃംഗാട്ടമാസമതിചോരം, ദുഷ്ടജനപരവശത
 വിട്ടകലുമാറധികപുഷ്ടിയൊടുത്തിത്തു പാരം.
 ജ്യാഘോഷമപ്പൊഴുതമോഘപ്രതാപി നൃപ-
 നാഹോ മുഴക്കി ബഹുഭീമം, ശ്ലാഘയൊട്ടു സപദി വര-
 വാഹനിരയേറിയമരൈഘവുമണഞ്ഞു ദിവി കാമം.
 അന്വോ കടുത്തപുക ജ്വലിച്ചു മട്ടുനെ
 മുഖിൽ തെളിഞ്ഞിതൊരുരൂപം, സംഭ്രമിതസതപമുരു-
 ദംഭമൊട്ടു പായുമൊരു വന്യയെ ജംഗമധരാഭം.
 ചെമ്പിച്ചു കേശമിടകൊമ്പിച്ചു മീശ കനൽ
 ചാമ്പുന്നകണ്ണുകൾ കറോരം, കമ്പിതദിഗന്തമല-
 റുമൊളതുകാട്ടി ശശിധിംഭസമദംഷ്ടകൾ കരാളം.

ഭവതാസം

ജന്തുവൃജങ്ങളെയേറ്റം ഹനിച്ചു തൻ
കുന്തങ്ങളിൽ കോത്തുയർത്തിപ്പിടിച്ചുവോ
ഗഭീരഹൃദംകാരനാദമോടാദൈത്യ-
വന്ദൻ തദാ ഭൂകുലുഷ്ടമാറെത്തിനാൻ.
ധൂതരോമജപാലയോടും വസാഗന്ധ-
ഭൂതിയോടും കണപാശനൈഋഋത്തോടും
ദൈത്യേയവംശാധിപനവൻ ജംഗമ-
പ്രേതാഗ്നിപോലടുത്താൻ പുരഗോപുരേ.
അന്നേരമന്തകതുല്യനാം ശത്രുഘ്ന-
മനവനങ്ങു നിൽക്കുന്നതു കണ്ടവൻ
വന്നുകോപേന ചൊല്ലിടിനാനെന്തിനു
വന്നു നീ യായുധമായിങ്ങു ദുർമ്മതേ.
ഇത്തരം ശത്രുക്കളുള്ളൊരു കൂട്ടരെ-
പ്പത്തുനൂറായിരത്തിൽ കുറയാതെ ഞാൻ
സതപതം കൊന്നു തിന്നിടുണ്ടതുമട്ടു
ചത്തിടുവാനിങ്ങു വന്നിതോ മൃഗം നീ.
ഇന്നെനിക്കിങ്ങു വേണ്ടെന്നൊരാഹാരങ്ങളും
നന്നായ് ലഭിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നാകിലും
എന്നെബുദ്ധനെന്നു ധാതാവുതാൻ തന്നപോൽ
വന്ന നിന്നെ തൃജിച്ചിടരുതേതുമേ.
ഇത്തരമോരോന്നു തജ്ജനംചെയ്തുകൊ-

ഞഭൂതൃയും പൊട്ടിച്ചിരിച്ചാൻ മഹാസുരൻ
 ശത്രുഷ്ടവീരന്റെ നേത്രങ്ങളുടേതി-
 മാത്രം ചൊവന്നുതുടങ്ങി തദന്തരേ.
 സതപമേദം മഹാത്മാ ശത്രുനാശനൻ
 ഭൂലനായ് തീർന്നോരുനേരത്തിലഞ്ജസാ
 കത്തിജപിച്ചതേജസ്സിനാൽ തന്മുഖ-
 മന്ത്രന്തട്ടേജ്ജ്വലമായ് ചമഞ്ഞു തുലോം.
 ഭൂപുരവീര്യമാം ബാണമൊന്നങ്ങുട-
 ത്തുപ്പീശപരൻ തൻകരത്തിൽ പിടിച്ചുടൻ
 ഗവ്യം കുംഭീനസീസുതനെപ്പൊത്തു
 ശവതുലൻ ഗഭീരാക്ഷരമോതിനാൻ.
 സാക്ഷാൽ ദശരഥൻതൻപുത്രനേഷ ഞാൻ
 രാക്ഷസശത്രുവാം രാമന്റെ സോദരൻ
 നിത്വം റിപുക്കളെക്കൊല്ലുന്നശത്രുഷ്ട-
 നമ്ര നിന്നെക്കാൽവതിനു വന്നേനഥം.
 മൽപൂർവ്വം മഹാത്മാവിനെ നീ വെന്നൊ-
 രപ്പകപോക്കുവാനാണു ഞാൻ വന്നതും.
 യുദ്ധത്തിനാഗ്രഹമുണ്ടേനിക്കു ദാദൃപ-
 യുദ്ധം ഭവാൻ മമ നൽകേണമിപ്പൊഴേ.
 സത്തുകൾക്കൊക്കയും ശത്രുവാം നീയിന്നു
 മൃത്യുഗേഹേ ഗമിച്ചീടുമസംശയം.
 നിന്നെകുഴപ്പങ്ങൾക്കു പങ്കിട്ടു നൽകവാ-
 നെന്നെ പ്രജാപതിതാനയച്ചാനിഥ.
 ആയുധമെന്തിന്നെന്നുള്ളതുമിപ്പൊഴി

ഞായോധനേ തവ കാണിപ്പനേഷ ഞാൻ.
 ശത്രുഘ്നനിത്ഥം പഠഞ്ഞു ചൊന്നം തൊട്ടു-
 ത്തലതാമഷഭാവേന നിൽക്കും വിധേയ
 ദുർഗാഗ്നിസ്സുഖിംഗങ്ങൾ തൻ ഗാത്രത്തി-
 ലെത്ര യുദ്ധജ്വലിക്കുംപോലെയായിതേ.
 ഹസ്തങ്ങൾ കൂട്ടിത്തിരുമ്മിക്കടകട-
 ശബ്ദത്തൊട്ടും ഘോരദന്തം കടിച്ചുടൻ
 പെട്ടെന്നു തീവ്രകോപേന ദൈത്യേന്ദ്രനും
 ദുഷ്ട നീ നില്ക്കുന്നില്ലെന്നു ചൊല്ലിത്തദാ
 സതപരം താനൊരു വൃക്ഷം പഠിച്ചതു
 ശത്രുഘ്നമുദ്ധാവിലെക്കെറിഞ്ഞീടിനാൻ.
 തൽക്ഷണം താൻ ശിതബാണങ്ങളാലതു
 പത്തുതൊഴുതു വീഴുകകാരണാൽ
 ശത്രുഘ്നമുദ്ധാവിൽ വീണതു വൃക്ഷമ-
 ല്ലത്രുൽഭൂതപുഷ്പവർഷമായി തുലോം.
 തന്നുടെ കർമ്മം ഫലിയ്ക്കാഞ്ഞതു കണ്ടു
 ചിന്നുന്നകോപേന രാത്രിഞ്ചരായിപൻ
 ഉന്നതമായോരു പാറ പുഴക്കിയാ-
 മന്നന്റെ മാറിലെക്കാഞ്ഞെറിഞ്ഞാൻഭ്രതം.
 ചീന്നെന്നു വന്ദുഴക്കത്തൊടേതുന്നതും
 ബാണവർഷംകൊണ്ടു രാഘവമന്നവൻ
 കാണിനേരത്താൽ പൊടിക്കുമൂലം തരി
 കാണുവാനും പണിയാംമട്ടിലായരോ.
 വമ്പാറകളും മരങ്ങളും മേൽക്കുമേൽ

60

വന്ധനാം ദൈത്യ നെറിഞ്ഞാനടനടൻ.
 ഗംഭീരനാദമെത്തും മുന്തിലൊക്കെയും-
 മവെയ്ക്കുവെത്തു തള്ളിടിനാൻ ഭൂപനം
 പൃഥ്വി യുമാകാശവും മുഴങ്ങും മട്ടി-
 ലത്ഭുഗ്രമാം ബാണവർഷമനന്തരം
 ഉദ്രിക്തദൈത്യാചലേ മഹാഘോഷേണ
 ശത്രുഘ്നപുഷ്പലാവതം ചൊരിഞ്ഞുതേ.
 ഭൂഘനായുച്ചത്തിലാത്തു നിശാചര-
 നത്പുന്നതവൃക്ഷമൊന്നു പരിച്ചുഹോ
 പൃഥ്വിശനം ഹയവും നശിച്ചീടുകെ-
 ന്നന്തക്കടാടോപാലാഞ്ഞടിച്ചാൻ തദാ.
 വീരവീരൻ ഹയത്തോടു മത്തല്ലൊഴി-
 ച്ചാരാലെതിത്തുവരുന്നതു കണ്ടുടൻ
 പാരമായട്ടഹാസംചെയ്തു നിർജ്ജര-
 വൈരീശപരൻ ചിരിച്ചേവമോതീടിനാൻ.
 നില്ല നില്ലല്ല മാത്രം നേരമിങ്ങു നീ
 മല്ലിട്ടിടാമിനിയൊടു നിന്നോടു ഞാൻ
 വില്ലാളിയാം നിനക്കെൻ വീര്യമിന്നിഹ
 തെല്ലൊന്നു കാട്ടിത്തരുന്നണ്ടു നിണ്ണയം.
 രാവണനെപ്പോലെയല്ലിവനെന്നതും
 കേവലം ലോകക്കുറിയിപ്പനദ്വന്താൻ
 നിൽക്കു നീയേകക്ഷണമാത്രമായുധ-
 മിക്ഷണം താനിങ്ങെടുത്തു വന്നീടുവൻ.
 എന്നതുകേട്ടു മന്ദസ്ഥിതം ചെയ്തുകൊ

ഞ്ഞതാത്മാ പഠഞ്ഞാൻ രഘുനായകൻ
 എങ്ങ നീ ജീവനോടോടാൻ തുടങ്ങുന്നു
 ഭംഗിയില്ലിത്തൊഴിൽ വീരർക്കു ചെറുമേ.
 ഭാഗ്യഗത്യാ കണ്ടുകിട്ടിയ ശത്രുവെ-
 ത്തീർക്കാതെ വിട്ടയച്ചീടുമോ ബുദ്ധിമാൻ
 കാണിപോലും രിപുവിന്നിട നൽകിടും
 ജ്ഞാനശൂന്യൻ കാപുരുഷൻ ധരിക്ക നീ.
 ഏറെപ്പറയുന്നതെന്തിനിപ്പോൾ ഭവാൻ
 വീരനെന്നാൽ പൊരുതീടുക സാമ്പ്രതം
 ലോകത്രയത്തിനുമുള്ളൊരു ഭീതിയി-
 നേകബാണംകൊണ്ടു തീർക്കവനേഷണാൻ.
 ഇതഥംപഠഞ്ഞു ചക്രീകൃതചാപനായ്
 പൃഥ്വീപതീന്ദ്രൻ തടുത്തുനിൽക്കും വിധൗ.
 ദൃഷ്ട! നിൻവാഞ്ചരിതമെന്നാൽ ഫലിപ്പിപ്പ-
 നദ്വൈവ ഞാനെന്നുരച്ചു ദൈത്യേശ്വരൻ
 ജന്തുക്കളെക്കൊന്നു കോത്തുവെച്ചിടുള്ള
 കന്തങ്ങളിലൊന്നെടുത്തടുത്തീടിനാൻ
 അസ്രമൊന്നെയ്തു ഖണ്ഡിച്ചാനതുഗ്രിഹൻ
 മത്ത്യാശനന്നു മുഴുത്തിതു കോപവും.
 ഘോരഹങ്കാരഘോഷത്താലനുക്ഷണം
 പാരിടമെല്ലാം മുഴക്കിനാൻ ദാനവൻ
 ക്രൂരനാം ദൈത്യയോധന്മാരുമപ്പൊഴേ
 നേരിട്ടു ശത്രുക്കളുനോടെതിർത്തീടിനാൻ.
 റൊറരുത്തർക്കുമേ തൊട്ടു കൂടാത്തതാം

തദ്രായുധമൊഴിച്ചുനശസ്ത്രങ്ങളും
 യുദ്ധവൈദഗ്ദ്ധ്യമേറും സൈന്യനാഥനും
 സതപരമെത്തി ദൈത്യേന്ദ്രപാശ്വർപ തദാ.
 ക്രോധവുമുത്സാഹവും ദഹിതണീഭവി-
 ച്ചാഹവശംഖം മുഴക്കി സൗമിത്രിയും
 കാണായിതു ചുറ്റുമപ്പോൾ നരവീര-
 സേനകളും പൂഹമായങ്ങു നില്പതും.
 പിന്നെയല്ലനേരമുണ്ടായ സംഗര-

120

മ ന ധ ളു ര പ്ല തി ന ധ വ ത ല്ല തു മേ.
 ദാനവസേനതൻ സിംഹനാദങ്ങളും
 ദാനവശ്രേഷ്ഠേന്ദ്രരാട്ടഹാസങ്ങളും
 മാനവേന്ദ്രൻ തന്റെ ഞാണൊലിപ്പോഷവും
 വാനവർത്തനത്തുതോൽഭൂതപ്പോഷവും
 ഭല്ലങ്ങളുൾപോകമ്പൊളുളള പോഷങ്ങളും
 വല്ലാതെ മേന്മേൽ മുഴക്കീ ദിഗന്തരം.
 യുദ്ധമേവം മഹാഭീഷണമായ് ക്ഷണ-
 മാത്രം കഴിഞ്ഞൊരു നേരത്തിലഞ്ജസാ
 നോക്കുന്ന ദിക്കിലെല്ലാം ദൈത്യയോധകർ
 ശത്രുക്കളെക്കൊണ്ടുമാറായ് ഭവിച്ചുതേ.
 ഉദിക്കുസൈന്യം ത്വദിതി ഭേദിച്ചുങ്ങു
 ദൈത്യേന്ദ്രനേക്കു സൗമിത്രി ചെല്ലംവിധൗ
 നേത്തു നിന്നുള്ളവരെല്ലാം ദഹിച്ചിത-
 ശ്ശത്രുക്കളാവാതലേ ശഖഭോപമം.
 മിത്രദേവൻ തമോവൃന്ദം ഹനിച്ചിടും-

140

മട്ടുതൻ സൈന്യത്തെ യൊക്കവേ വെന്നുടൻ
 ശത്രുക്കളെത്തന്നതു കണ്ട നേരമാ
 രാത്രിഞ്ചരൻ ക്രോധമുർച്ഛിതനായ്തും
 മത്തടിപ്പടങ്ങളെപ്പോലെ നേരിട്ടു
 മന്ത്രിയെത്രേശ്വരന്മാർ പൊരുമന്തരേ
 വ്യത്യാസമാരിലും കാണാതെ മധ്യസ്ഥ-
 വൃത്യാ ജയലക്ഷ്മിയും നോക്കി നിന്നതേ.
 ദൈത്യേന്ദ്രശസ്ത്രജാലങ്ങൾ ശത്രുക്കളും
 ശത്രുക്കൾശസ്ത്രജാലങ്ങൾ ദൈത്യേന്ദ്രനും
 ക്ഷിപ്രം മുറിച്ചുണപ്രായമാക്കി ദിവ്യ
 പുഷ്പവർഷങ്ങളിൽ ചേർത്തു വീർത്തി ചിരം.
 ശത്രുക്കൾവീഴും പൊറുത്തുകൂടാഞ്ഞു
 ശക്തിമാനാം ലവണൻ മഹാഭാരതനാഥൻ
 മുതലുടനാഭമാം കന്തമെടുത്താശു
 മന്ത്രിയുമാലതിലാഞ്ഞിടിച്ചാനന്ദോ.
 അത്യഗ്രമാകുമത്താഡനത്താൽ ക്ഷണം
 സ്രസ്താംഗനായിഞ്ചുവിചാൻ നരേശ്വരൻ
 അല്ലനേരം കൊണ്ടു വീണ്ടും ജപലിച്ചിതു
 ക ല്യാണ ക ലാ ഗി തു ല്യാ തേ ജ ണ്യാ ടം . 160
 ദൃഷ്ട! നീ ജീവലോകത്തിനങ്ങാം ഗതി-
 യിക്ഷണം കണ്ടുകൊൾകെന്നുചുണ്ടുസാ.
 പൃഥ്വീപരീഭൂതനെന്നും താനുമോഹമാ-
 മസ്രം ഗ്രഹിച്ചതു കയ്യിലിട്ടാട്ടിനാൻ.
 കത്തി ജപലിക്കുമശ്ശേലാഭാസ്രുതേജസ്സു

പത്തുദിക്കും നിറഞ്ഞുത്ഗമിച്ചു തടാ
 സതപജാലങ്ങളും സർവ്വഭൂതങ്ങളും
 പെട്ടെന്നു പേടിച്ചു സംഭ്രമിച്ചു ഭൂതം.
 വില്ലാളി വീരനാം ശത്രുഘ്നൻ നിജ
 വില്ലാശു തൻചെവിയോളം വലിച്ചുടൻ
 ഉഗ്രതയേറുമണ്ണാണം ലവണന്റെറ
 വക്ഷസ്സു നോക്കിയുകോട്ടു വിട്ടീടിനാൻ.
 ചോരമാം നാരായണാസ്ത്രമയോരഗം
 പാരം കുടുംഭിന്നൽപോലെ ജപിച്ചുമോ
 പാരിച്ചുമാറ്റുകീറിപ്പിളർന്നുട-
 നാരാവമോടും തിരിച്ചിതു സതപരം.
 വളമേററ്റി വീണീടുന്നതുപോലെ
 നിജ്ജീവനായസുരൻ പതിക്കും വിധൗ
 പൃഥ്വിക്കുളവായ കമ്പമോടൊന്നിച്ചു
 സജ്ജനഹൃൽകമ്പമെല്ലാമൊഴിഞ്ഞുതേ.
 സന്നതപവ്യാമേകബാണത്തിനാൽ
 ദുന്ധൈത്യമെക്കൊന്നു ശത്രുഘ്നൻ
 ഇന്ദ്രാരിവൈരിതൻ ഭ്രാതൃതയ്ക്കിന്നുതാൻ
 വന്തു കൃതാത്മതപമെന്നു നണ്ണീടിനാൻ.
 രാവണനെക്കാളുഗ്രനാം ദൈത്യനെ-
 യാവിധം കൊന്നതു കണ്ടോരമരരും
 ആവിർമുദാ പുകൾത്തീടിനാർ മേൽക്കുമേൽ
 ഭൂവരനും രൂപാനമുനായാൻ തുലോം.
 പാവനന്മാരാം മുനീന്ദ്രരാവീരനെ-

യാവോളവുമങ്ങുനഗ്രഹിച്ചീടിനാർ.
ദേവകളും വരമോരോന്നു നൽകിനാ-
രേവരെയും നമിച്ചാൻ രഘുനാഥനും.

192

ദണ്ഡകം.

ചിത്രം പരം മിഹിരനപ്പോർക്കളത്തിലെഴു-
മസ്ത്രോൽക്കരന്തെയതുകാലേ, കരനിരകളാലേ,
തരുഗിരികൾമേലേ, പരിചിനൊടു തേച്ചു രഘു-
വരചരിതമഖിലദിശി സരസമറിയിക്കുവതുപോലേ.
രക്താഭ പൂണ്ടു പരമോഗ്രപ്രതാപനില
വിട്ടങ്ങു ശാന്തത കലർന്നു, ജഗതി മുദമാർന്നു,
പവനനിടതുർന്നു, തദനു ച പയോനിധിയിൽ
മുഴുകുവതിനാഭിവസപതിയഴുകിലമ്പൊടു മുതിർന്നു.
കല്യാണവാരിനിധി ചൊല്ലാൻ ഭൂപതിയും-
മെല്ലാരെയും പുനരയച്ചു, കല്യാണതയൊഴിച്ചു,
കലചിലയഴിച്ചു, പടകളൊടുമൊത്തു നിജ-
മഹിതരഥമേറിയുടനന്തരഗ്രഹധാമനി ഗമിച്ചു.
പിന്നെ ക്രമത്തിലതിയന്ത്രം പുരം യമന-
തന്നന്തികേ ബത ചമച്ചു, ഗുണഗണമണച്ചു,
പുകുളതിനു വാച്ചു, സുരനഗരസാമ്രമെഴു-
മതിലഥചിരം മനുജകുലവരദിവസ്സതി വസിച്ചു.

208

പത്താം സർഗ്ഗം.

ജാനകീദേവി പെറ്റ വാത് കേട്ടപ്പൂതകുണ്ടു
മാനസേ നിറഞ്ഞങ്ങു ചെന്നോരു വാല്മീകിയും
ചേണാൻ തികച്ചൊക്കുമക്കമാരെച്ചിരും
മാനിച്ചു പാത്താൻ കുണ്ടുസ്തംഭിതബാഷ്പാകലം.
സൂതികാഗ്രഹത്തിങ്കലങ്ങുനേരമേറും
മോദനേ വന്നു ചേർന്നു താപസീജനങ്ങളും
പൈതങ്ങൾമുഖം കണ്ടിട്ടേകരാമമായൊരി
ഭൂതലം ത്രിരാമമായെന്നു നന്ദിച്ചീടിനാൻ.
പൂതമാം കുശലവമുഷ്ടികളോരോന്നു
സാദരമേകി വൃദ്ധമാരോടമ്മുനീറുന്നു
ബാധകളേറീടായ്ക്കാൻ ബാലരെയിതുകൊണ്ടു
പാദാദികേശമുഴിഞ്ഞീടുകെന്നരുൾചെയ്താൻ.
മൈഥിലേയന്മാരായ രാഘവപുത്രന്മാർതൻ
ജാതകർമ്മാദിസംസ്കാരങ്ങളെയനന്തരം
വീതകല്പുഷൻ പംക്തിസ്വന്ദനസഖൻ മുനി
ചെയ്തിതു യഥാകാലമുൽപുളകാംഗത്തൊടും.
ലോകപാവനന്മാരിബ്ബാലരെന്നതുമാടൈ
ശ്രീകരങ്ങളാം കുശലവങ്ങളുഴിഞ്ഞതും
ചേതസാ പാത്തു ജ്യേഷ്ഠപുത്രൻ കുശനെന്നും
സോദരനങ്ങു ലവനെന്നും പേരിട്ടീടിനാൻ.

രാഘവപത്നിതാനും നവപക്ഷജോദര-
 ലോഹിതങ്ങളാം കപോലങ്ങൾതൻ പ്രഭയാലേ
 ഗേഹാന്തർഭാഗം വിളക്കീടുമപ്പുത്രന്മാരെ-
 യേകാന്തേ പാർത്തുപാർത്തു കണ്ണനീർ വാർത്താൾ ചിരം.
 ഉണ്ണികൾക്കഥ ദൃഷ്ടിയുറച്ചു, തുടങ്ങിതു
 നിന്നിമിത്തോദ്യമുശ്ശമാസവുമൊട്ടൊട്ടുഹോ
 കന്ദകഡ് മളുക്കുന്നാങ്കരത്തിൻപുറപ്പാടും
 സൂത്രപാനത്തിലറിഞ്ഞീടുമാറായ്ക്കുന്നതേ.
 ഇങ്ങിനെ ക്രമാലവർ വളർന്നുവരുംകാല-
 മങ്ങയോജ്യയിൽ ഭാരതാദികൾ മുവർക്കുമേ
 തങ്ങളെ പത്നിമാരിലുണ്ടായ്ക്കുന്നിതു പാരം
 മംഗലസപരൂപന്മാരീരണ്ടു തനയന്മാർ.
 മാണ്ഡവി പെറ്റ മക്കൾ തക്ഷണം പുഷ്പലത-
 മൃഗ്ഗിളാത്മജർ ചന്ദ്രകേതുവുമംഗദനം
 അത്തരം ശ്രുതകീർത്തിപുത്രന്മാർ സുഖാഹുവും
 ശത്രുഘ്നാതിയുമായിത്തീർന്നിതു നാമങ്ങളാൽ.
 രാമരാജേന്ദ്രനുള്ളിലെത്രയും പ്രിയമേറു-
 മോമനപ്പെന്തങ്ങളാമവരും ക്രമത്താലേ
 സീമയില്ലാത ഹർഷമേവർക്കുമേകിക്കൊണ്ടു
 കോമളാകാരം മേന്മേൽ വളർന്നു വന്നീടിനാർ.

40

നന്മയേറീടും ഏതപായസാദികളാലും
 വന്ദ്യമായുള്ള പലഫലമുലാഭിയാലും
 ഉന്നതരമുഖംശപ്രതിഷ്ഠാങ്കരങ്ങളാ-
 മുണ്ണികൾതന്നംഗങ്ങൾ പോഷിച്ചു ദിനേ ദിനേ.

സ്വപ്നരത്നാലങ്കാരമണിഞ്ഞ ധാത്രിജനം
 തന്നുടെ കരത്തിലും സീതതന്ത്രേത്രാംബുജേ
 കണ്ണീരേതുമാറിലഞ്ഞിടരുവണിഞ്ഞു ഷി-
 ക്കുമാർകരത്തിലും പെരുമാറിനാവർ.
 ധാത്രിമാരായുള്ളവർ പാടീടും ഗാനങ്ങളും-
 മാത്രമദേശത്തെയും പക്ഷികൾഗാനങ്ങളും
 ഉൾത്തടം കുളിർമാറെത്രയും കൊഞ്ചിക്കൊഞ്ചി-
 യൊട്ടൊട്ടങ്ങനകരിച്ചുണികൾ പാടീടിനാർ.
 ചിത്രമാം സൗധാകുണ്ഠേ സചിവാത്മജരാത്രി-
 മാത്രമാനികേ മൃഗപോതങ്ങളൊരുമിച്ചും
 സ്തിഷ്ഠഗൃസരങ്ങളാം മുടികളിടയ്ക്കിടെ-
 സ്സതപരം മാടി ക്രീഡിച്ചാവർ യഥോചിതം.
 ഇത്തരം ശിശുപ്രായം കഴിഞ്ഞൊലയാറെ-
 യുത്തമന്മാരാം പ്രാചേതസനം വസിഷ്ഠനും
 സൽകാലങ്ങളിലുപനിച്ചു വിസ്തീർണ്ണമാം
 വിദ്യാസാഗരം തരിച്ചിച്ചിതു യത്നം വിനാ.
 ശസ്ത്രാസ്ത്രവിദ്യാദിയിൽ കുശലന്മാരയ്ക്കീന്ത്രിൻ
 മിത്രഗോത്രജകുമാരന്മാരിൽ ദിനന്തോരും
 ക്ഷത്രതേജസ്സു മേന്മേൽ വർദ്ധിച്ചു തദ്മുപജ-
 ഉത്രന്നും ഭീമകാന്തോജപലമായ് ഭവിച്ചുതേ.
 കല്പത ചേതം വൃഷഭങ്ങൾ പോലെയും പര-
 മുല്ലാസമേദം കുളഭങ്ങൾ പോലെയും തദാ
 ഹല്ലമാം കൈഴമാരഭാവം പൂണോരവരേററ-
 മുല്ലുനിച്ചിതു പുരത്തിങ്കലും വനത്തിലും.

ശുദ്ധമാം ശീലംകൊണ്ടു മഗ്നാ നഭാവംകൊണ്ടു-
 മുത്തമക്ഷത്രധർമ്മത്തിങ്കലെ നിഷ്ഠകൊണ്ടും
 സത്തായവിനയാദികൊണ്ടു മജ്ജനകജാ-
 പുത്രന്മാർ മാത്രചിത്തതാപമൊട്ടാറീടിനാർ.
 ഭാഗവംശ്രന്മാർ വാൽകൃത്തിലേൽക്കുന്ന പുണ്യ-
 കാണനവാസം രാമൻ യേശുവനപ്രായത്തിലും
 രാമപുത്രന്മാർ ബാല്യത്തിലുമാചരിപ്പതി-
 നീമട്ടിലുണ്ടായ് വിധിയെന്നോത്തു വാല്മീകിയും
 ഇങ്ങിനെ വാഴുംകാലമെന്നൊരു നാളുമുനി-
 പുംഗവൻ ചെന്നാൻ തമസാനദീതടാന്തികേ.
 അനേരം നാനാഹംസസാരസനിഷേവിത-
 മനദീജലം കണ്ടു കെഴുകും പൂണ്ടാൻ തുലോം. 80
 സന്താപമേതും വരാതുള്ള സജ്ജനങ്ങൾത-
 നന്തരംഗംപോൽ തെളിഞ്ഞുളളൊരപ്പാനീയവും
 അന്തരമെന്ത്രേ തിങ്ങും തീരകാനനഭൂവും
 സതുഷ്ട്യാവാഴും വിഹഗങ്ങൾതൻ വിലാസവും
 പിന്നെയും നോക്കി നോക്കി നന്ദിച്ചുകൊണ്ടുമുനി-
 വൃന്ദനായകനങ്ങു നിൽക്കുമദൃശാന്തരേ
 കന്ദപ്പിശ്ചീഡചെയ്തു രമിക്കും ക്രൗഞ്ചങ്ങളി-
 ലൊന്നിനെയൊരുവേടൻ വന്നെയ്തു വീർത്തിടിനാൻ.
 ചോരയിൽ മുങ്ങിയേറും പ്രാണവേദനകൊണ്ടു
 പാരമായ് ചിറകുകളിട്ടിച്ചുരുങ്ങുമോ
 പാരതിലുഴയ്ക്കും തൻപതിയെക്കണ്ടൊക്രൗഞ്ചി
 നീറ്റുന്ന ശോകാൽ കരഞ്ഞൊളുതിദീനസ്വപരം.

കഷ്ടമാവരാകിയെ പ്രിയനാം പതിയിൽനി-
ന്നത്തരം വേർപെടുത്താനെന്നെക്കും മഹാഖലൻ.
ഉത്തമൻ മുനീന്ദ്രൻ തൽസ്ഥിതി കണ്ടനേര-
മത്യന്തകാരണ്യത്താൽ ഹൃദയം ഭ്രവിച്ചുപോയ്
ഭുഖതപ്തയാം ക്രൈശ്വന്ധുപ്പിടയെണ്ണാപ്പാകല-
മുൾക്കുനിവോടും നോക്കി നിന്നഥ മുനീശ്വരൻ
എത്രയുമധർമ്മിതെന്നോതിക്കാട്ടാളനെ-
പ്പാത്തിതു തദാ പുറപ്പെട്ടിതിശ്ശാപോക്തിയും.

100

മടനോന്മത്തമാം ക്രൈശ്വന്ധുവിധനം തന്നിലൊന്നിനെ
വധിക്കയാൽ ചിരം ജീവിച്ചിരിക്കില്ല നിഷാഭ നീ.

ശ്ലോകരൂപമായേവമറിയാതെത്താൻ ചൊന്ന
ശോകജവാക്യം വീണ്ടുമോത്തോർത്തക്കവീശ്വരൻ
രാഘവരാജവൃത്തമത്തരം വൃത്തബലാ-
മാകിയ സന്ദർഭമായ് നിമ്മിപ്പാരറച്ചതേ.
ധന്വനാം പ്രാചേതസൻ കവികൾക്കാട്ടുൻ മുനി
പുണ്യയാം തമസയിൽ സ്താനം ചെയ്തനന്തരം
പണ്ണശാലയിൽ ചെന്നു ധ്യാനമാർന്നുൻ രാമ-
മന്നവവൃത്തം ദിവ്യചക്ഷുഷാ പാത്നീടിനാൻ.
എത്രയും നിഗൂഢമാം വിചാരംപോലും മുനി-
സത്തമൻ യോഗഭൃഷ്ടാ കണ്ടതിസന്തുഷ്ടനായ്
ഉത്തമോത്തമം രാമായണമാമാദികാവ്യം
നിസ്തലം കവിമാർഗ്ഗദർശകം തീർത്താനഹോ.
ഉന്നതാശയൻ ത്രികാലജ്ഞനക്കവിവരൻ
പിന്നെത്തൻ കൃതിയിലങ്ങാറു കാണുത്തോളവും

കിന്നരസപരന്മാരാം ജാനകീസുതന്മാരെ
 നന്ദിച്ചു പഠിപ്പിച്ചു നിർവൃതി തേടിടിനാൻ.
 മുന്നമങ്ങുണ്ടായോരു വൃത്തങ്ങളുശേഷവും
 പിന്നെയും കാണുമട്ടിലാക്കുമക്കാവ്യോത്തമം
 നന്ദനൻ ചൊല്ലിക്കേട്ടനേരമജ്ജാനകിക്കും
 തന്നുള്ളിൽ മാലിന്നല്ലമാശ്വാസം ഭവിച്ചുതേ.
 ഗാനചാതുര്യമേറും മൈഥിലിതനയന്മാർ
 വീണാനാദംപോലതിമധുരസപരത്തൊട്ടും
 മാനസം പയിച്ചീടും വിധമകൃതിപാടി-
 ക്കാനനവാസികൾക്കു കൈതുകമേകീ തുലോം.
 ഓരോരോ മനീശ്വരന്മാർ വന്നങ്ങു വാല്മീകിതൻ
 ചാരുകാവ്യത്തെ ശ്രവിച്ചേററവും തുഷ്ഠാത്മനാ
 വീരരാം കുശലവന്മാരെയും പ്രശംസിച്ചു
 ചേരുന്ന വരങ്ങളുമാവോളം നൽകീടിനാർ.
 ഉത്തമം രാമായണം വാല്മീകി നിർമ്മിച്ചതും
 സ്തിശ്ലാകണ്ഠന്മാരതു മധുരം ചൊല്ലുന്നതും
 അത്തുതമറിഞ്ഞുണ്ണിനാഥനാം ദേവൻ സീതാ-
 പുത്രരെക്കൊണ്ടുപോയാനൊരുനാൾ നിജാലയേ.
 നാഗഗന്ധവ്ദുഷ്ടസേവിതമായിസ്സാക്ഷാൽ
 നാകേശസഭയ്ക്കൊക്കും വാരുണസദസ്സതിൽ
 രാഗവിഷ്ഠം ത്തിയോട്ടുമുദ്യതലയത്തോടും
 രാഘവചരിതത്തെപ്പാടിനാർ കുമാരരും.
 ഗാനത്തിൻ മാധുര്യവും തദ്ഭൂപസൗന്ദര്യവും
 മാമുനിക്കുള്ള വാഗ്വിലാസത്തിൻ മഹത്വവും

120

140

രാമാദിഗുണങ്ങളുമാസപദിച്ചുവോ പര-
 മാനന്ദനിഷ്ഠനുമായ് തീർന്നിതസ്സഭാതലം.
 ദേവനാം വരണനമേറവും പ്രസാദിച്ചു
 ദേവദത്താഖ്യമായോരുത്തമശംഖംതഥാ ।
 സായകമൊട്ടങ്ങാതുളളാവനാഴിയും രഘു-
 നായകപുത്രന്മാർക്കു സാദരം നൽകീടിനാൻ.
 വന്ദ്യനാം വരണൻതന്നാജ്ഞയാ കൂമാരന്മാ-
 രൊന്നുരണ്ടു നാൾ തത്ര പാത്തിതു യഥാസുഖം.
 പിന്നെയുത്ഫുല്ലനേത്രേന്ദീവരത്തോടുംനാഗ-
 കന്യമാർ തുകും മലരേററവർ പോന്നാർ മുദാ.
 അംബോധിനാഥൻ കൊടുത്തോരു സമ്മാനമെല്ലാം
 തൻപദേ വെച്ചു കവിട്ടീടുമക്കുമാരരെ
 വന്ദെഴും ദേവപ്രസാദങ്ങളും കയ്ക്കോലുകെന്നോതി-
 സ്സമ്പ്രീത്യാ ചിരം മുഖ്നി നുകന്നാചാച്ചുനും.
 അക്കാലം മധുരാധിനാഥനാം ശത്രുഘ്നൻ-
 മഗ്രജൻതന്നെക്കാണമാനേററവുമുൽകണ്ഠയാ
 വിദ്യാസമ്പന്നരായ് തൻസവിധേ വാഴും നിജ-
 പുത്രരെ സ്വരാജ്യത്തിൻഭാരമങ്ങേല്പിച്ചുടൻ
 സൈന്യങ്ങളോടും പുറപ്പെട്ടഥ വാല്മീകിതൻ
 പണ്ണശാലോചാരത്തിലെത്തിനാൻ സന്ധ്യാഗമേ. 160
 ധന്യനാം മുനീന്ദ്രനും ലവണാന്തകൻതന്നെ
 നന്ദിച്ചാദരാൽ സൽകരിച്ചിതു വഴിപോലെ.
 യാമിനീകാലത്തൊരുപണ്ണശാലയിലങ്ങു
 രാമനാംമഹാത്മാവിൻ ചരിതം മനോഹരം

കോമളധനീയോടും രാഗമൂർഛന ചേർത്തു
 തുമയിൽ പാടുന്നതു കേൾക്കാതിരതൃൽഭൂതം.
 വാതശൂന്യമാം ശീതരാത്രിയിൽ മഞ്ഞുപൊഴി-
 ചേച്ചുതമേ ചലിക്കാത്ത പാദപജാലം പോലെ
 മേടിനീനാമസൈന്യമാകവേ കയ്യും കൂപ്പി
 മോദാശ്രമേന്മേൽ തുകി നിഷ്പന്നം നിന്നാർ തദാ.
 ബുദ്ധിമാന്മാരിലഗ്രേസരനാം ശത്രുക്കൾ-
 മത്സ്യന്തരീഷം വീണ്ടും നിശ്ചയിച്ചുനക്ഷണം
 എത്രയും മുമ്പു കഴിഞ്ഞീടിന വൃത്താന്തങ്ങൾ-
 ഉത്രയുമ്പോൾ നടക്കും വിധം കേട്ടീടിനാൻ.
 എന്തെന്നോ കേട്ടതിപ്പോളേതു ദിക്കിതു പാത്താൽ
 ഹന്ത നാമെല്ലാം സ്വപ്നം കണ്ടിതെന്നായിടുമോ
 എന്തൊരജ്ഞതമേവമോത്തമ പരസ്വരം
 ചിന്തിക്കും സേനാധിപരോടു ചൊല്ലിനാൻ നൃപൻ.
 ദിവ്യരാം യോഗീന്ദ്രന്മാർ വസിക്കും ദേശങ്ങളി-
 ലീവിധമോരൊ മഹാശയ്യങ്ങളുണ്ടാകുമേ
 ഭാവകൈഴതുകാലതിൻ തത്പമാരായുന്നതു
 കേവലമയുക്തമെന്നോത്തു നാമടങ്ങണം.
 ഇത്ഥമസ്സൈന്യങ്ങളെയടക്കി പ്രഭാതത്തി-
 ലുത്ഥാനം ചെയ്തു മുനിതൻപദം വന്ദിച്ചുടൻ
 യാത്രയുമറിയിച്ചു പുറപ്പെട്ടിതു ദേഹ-
 മാത്രംകൊണ്ടവൻ മനസ്സുണ്ടു താൻ തങ്ങീ ചിരം.
 ഉന്നിദശോഭതേടും സ്വന്ദനമേറിപ്പട-
 യൊന്നിച്ചു ശീഘ്രം പോകുന്നേരവുമവന്നഹോ

പുണ്യാശ്രമേ താൻ വാഴുംപോലെയും രാമായണ-
 പണ്ണങ്ങളെത്താൻ കേൾക്കുമ്പോലെയും തോന്നീതുലോം.

ദണ്ഡകം

ഏവം ഗമിക്കുമവനാവോളവും ഏദയ-
 ഭാവാൽ മുനീന്ദ്രനെവണങ്ങി, കതുകവുമിണങ്ങി,
 മനസിയതൊതുങ്ങി, പരകരുണകലരുളുഷി-
 തിലകനുടെ വരമഹിമ തരിക ശുഭമെന്നുടനടങ്ങി.
 രാജൽപതാകനിരയാകും കരാംഗുലിക-
 ളാകവനത്തൊട്ടുമുയന്നും, പടഹരവമാനും,
 പരമകലൈ നിന്നും, തപരയാട്ടു വിളിക്കുമൊരു-
 വടിവിലഥ കണ്ടു നിജകലപുരിയെയതിരുചികലനും.
 ചാരത്തണഞ്ഞു പരിവാരത്തൊട്ടും ചരണ-
 ചാരേണ മെല്ലവെ നടന്നു, പ്രകൃതികൾ നിരന്നു,
 സചിവരിടചേർന്നു, ലവണരിപുദേവനിതി
 പുരുഗെഴുവേണ പുരജനമിഴികളും ബത വിടർന്നു.
 പിന്നെസ്സമസ്തജനവന്ദ്രൻ ധരൈകപതി-
 തന്മന്ദിരത്തിനകമാണ്ടു, സഹജമഥ കണ്ടു,
 തന്ന കുളർമകൊണ്ടു, മുനിതൃതികിമാപുരുഷി-
 മഹിതപദകമലമവനുടനടന്നഹോ ശിരസിപ്പൂണ്ടു. 206

പത്താംസ്കന്ദം കഴിഞ്ഞു.

